

JUSTITIEOMBUDSMANNENS
EMBEITSBERÄTTELSE,

afgifven vid lagtima riksmötet år 1887;

samt

Tryckfrihets-Komiténs Berättelse.

STOCKHOLM
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1887.

INNEHÅLL.

	Sid.
Inledning	1
Redovisning för åtal, anställda mot	
1) häradshöfdingen i Vesterbottens södra domsaga A. Ährling, för obehörig stämpelbeläggning af ingifna handlingar	2
2) t. f. domänintendenten i Kronobergs län, H. I. Ljungbeck, för olagligt förfarande vid en arrendeauktion	7
3) stadsnotarien i Stockholms rådstufvurätt H. T. Benckert, för oriktig anteckning å ett utslag, att vad mot detsamma icke erlagts (forts. från 1886 års embetsberättelse, sidd. 20—22)	19
4) häradshöfdingen i Färs domsaga V. Anderberg, för vägran att anställa vitnesförhör	21
5) borgmästaren i Trosa O. P. Borgström m. fl., för det en person fått aftjena af honom redan erlagda böter med motsvarande förvandlingsstraff	24
6) rådmannen i Stockholms rådstufvurätt G. Dahl, för obehörig afvikelse från utfärdad uppslagslista	31
7) vice häradshöfdingen T. J. A. von Rehausen, för dröjsmål med aflemnande af dombok och magistratsprotokoll	38
8) häradshöfdingen i Ångermanlands norra domsaga J. Åkerblom, för underlåtenhet att afsluta ting, m. m.	39
9) kyrkoherden i Malmbäcks pastorat J. F. Vigstrand, för obehörigt uppbärande af särskild ersättning för embetsförrättning	44
10) auditören, numera borgmästaren i Vaxholm P. Hj. Stjernberg, för ådömande på en gång af ansvar särskildt för stöld och särskildt för snatteri	49
11) rådstufvurätten i Thorshälla, för oriktig dom	50
12) rådstufvurätten i Strengnäs, för ådömande af straffarbete på viss tid under två månader	52
13) rådstufvurätten i Vadstena, för obehörigt tillåtande af vitnesförhör	53
14) landshöfdingeembetet i Upsala län, för förment felaktigt utslag på besvär i fråga om ett landstingsmannaval (forts. från 1886 års embetsberättelse sidd. 6—16)	55
15) vice häradshöfdingen C. Th. Blix, för ådömande af ansvar för stöld i stället för ansvar för snatteri	56
16) häradshöfdingen i Norra Helsinglands domsaga C. O. Schlyter, för ådömande af ansvar för stöld i stället för ansvar för snatteri	58
17) poliskommissarien i Upsala G. Vidman, för obehörigt nedläggande af ett åtal (forts. från 1886 års embetsberättelse sidd. 25—30)	59
18) polismästaren i Upsala, friherre N. E. A. Raab, för obehörigt utkräfvande af protokollslösen i anmälningsärenden	59

Angående lagskipningens tillstånd	Sid 59
1886 års embetsresa	60
Uppgift å antalet af de under år 1886 inkomna klagomål och anställda åtal	60
Utdrag ur högsta domstolens minnesbok	61
Anmälan att icke någon lagförklaring blifvit meddelad sedan början af sistförflutne riksdag	63
Anmälan angående de i bilagan intagna uppgifter från statsdepartementen	63

B I L A G A.

Uppgifter från statsdepartementen på de af riksdagen år 1886 affåtna underdåniga skrivelser och i anledning af dessa vidtagna åtgärder	67
Förteckning å de i berörda skrivelser omförmälta ärenden, som ännu icke blifvit slutligen afgjorda, ...	82
» å de genom föregående riksdagars underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i bilagan till senast afgifna embetsberättelse finnas upptagna såsom då ännu icke afgjorda, samt å de åtgärder, som sedermera blifvit med dem vidtagna, ...	84
Tabell öfver förenämnda uppgifter	92
—————	
Berättelse af komiterade för tryckfrihetens vård	93

Till Riksdagen.

Sedan herr justitieombudsmannen, riddaren af Kongl. Maj:ts nordstjerne- och kongl. vasaorden L. W. Lothigius utnämnts till landshöfding i Elfsborgs län och af sådan anledning i skrifvelse till fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret den 30 oktober sistlidna år afsagt sig justitieombudsmansembetet, blef jag, hans af riksdagen utsedde efter-

Just.-ombudsmannens embetsberättelse till 1887 års riksdag.

trädare, i öfverensstämmelse med föreskrifterna i § 98 regeringsformen och § 68 riksdagsordningen, af bemalte fullmäktige den 4 påföljande november insatt i nämnda embete. Då jag sålunda endast kort tid förvaltats detsamma, kommer naturligen den embetsberättelse, hvilken det äligger mig att till innevarande års riksdag afgifva, att i hufvudsak inskränka sig till omförmälade af min företrädares åtgärder och iakttagelser i embetet, efter det hans berättelse till sistlidna års riksdag afgafs.

I likhet med hvad hittills varit brukligt, skall jag i första rummet redogöra för de enligt justitieombudsmannens förordnanden mot embets- och tjänstemän anställda åtal för fel eller försummelse i utöfning af embete eller tjänst, hvilka under den tid, denna min berättelse omfattar, blifvit slutligen afgjorda eller åtminstone af *en* domstol pröfvade.

I en den 24 mars 1884 hit ingifven skrift anmälde C. L. Carleson, å Backsjö aktiebolags vägnar, att, efter det Hernösands enskilda bank å exekutiv auktion inför konungens befallningshafvande i Vesternorrlands län den 18 oktober 1880 inropat Backsjö sågverksaktiebolags konkursbo tillhöriga dels $2\frac{1}{3}$ seland Nordhammar i Resele socken, dels ock 4 seland Backsjöbrännan nr:ris 1 och 2, i Eds socken, allt inom Sollefteå då ännu odelade tingslag, hvarefter dessa begge köp öfverlåtits, först af banken å annan person och sedan af denne å Backsjö nya aktiebolag, samt lagfart å dessa fastighetsfång blifvit vid lagtima höstetinget med Sollefteå tingslag den 30 december 1880 sökt, den i tingslaget då tjänstförrättande domaren, numera häradshöfdingen i Vesterbottens södra domsaga A. Åhrling företagit sig att med stämplars efter nya modellen belägga de å ifrågavarande köp af konungens befallningshafvande den 18 oktober 1880 utfärdade, i lagfartsprotokollet för nämnda ting under §§ 70 och 73 antecknade, salubrefven, det om Nordhammarshemmanet för 192 kronor och det angående Backsjöbrännan för 186 kronor, eller båda handlingarna för sammanlagdt 378 kronor, ehuru samma handlingar vid köpeskillingsliqviden å landskansliet sistnämnda dag af landssekreteraren A. Asker belagts med stämplars efter äldre modellen till det halfva belopp, som borde af säljarne bekostas och förty å köpesumman i liqviden afdragits, eller 189 kronor, och följaktligen vid inlemnandet till domstolen för lagfarts vinnande icke saknade lagstadgadt antal stämpelvalörer för mera än de tillhopa 189 kronor, som köparne hade att tillsläppa. De af landssekreteraren vid köpeskillingsliqviden påsatta, vid handlingarna

ännu qvarsittande stämplarna hade nemligen af häradshöfdingen Ährling vid redovisningen till kongl. Svea hofrätt lemnats obegagnade, hvaraf syntes framgå, att häradshöfdingen icke velat godkänna den af auktionsförrättaren gjorda stämpelbeläggningen, såsom verkställd med stämplor efter äldre modellen. Klaganden förestälde sig äfven att denna häradshöfdingens åsigt varit riktig, så vidt vidkomme tre af de utaf landssekreteraren åsatta stämplarna, hvar å tre kronor, hvilka hade blott enkel stämpel, hvaremot klaganden alldeles icke kunde förstå, huru de öfriga ifrågakomma stämplarna å sammanlagdt 180 kronor, alla med dubbel stämpel, kunnat af häradshöfdingen förkastas, enär vid den tid lagfarten söktes stämplor af den äldre modellen ännu voro tillåtna och i allmänt bruk. — I anseende till bristande utredning angående säljarnes åtkomst till hemmanen drogs emellertid så långt ut på tiden, innan lagfarten beviljades, att Backsjö bolag icke återbekom köpebrefven, medan de sålunda obegagnade, men makulerade stämplarna tilläventyrs skulle kunnat mot sådana af ny modell utbytas, hvarom bolaget i allt fall saknat behörighet att gå i författning; till följd hvaraf, och sedan nuvarande domhafvanden i Angermanlands vestra domsaga J. A. Schartau förgäfvos sökt få sådant utbyte verkställdt, bolaget för erhållande af ersättning för den bolaget genom den lagstridiga dubbelstämplingen tillskyndade förlust uteslutande vore hänvisadt till de embetsmän, hvilka med saken haft befattning. Bolaget hade i sådant afseende först vändt sig till landssekreteraren Asker, som, då ofvanomförmälta enkla stämplor å tillhoppa 9 kronor varit för lagfarten oanvändbara, återgäldat bolaget detta belopp; hvaremot han beträffande de af honom å köpebrefven åsatta dubbelstämplarna å tillsammans 180 kronor förklarar sig ej vilja för sin del medgifva någon återbäring, då dessa stämplor blifvit af häradshöfdingen Ährling obehörigen kasserade. Det på enskild väg hos häradshöfdingen Ährling gjorda försök att få den del af bolagets förlust, som ej af landssekreteraren Asker ersatts, eller 180 kronor, af häradshöfdingen godtgjord, hade emellertid icke ledt till någon påföljd; i anledning hvaraf bolaget såge sig nödsakadt att anmäla förhållandet till justitieombudsmannens åtgärd, i den förväntan att, derest häradshöfdingen Ährling fortfarande undandroge sig att återgälda berörda 180 kronor, hans angifna förfarande måtte befinnas hafva inneburit en förseelse i domarembetetets utöfning af sådan beskaffenhet, att justitieombudsmannens ytterligare ingripande påkallades.

I häröfver infor dradt yttrande anförde häradshöfdingen Ährling, att hvad först anginge de stämplor, hvilka vid lagfartshandlingarnas ingifvande funnos bilagda den under § 73 i lagfartsprotokollet omförmälta

handling, häradshöfdingen, enligt hvad bifogadt qvitto utvisade, till Backsjö aktiebolag inbetalt värdet af stämpeln å 75 kronor, mot rätt för häradshöfdingen att framdeles återbekomma nämnda stämpel. Hvad åter anginge öfriga såväl vid berörda lagfartshandling som vid den under § 70 i lagfartsprotokollet omförmälta handling vid handlingarnas ingifvande till domstolen fogade stämplor, så, enär dessa stämplor vid ingifvandet varit makulerade på sådant sätt, att häradshöfdingen ej kunnat använda verifikationsstämplarna för insändning till kongl. hofrätten, utan att utsätta sig för skälig misstanke att hafva velat såsom verifikationsstämplor använda stämplor, som för annat ändamål förut varit begagnade, hade häradshöfdingen ansett sig fullt berättigad att, på sätt som skett, belägga handlingarna med nya stämplor. Att häradshöfdingen dervid belade äfven lagfartshandlingen under § 73 med ny stämpel å 75 kronor, hade berott på ett misstag, som häradshöfdingen nu mera godtgjort.

Efter det handlingarna i målet härefter en längre tid hållits klaganden för påminnellers afgifvande härstädes tillgängliga, inkom klaganden den 1 mars 1885 med en skrift, i hvilken hufvudsakligen anfördes att, då häradshöfdingen Ährling, såsom han uppgifvit, numera med 75 kronor ersatt bolaget värdet af den utaf honom obehörigen kasserade stämpeln å nämnda belopp å köpeafhandlingen under § 73 i lagfartsprotokollet, finge anmärkningen derom förfalla, så att någon justitieombudsmannens åtgärd i denna del af saken icke vidare påkallades; hvar emot anmärkningen i öfrigt fullföljdes.

Öfver dessa påminnelser lemnades häradshöfdingen Ährling, enligt hans derom framställda begäran, tillfälle att sig yttra; och ingaf häradshöfdingen den 13 juni 1885 ytterligare en förklaring i ämnet, i hvilken han vidhöll sitt förut gjorda påstående att nu ifrågavarande stämplor, hvilkas värde han vägrade till bolaget återställa, vid ingifvandet till rätten varit makulerade på sådant sätt, att de ej kunnat af häradshöfdingen användas, utan att han underkastade sig obehaget af en misstanke, att han såsom verifikationsstämpel till kongl. hofrätten insände en stämpeldel, som bar synbarliga spår af anteckningar om annat än som erfordrades för anmärkandet af den paragraf i protokollet, till hvilken stämpeln hörde. Det hade varit icke allenast häradshöfdingens skyldighet att makulera verifikationsstämpeldelen, utan äfven hans rättighet att bekomma denna stämpeldel fri från alla anteckningar, och, när så ej inträffat, hans skyldighet att förse handlingen med sådana stämplor, att han kunde behörigen verificera stämpelbeläggningen. Hade verifikationsdelarna af stämplorna varit försedda med påskrift, sålunda anbringad,

att sedan verifikationsdelarna blifvit skilda från stämplarna, påskrifterna kunnat läsas, hade häradshöfdingen tvifvelsutän använt de vid ingifvandet lagfartshandlingarna åsatta stämplarna, men i detta fall hade ej förhållandet varit sådant. Derest stämpeldelarna klipptes från hvarandra, skulle det visa sig att verifikationsdelarna vore försedda med någon skrift, till hvars innehåll man ej kunde sluta sig. Hvilkens felet härutinnan vore, bolagets eller vederbörande expeditionshafvandes å landskansliet, tillkomme det ej häradshöfdingen att afgöra. Häradshöfdingens fel vore det ej, hvarför allt afseende å bolagets påståenden af honom bestredes.

Slutligen inkom klaganden med ännu en skrift i ärendet och yrkade deri, med vidhållande af sina förut framställda och fullföljda påståenden, åläggande för häradshöfdingen att ersätta bolagets kostnader i målet med minst 30 kronor.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit fann justitieombudsmannen bolagets anspråk att af häradshöfdingen Ährling utbekomma värdet af jemväl de tre stämplor å tillhoppa 105 kronor, för hvilka häradshöfdingen vägrat och fortfarande vägrade lemna bolaget godtgörelse, vara fullkomligt berättigadt. Enligt kongl. förordningen angående stämpelpappersafgiften m. m. den 19 september 1879, hvilken gälde då ofvanomförmälta lagfartsansökningar af bolaget gjordes, var det, i motsats mot hvad i nu gällande stämpelpappersförordning vore fallet, icke förbjudet för enskilde personer att sjelfva makulera stämplarna å de handlingar, hvilka för ett eller annat ändamål till offentlig myndighet ingåfvos. Någon skyldighet för parterna att på visst sätt verkställa makuleringen fans icke stadgad, hvaremot det ålåg den embets- eller tjänsteman, som mottog handlingarna, ej blott att tillse att de voro vederbörligen försedda med stämpel och stämplarna makulerade på föreskrifvet sätt, utan äfven att, i händelse sådant af part uraktlåtits, besörja fullgörandet deraf mot rättighet till viss bestämd ersättning. Häradshöfdingens ordande om den rättighet, som skulle i detta fall honom tillkommit, att bekomma verifikationsdelarna å sistberörda tre stämplor fria från alla anteckningar, saknade således allt berättigande, likasom hans uttalade farhåga, att han genom insändandet af samma stämpeldelar till kongl. hofrätten skulle hafva utsatt sig för misstanke att förut hafva begagnat stämplarna för annat ändamål, saknade rimlig grund. Å ifrågavarande stämplor, en å 75 kronor och två å 15 kronor hvardera, befans makuleringen vara verkställd på sådant sätt, att å den till stämpeln å 75 kronor hörande verifikationsdelen fans allenast ett streck öfver siffran »75», samt att å motsvarande till stämplarna å 15 kronor hörande delen fans tecknadt, å den

ena ordet »köpebref» jemte ett streck öfver siffran »15», samt å den andra endast de nedre delarna af bokstäfverna »p» och »f» af det å stämpeln andra hälft i öfrigt tecknade ordet »köpebref». Hvad anginge sistberörda stämpedel, var densamma af den å stämpeln gjorda påteckning berörd i så obetydlig mån, att efter af häradshöfdingen verkställd makulering, spår af denna påteckning säkerligen skulle varit å nu ifrågavarande stämpedel knappast skönjbart; likasom med säkerhet den till stämpeln å 75 kronor hörande verifikationsdelen, efter verkställd makulering, icke skulle gifvit ringaste anledning till det antagande att af annan person eller för annat ändamål verkställd anteckning derå förefunnits. Beträffande åter den slutligen återstående stämpeln å 15 kronor, å hvars för verifikation afsedda del ordet »köpebref» fans tecknad, kunde detta ord ostridigt läsas utan minsta svårighet; och häradshöfdingen hade således, enligt sitt eget gjorda förklarande, att han för sådant fall bort använda stämpeln, saknat all anledning att icke begagna densamma. Då otvifvelaktigt bolaget utan sin förskyllan ådragits en förlust till följd af den af häradshöfdingen verkställda dubbelstämplingen och häradshöfdingen, som utan tillräcklig anledning vidtagit samma dubbelstämpling, derigenom varit vållande till berörda förlust, uppdrog justitieombudsmannen åt advokatfiskalsembetet i kongl. Svea hofrätt att hos kongl. hofrätten framställa yrkande om förpligtande för häradshöfdingen Åhrling att till bolaget genast utgifva värdet af ofvanomförmälda tre stämplat å tillhopa 105 kronor med detta belopp äfvensom ersättning för de kostnader bolaget för rättelses vinnande i anmärkta afseendet måst vidkännas med det belopp, bolaget visade sig härför hafva utgifvit, hvaremot justitieombudsmannen fann något ansvarspåstående i målet icke böra framställas.

Efter slutad skriftvexling meddelade kongl. hofrätten *den 7 april 1886* utslag af innehåll, att, enär hvad häradshöfdingen Åhrling anført icke kunde anses hafva utgjort giltig anledning att, på sätt som skett, vägra att mottaga ifrågavarande stämplat å tillhopa 105 kronor, samt häradshöfdingen, som belagt handlingarna med andra stämplat till enahanda belopp, följaktligen vore skyldig ersätta bolaget den förlust, bolaget derigenom tillskyndats, förpligtades häradshöfdingen att till bolaget mot qvitto och återfående af ifrågavarande stämplat genast gälda etthundra fem kronor; men enär bolaget icke uppgifvit, hvari dess kostnader i målet bestått, kunde yrkandet om ersättning i sådant hänseende icke bifallas.

Detta utslag har icke blifvit öfverklagadt.

I en hit ingifven skrift klagade f. regementsskrifvaren vid kongl. Kronobergs regemente C. A. Nilsson, utom öfver annat, som ansågs icke böra till någon embetsåtgärd föranleda, jemväl deröfver att, sedan klaganden i sin egenskap af regementsskrifvare vid nämnda regemente år 1878 blifvit å indragningsstat förflyttad, med rättighet för honom att såsom pension fortfarande åtnjuta samtliga sina löneinkomster af samma tjänst och deribland äfven bostället Fylleryd i Öhrs socken af Allbo härad, på det sätt, att detsamma väl skulle till statsverket indragas, men derjemte på tjugo års tid bortarrenderas till den högstbjudande och det årliga arrendet deraf godtgöras klaganden sålunda, att den till honom utgående pensionen ökades med ett mot det årliga arrendet svarande belopp; så, och efter det kongl. domänförvaltningen gifvit konungens befallningshafvande i Kronobergs län föreskrift om boställets utarrendering och dervid i en särskildt upprättad så kallad promemoria uppgifvit vilkoren för utarrenderingen, hade vid den af konungens bemälte befallningshafvande den 12 december 1879 å landskontoret i Vexiö i anledning häraf anställda auktion konungens befallningshafvande, som dervid utgjordes af herr landshöfdingen m. m. G. Wennerberg och t. f. domänintendenten, vice häradshöfdingen H. J. Ljungbeck, företagit sig att, utöfver de af kongl. domänförvaltningen för utarrenderingen bestämda villkor, enligt klagandens åsigt, egenmäktigt och lagstridigt tillägga ytterligare det villkor, att den blifvande arrendatorn skulle, ensam och utan något bidrag af klaganden, på egen bekostnad ombesörja och verkställa då behöfliga nybyggnader å bostället, hvilka af t. f. domänintendenten Ljungbeck förut beräknats till ett kostnadsbelopp af femtusen kronor; genom hvilket obehörigen tillagda arrendevillkor det blifvande arrendet uppenbarligen nedtryckts med detta belopp, femtusen kronor, för de tjugo arrendeåren, eller, med andra ord, för hvar och ett af arrendeåren med en tjugonedel af samma belopp eller tvåhundra femtio kronor, till förlust för klaganden och jemväl för statsverket, i händelse klaganden skulle aflida före arrendetidens utgång.

Till bestyrkande af sin uppgift, att nu omförmälta särskilda arrendevillkor, hvilket icke blifvit infördt i protokollet öfver auktionsförrättningen, verkligen blifvit af konungens befallningshafvande före auktionen offentligen tillkännagifvet, åberopade klaganden nedan intagna, dels vid Allbo häradsrätt, dels vid rådstufvurätten i Vexiö af tre ojäfvige och i orten ansedde personer, gästgifvaren J. Pettersson i Öhr, kyrkovärden J. Magnusson i Öhr Tubbatorp och restauratören S. M. Svensson i Vexiö, edligen afgifna utsagor; hvarjemte klaganden i en särskildt ingifven skrift anhöll, att f. arrendatorn Carl Magnus Andersson i Forssa

och nuvarande arrendatorn af bostället Fylleryd Andreas Johannesson måtte, derest herr landshöfdingen Wennerberg och t. f. domänintendenten Ljungbeck icke ville medgifva, att vid auktionen så tillgått, som af klaganden uppgifvits, blifva hörde såsom vittnen derom, att före auktionen af t. f. domänintendenten Ljungbeck för tillstädeskomne spekulanter tillkännagifvits, att nybyggnaden å bostället vore efter föregången besigtning uppskattad till en kostnad af femtusen kronor. Att det af t. f. domänintendenten vid auktionen särskildt tillkännagifna arrendevilkoret verkligen innefattat att den tillträdande arrendatorn skulle på egen bekostnad låta uppföra den erforderliga husbyggnaden, bekräftades ock, enligt klagandens mening, genom den af kronofogden m. m. S. Svensson, i närvaro af t. f. domänintendenten såsom kronoombud, den 13 augusti 1880 förrättade af- och tillträdessyn å bostället, dervid i öfverensstämmelse med berörda arrendevilkor, den tillträdande arrendatorn ensam ålades husbyggnadsskyldighet till belopp af femtusen tvåhundraåttio kronor.

Efter det omförmälta syn blifvit af vederbörande tjänsteman i kammarkollegium å Kongl. Maj:ts och kronans vägnar genom stämning å klaganden och Andreas Johannesson öfverklagad, hade emellertid bemälte häradsrätt genom utslag den 10 januari 1883 till hufvudsaklig del ålagt klaganden ifrågavarande byggnadsskyldighet, hvarifrån klaganden icke heller af kongl. hofrätten, efter derstädes anförda besvär, genom dess utslag den 10 juli samma år befriats; och derigenom hade för klaganden uppstått den obillighet och orättvisa, att klaganden skulle både åtnöjas med ett med tvåhundrafemtio kronor årligen förminskadt arrende af bostället och dessutom vidkännas byggnadsskyldighet.

För afhjelpande af denna orättvisa påkallade klaganden justitieombudsmannens embetsåtgärd, under anhållan att herr landshöfdingen Wennerberg och t. f. domänintendenten Ljungbeck måtte; på de af klaganden anförda skäl, åtalas för visadt oförstånd vid embetsutöfning och förpligtas att, hvilkendera gälda gitte, dels utgifva till klaganden för hvart och ett af åren 1880, 1881, 1882 och 1883 tvåhundrafemtio kronor jemte sex procent ränta å de särskilda beloppen från den 14 mars år efter år, till dess liquid skedde, dels ock i länets landtränteri nedsätta fyratusen kronor, att af klaganden derstädes lyftas, i den mån klaganden dertill efter sin pensionsrätt egde rättighet, äfvensom att ersätta klaganden alla hans kostnader i detta ärende.

Vid klagoskriften voro fogade följande handlingar:

1:o) Allbo häradsrätts protokoll och den 10 januari 1883 meddelade utslag i det af klaganden omförmälta mål mellan dels t. f. fiskalen i

kammarkollegium, v. häradshöfdingen K. H. Falkman å Kongl. Maj:ts och kronans vägnar, käreande, samt klaganden och Andreas Johannesson, svarande, angående ifrågakomna byggnads- och underhållsskyldighet, dels ock klaganden, å ena, och Karl Magnus Andersson i Forssa, å andra sidan, angående skadeersättning;

2:o) Kongl. hofrättens den 10 juli 1883 meddelade utslag på de besvär klaganden och Andreas Johannesson hvar för sig anfört öfver häradsrättens berörda utslag; och

3:o) Utdrag af rådstufvurättens i Vexjö dombok för den 18 augusti 1884, rörande af klaganden begärdt vittnesförhör för dödsfalls skull med ofvanbemälte J. Pettersson, J. Magnusson och S. M. Svensson.

I häradsrättens omförmälta protokoll funnos införda den af klaganden åberopade, af kongl. domänförvaltningen upprättade promemoria rörande vilkoren för utarrenderingen af ifrågavarande boställe, afvensom protokollet öfver den å bostället den 30 augusti 1880 förrättade af- och tillträdessyn; och fans i nämnda promemoria icke intagen någon bestämelse om byggnadsskyldighet å bostället, hvaremot vid syneförrättningen, på sätt klaganden uppgifvit, sådan skyldighet blifvit den tillträdande arrendatorn ensam ålagd till belopp af 5,280 kronor.

Inför häradsrätten hade, under handläggningen af berörda mål, förenämnde J. Pettersson, J. Magnusson och S. M. Svensson blifvit hörde såsom vittnen och dervid berättat:

1) *Pettersson*: att bland de före arrendeauktionen den 12 december 1879 upplästa vilkoren äfven varit det, att byggnadsskyldighet af karaktärshuset komme att åligga den nye arrendatorn;

2) *Magnusson*: att vid berörda auktion t. f. domänintendenten Ljungbeck uppläst vilkoren för arrendets öfvertagande, dervid bland annat såsom vilkor uppstälts, att tillträdande arrendatorn skulle bekosta uppförandet af nytt boningshus af friskt och kärnfullt virke; samt att vittnet icke hört, att tillika vid auktionen tillkännagifvits, att nybyggnaden skulle ske med bidrag af förre innehafvaren af bostället; och

3) *Svensson*: lika med Magnusson, med tillägg att t. f. domänintendenten Ljungbeck jemväl bland auktionsvilkoren uppgifvit att, om nödigt virke till nybyggnad af boningshuset icke funnes å boställets egor, arrendatorn vore pliktig att anskaffa sådant på egen bekostnad hvar han gitte.

Af protokollet öfver vittnesförhöret med samma personer inför rådstufvurätten i Vexjö inhemtades, att dervid

1:o) *Pettersson* intygat: att vid ifrågavarande auktion t. f. domänintendenten Ljungbeck före utropet tillkännagifvit, att den blifvande arrendatorn skulle vara skyldig att inom fem år låta å bostället uppföra

ett nytt boningshus, samt att, enär skog icke finnes å bostället, arrendatorn finge anskaffa det för byggnaden erforderliga virket hvar han gitte; äfvensom att vittnet vid auktionen icke hört något nämnas derom, att klaganden såsom afträdare af bostället skulle vara skyldig att i någon mån deltaga i kostnaden för den nya byggnadens uppförande; samt

2:o) *Magnusson* och 3:o) *Svensson* sammanstämmande berättat: att vid ifrågavarande auktion t. f. domänintendenten Ljungbeck före utropet uppläst de för utarrenderingen bestämda vilkor, som innehållit, bland annat, att den blifvande arrendatorn skulle vara skyldig att å bostället låta uppföra ett nytt boningshus; att vittnena för sin del uppfattat detta vilkor så, att arrendatorn skulle vara skyldig att på egen bekostnad låta uppföra nämnda boningshus; samt att vittnena vid auktionen icke hört något nämnas derom, att klaganden såsom afträdare af bostället skulle vara pliktig att i någon mån deltaga i kostnaden för den nya byggnadens uppförande.

I de yttranden, som i anledning af denna klagoskrift infordrades från herr landshöfdingen Wennerberg och t. f. domänintendenten Ljungbeck, anfördes, i hithörande delar, hufvudsakligen:

1) af herr landshöfdingen Wennerberg: att klandret af t. f. domänintendentens tillkännagifvande af byggnadsskyldighet för den blifvande arrendatorn, hvilket tillkännagifvande klaganden syntes hålla före, att herr landshöfdingen bort förbjuda, vore desto mera obefogadt. som t. f. domänintendenten genom sitt åtgörande endast fullgjort en ej blott allmän, utan honom af kongl. kammarkollegium i dess skrifvelse rörande auktionen särskildt ålagd pligt, hvilken herr landshöfdingen ansett sig hvarken ega skäl eller rätt att motsätta sig; och

2) af t. f. domänintendenten Ljungbeck: att kongl. kammarkollegium i skrifvelse den 6 mars 1878, hvilken skrifvelse i afskrift bifogades, anmodat konungens befallningshafvande att låta upprätta förslag till minimi- och maximiarrende för ifrågavarande boställe, som enligt samma skrifvelse skulle från den 14 mars 1879 för statsverkets och ej för klagandens räkning utarrenderas. Sedan boställets egor under samma års sommar blifvit uppmätta och på karta affattade, förrättade t. f. domänintendenten med biträde af förste landtmätaren W. F. Lindvall och kaptenen C. Håkansson arrendevärdering å bostället den 11 oktober nämnda år. På bostället funnos då och finnes fortfarande två små gamla och bristfälliga boningshus, af hvilka ett sades vara utsynadt för inemot fentio år tillbaka. Vid sådant förhållande måste naturligtvis nytt boningshus byggas å bostället, och kostnaden därför hade af t. f. domänintendenten och hans biträden vid förrättningen beräknats till femtusen kronor.

Byggnadstimmer finnes ej å boställets egor. Hvarken t. f. domänintendenten eller hans biträden vid värderingen tänkte sig boningshuset så stort, att det kunde få namn af s. k. karaktärshus. Enligt det byggnadsförslag t. f. domänintendenten sedermera lät byggmästare uppgöra och hvilket förslag användes vid den af kronofogden Svensson å bostället förrättade syn, skulle huset innehålla fyra rum, kök och tambur eller förstuga, samt brygghus och bagarestuga, jemte källare. Då t. f. domänintendenten och biträdena vid arrendevärderingen tänkte sig, att de gamla husen skulle nedrifvas, kunde väl ingen påstå att det nya boningshuset skulle vara för stort tilltaget för en blifvande arrendator, som för boställets ordentliga häfd hade behof af två drängar och två pigor. T. f. domänintendenten och biträdena vid värderingen kallade detta nya hus helt enkelt bostadshus och ej karaktärshus, såsom parterna i ofvanberörda vid Allbo häradsrätt anhängiggjorda mål och till och med häradsrätten kallat det.

Beträffande byggnadsskyldigheten kunde vid arrendevärderingen naturligtvis ej till siffran uppgifvas, med hvilket belopp klaganden skulle bidra till det nya husets uppförande, ty sådant tillkom synerätt. Dock ansåg t. f. domänintendenten, äfvensom biträdena vid arrendevärderingen, att åtminstone en stor del af kostnaden skulle drabba den nye arrendatorn, som i alla händelser finge besväret med åtföljande obehaget af nybyggnaden. Det nya huset skulle stå på samma plats, som det gamla, hvilket alltså måste rifvas, innan det nya blefve byggt.

Klaganden hade innehaft bostället under nitton år, och enligt en den 13 augusti 1860 förrättad af- och tillträdessyn hade klaganden förpligtats att flytta och påbygga boningshuset för en kostnad af endast 112 kronor 50 öre, samt nybygga brygghus för 75 kronor. Dessa nybyggnadsskyldigheter hade klaganden eftersatt. Skulle denna syn nu hafva ländt till efterrättelse, hade kostnaden för det nya huset ju hufvudsakligen skolat drabba den nye arrendatorn.

Twisten om det nya boningshusets uppförande hade häradsrätten genom syn på stället afgjort den 25 augusti 1884, dervid klaganden dömts ansvarig för åtta och den nye arrendatorn för fyra och ett tredjedels byggnadsår. Sedan kammarkollegium granskat arrendeförslaget, anmodades konungens befallningshafvande i skrifvelse den 7 augusti 1879 att förrätta arrendeauktion å bostället. Enligt samma skrifvelse skulle auktionskungörelsen äfven innehålla »tillkännagifvande, att för kännedom om egendomen och arrendevilkoren nödiga handlingar finnes att tillgå å landskontoret i länet». Kammarkollegium hade fastställt föreslagna minimiarrendet, 600 kronor, men borttagit maximiarrendet, enär då blifvit

bestämmdt, att bostället skulle för klagandens räkning utarrenderas. Som t. f. domänintendenten den tiden hade förordnande att förestå expeditionen af domänärenden i Kronobergs län, hade t. f. domänintendenten äfven skyldighet att tillhandahålla spekulanter alla handlingar och deribland äfven det af t. f. domänintendenten med biträden upprättade arrendeförslag. Hvar och en kunde der läsa, att t. f. domänintendenten och biträdena ej blott beräknat kostnaden för ett nytt bostadshus till 5,000 kronor, utan ock antagit, att denna kostnad skulle verka nedsättning i det blifvande arrendet. Hade någon frågat t. f. domänintendenten derefter, så hade t. f. domänintendenten äfven uppgifvit detta, och detsamma vidhölle han fortfarande; ty äfven om klaganden, såsom nu skett, ålagts större delen af byggnadsskyldigheten, komme nye arrendatorn alltid att få sin beskärda del deraf, utom allt obehag under byggnadstiden. Denna upplysning, som t. f. domänintendenten hade skyldighet att lemna spekulanter, kunde väl ej få namn af ett särskildt arrendevilkor. Då statsverket emellertid ej direkt bekostade nybyggnad, måste fråga om sådan byggnad alltid hänföras till de allmänna vilkor, som ej upptoges i arrendekontraktet men icke desto mindre låge arrendatorn enligt lag.

Klaganden förestälde sig emellertid, att det utfästa arrendet, 750 kronor, d. v. s. 150 kronor utöfver det fastställda minimiarrendet, skulle vara för lågt. T. f. domänintendenten deremot påstode, att det vore så högt, att arrendatorn under nuvarande förhållanden årligen förlorade på arrendet.

Enligt i afskrift bifogad rulla öfver Kronobergs regementes boställen vore bostället Fylleryd i aflöningsstaten uppskattadt till 192 kronor årligen. Som bostället saknade karaktärshus, hade klaganden derjemte årligen uppburit hyresersättning. Klaganden hade utarrenderat bostället för 500 kronor årligen, och nu uppbure klaganden årligen 750 kronor, ehuru aflöningsstaten upptog allenast 192 kronor årligen.

Om klaganden såsom indelningshafvare fullgjort sin byggnadsskyldighet och ställt sig synerätts beslut till efterrättelse, samt i öfrigt låtit ordentligt utdika en mossodling, ansåge t. f. domänintendenten, att klaganden kunnat göra ännu större vinst på bostället; men klaganden glömde både detta och derjemte, att den nye arrendatorn i följd af klagandens underlåtenhet att bygga drabbades af både kostnader och besvär. I stället uträknade klaganden helt beqvämt, att han af herr landshöfdingen och t. f. domänintendenten skulle hafva en årsinkomst af 250 kronor, och detta oaktadt häradsrätten genom sitt ofvanberörda utslag den 25 augusti 1884 skattat hela nybyggnaden till endast 2,084

kronor. För klagandens del och med hänsyn till den omtanke och möda han haft för bostället, borde väl skillnaden mellan 192 kronor och 750 kronor arligen vara hederlig betalning. Skulle någon hafva skäl till klagan vore det väl statsverket, som under 19 år haft en om boställets bästa liknöjd indelningshafvare, ty statsverket och icke klaganden komme antagligen att uppbära arrendet för de flesta åren af arrendeperioden och skulle således draga hufvudsakliga nyttan af det något högre arrende, som möjligen kunnat erhållas, om bostället vid auktionstillfället varit ordentligen bebyggt.

Af de utaf t. f. domänintendenten åberopade handlingar och hvad t. f. domänintendenten nu anfört framginge emellertid, att klaganden icke lidit ringaste orätt eller förlust i följd af utarrenderingen eller t. f. domänintendentens åtgöranden beträffande densamma; och vågade t. f. domänintendenten alltså bestrida alla klagandens ersättnings- och ansvaryrkanden såsom alldeles obefogade.

Vid t. f. domänintendentens yttrande voro fogade, förutom de handlingar, hvilka ofvan anmärkts såsom i afskrifter åtföljande yttrandet, jemväl protokollet öfver arrendevärderingen å bostället den 11 oktober 1878, Allbo härads synerätts protokoll och åberopade utslag den 25 augusti 1884, samt kongl. kammarkollegii skrifvelse den 7 augusti 1879 angående förrättande af arrendeauktion å bostället, samtliga dessa handlingar i vederbörligen styrkta afskrifter.

Efter det klaganden lemnats tillfälle att taga kännedom af berörda yttranden med åtföljande handlingar, anfördes af honom i afgifna påminnelser i korthet följande:

Klaganden stödde sig fortfarande och hufvudsakligen på de berättelser, afhörda vittnen i saken meddelat, och yrkade, att herr landshöfdingens och t. f. domänintendentens invändningar måtte lemnas utan afseende såsom varande i strid med vittnesmålen, hvilka dock hvarken herr landshöfdingen eller t. f. domänintendenten vågat bestrida såsom sanningslösa.

De afhörda vittnena hade enstämmigt intygat, att t. f. domänintendenten å auktionsdagen före auktionen offentligen tillkännagifvit, att den blifvande arrendatorn skulle på egen bekostnad bygga de då erforderliga husen, för hvilka kostnaden beräknats uppgå till 5,000 kronor; och vid detta arrendevilkor, som, så vidt klaganden kunnat förstå, helt visst vore ett arrendevilkor och det ett ganska ansenligt sådant, men som icke omtalats i de allmänna kungörelserna om auktionen och ej heller i den nya arrendatorns kontrakt om boställsarrendet, fasthölle klaganden i afseende å auktionsförrättarne, hvilka för den klaganden

tillskyndade skada borde gifva honom ersättning såsom han förut yrkat, helst deras felaktighet mot klaganden qvarstode, till dess dennes skada blifvit ersatt.

T. f. domänintendenten hade liksom bakom herr landshöfdingens rygg uppställt det särskilda arrendevilkoret, och herr landshöfdingen hade vid auktionen ej nog minne af de arrendevilkor domänstyrelsen föreskrifvit och ej nog juridisk insigt att uppmärksamma t. f. domänintendentens tillvägagående medelst sammanblandning af tillkännagifvanden för spekulanterna om uppförande af nya boställshus och om skyldighet för den blifvande arrendatorn att bekosta deras uppförande.

Efter det klaganden bemött t. f. domänintendentens påstående, att det nuvarande arrendet snarare vore för högt, än för lågt, äfvensom hvad t. f. domänintendenten i öfrigt anfört, såsom icke på saken inverkan, förklarade klaganden slutligen, att han fullföljde de af honom framställda påståendena, så mycket hellre som både herr landshöfdingen och t. f. domänintendenten ansåge sig hafva rätteligen förfarit.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit fann justitieombudsmannen klagandens yrkanden, så vidt de vore rigtade mot herr landshöfdingen Wennerberg, icke föranleda någon åtgärd. Tillkännagifvandet vid auktionen om den blifvande arrendatorns byggnadsskyldighet gjordes af t. f. domänintendenten på eget bevåg utan någon herr landshöfdingens tillskyndelse. I egenskap af föredragande i domänärenden ålåg det t. f. domänintendenten att till föredragning bereda ifrågavarande ärende; och då således företrädesvis t. f. domänintendenten borde ega fullständig och noggrann kännedom om detsamma i alla dess delar, hade herr landshöfdingen, af hvilken icke rimligtvis borde kunna fordras, att han städse skulle behålla i minnet samtliga de bestämmelser och föreskrifter, som i de af t. f. domänintendenten föredragna ärenden kunde vara af domänförvaltningen meddelade, skälig anledning att i detta afseende förlita sig på t. f. domänintendenten. Herr landshöfdingens af klaganden anmärkta underlåtenhet att förbjuda ifrågavarande tillkännagifvande kunde justitieombudsmannen därför icke anse vara af beskaffenhet att, äfven om genom detta tillkännagifvande arrendet kunde anses hafva blifvit obehörigen nedtryckt och förlust derigenom klaganden tillskyndad, böra för herr landshöfdingen medföra ansvar eller ersättningsskyldighet.

I fråga åter om t. f. domänintendentens befogenhet att vid auktions-tillfället göra detta tillkännagifvande, på sätt nu syntes hafva skett, fann justitieombudsmannen sig icke öfvertygad af hvad t. f. domänintendenten till försvar för denna sin åtgärd andragit. Af föreskriften i kongl. kammarkollegii af t. f. domänintendenten återropade skrifvelse

den 7 augusti 1879, att auktionskungörelsen äfven skulle innehålla »tillkännagifvande, att för kännedom om egendomen och arrendevilkoren nödiga handlingar funnes att tillgå å landskontoret i länet», följde ingalunda, såsom t. f. domänintendenten syntes förmena, att t. f. domänintendenten vid sjelfva auktionstillfället skulle underrätta vederbörande spekulanter om blifvande arrendatorns byggnadsskyldighet, hvarom spekulanterna egt tillfälle att före auktionen förskaffa sig kännedom. Hvarken genom berörda skrifvelse eller genom någon annan af vederbörande myndighet meddelad föreskrift hade t. f. domänintendenten erhållit bemyndigande att, utöfver de i kongl. domänförvaltningens promemoria upptagna arrendevilkoren, vid auktionen offentligen tillkännagifva, att det åläge den tillträdande arrendatorn att verkställa de å bostället behöfliga nybyggnader. Hade emellertid t. f. domänintendenten, jemte tillkännagifvande att nybyggnadsskyldighet åläge den nye arrendatorn, och att nybyggnaderna vid arrendevärderingen förslagsvis beräknats till 5,000 kronor, meddelat den upplysning, att vid blifvande syn komme att bestämmas såväl sjelfva kostnadsbeloppet, som ock huruvida och i hvad mån afträdaren vore skyldig att deltaga i kostnadens gäldande, hade dervid icke varit något att annärka, då ju ett så beskaffadt tillkännagifvande varit med det verkliga förhållandet öfverensstämmande. — Af de utaf klaganden såsom vitnen åberopade personers utsagor, hvilka af t. f. domänintendenten lemnats till riktigheten obestridda, franginge likväl att t. f. domänintendenten vid auktionstillfället, i sammanhang med uppläsandet af de utaf domänförvaltningen bestämda arrendevilkoren, tillkännagifvit, att den blifvande arrendatorn skulle vara skyldig att å bostället låta uppföra ett nytt boningshus, hvarför kostnaden beräknats till 5,000 kronor, samt att, enär skog icke funnes å bostället, arrendatorn finge anskaffa det för byggnaden erforderliga virket hvar han gitte. Icke någon af dessa personer, hvilka vid auktionen närvarit, förmodligen i egenskap af spekulanter, hade hört något nämnas derom, att klaganden, såsom afträdare af bostället, skulle vara pligtig att i någon mån deltaga i kostnaden för den nya byggnaden, utan hade samtliga uppfattat tillkännagifvandet så, att den nye arrendatorn skulle vara skyldig att på egen bekostnad låta uppföra nämnda boningshus; hvilket ju ock, enligt hvad ådagalagdt blifvit, varit t. f. domänintendentens åsigt i frågan. Ötvifvelaktigt måste vid sådant förhållande t. f. domänintendentens berörda tillkännagifvande hafva i någon mån inverkat på de af spekulanterna afgifna anbuden, och arrendet till följd deraf icke stigit så högt, som eljest kunnat blifva fallet. T. f. domänintendentens åsigt, att det nuvarande arrendet i allt fall vore för högt, kunde icke inverka

på detta sakförhållande, helst t. f. domänintendenten sjelf medgifvit, att arrendesumman under vissa förutsättningar möjligen kunnat blifva något högre.

Då klaganden sedermera fått sig ålagd den hufvudsakliga byggnads-skyldigheten, på samma gång han till följd af t. f. domänintendentens obehöriga och vilseledande tillkännagifvande vid auktionen gått i mistning af det antagligen något högre årliga arrende, som kunnat erhållas, derest detta tillkännagifvande icke egt rum, hade klaganden uppenbarligen genom t. f. domänintendentens åtgärd tillskyndats förlust; och då denna t. f. domänintendentens åtgärd egt rum under embetsutöfning, ansåg justitieombudsmannen sig icke kunna underlåta att, i fråga om t. f. domänintendenten, lemna klaganden det biträde, denne äskat, samt uppdrog fördenskull åt advokatfiskalsembetet i kongl. Göta hofrätt att inför kongl. hofrätten lagligen anhängiggöra och utföra åtal mot t. f. domänintendenten Ljungbeck för det oförstånd i embetets utöfning, han sålunda lätit komma sig till last, dervid, efter det vittnesförhör, om sådant ansåges erforderligt, egt rum, ansvar å t. f. domänintendenten borde efter lag och sakens beskaffenhet yrkas, samt klagandens ersättningsanspråk i mån af befogenhet understödjas.

Efter det advokatfiskalsembetet dels, i enlighet med det af justitieombudsmannen meddelade uppdraget, stält t. f. domänintendenten Ljungbeck under tilltal inför hofrätten för det oförstånd i embetsutöfning, till hvilket justitieombudsmannen ansett honom hafva i anmärkta hänseendet gjort sig skyldig, dels ock i sammanhang härmed på särskild, af klaganden hos hofrätten gjord angivelse anstält åtal jemväl mot herr landshöfdingen Wennerberg för det tjenstefel, som kunde anses ligga honom i angifna hänseendet till last, meddelade kongl. hofrätten efter slutad skriftvexling *den 10 juni 1886* utslag, af innehåll att, enär upplyst blifvit, att kongl. kammarkollegii förslag till arrendekontrakt blifvit vid den i målet ifrågakomna auktion uppläst, samt vid sådant förhållande t. f. domänintendenten Ljungbecks vid densamma fällda yttrande angående skyldighet för en blifvande arrendator att utöfver bestämmelserna i samma kontrakt ansvara för nybyggnad å fastigheten vid den till arrende utbudna egendomen saknat betydelse och följaktligen icke bort af de vid auktionen närvarande fattas såsom ett arrendevillkor; alltså och då genom hvad i målet förekommit icke kunde anses utredt, att någon förlust genom åtalade förfarandet tillskyndats Nilsson, blefve den mot herr landshöfdingen Wennerberg och t. f. domänintendenten Ljungbeck i målet förda talan ogillad.

Om detta utslag voro tre af de fem kongl. hofrättens ledamöter,

som i öfverläggning till utslag i målet tagit del, ense, hvaremot referenten i målet, med hvilken en ledamot instämde, afgaf följande yttrande:

»Jag har öfvervägt hvad parterna i målet anført, samt handlingarna vidare innehålla; och alldenstund, i följd af hvad herr landshöfdingen Wennerberg och vice häradshöfdingen Ljungbeck i sina förklaringar andragit, de icke kunna anses hafva förnekat hvad emot dem angifvet och anmärkt blifvit eller att vid det tillfälle, då auktion å arrenderätten till bostället Fylleryd inför konungens befallningshafvande hölls, dels Ljungbeck, som dervid bestridt förordnande såsom landskamrerare i domänärenden, tillkännagifvit att ifrågavarande nybyggnadsskyldighet skulle åligga den blifvande arrendatorn, dels ock herr landshöfdingen låtit vid samma åtgärd af Ljungbeck bero, samt nämnda tillkännagifvande med hänseende till ej mindre detsammans innehåll, än äfven de förhållanden, under hvilka det skett, icke kan betraktas annorlunda än såsom ett af konungens befallningshafvande stadgadt vilkor, som vid auktionen närvarande spekulanter haft anledning antaga skola vara mot blifvande arrendator gällande, för den skull och emedan samma vilkor stått i strid emot de rörande nybyggnadsskyldigheten af kongl. kammarkollegium meddelade, på lag och sakens beskaffenhet grundade föreskrifter, hvilka upptagits i det af kammarkollegium uppgjorda och jemväl vid auktionen tillgängliga förslag till arrendekontrakt, hvilket förslag i förevarande hänseende, enligt hvad i målet ostridigt förekommit, varit af samma innehåll, som det af kammarkollegium den 17 december 1879 angående arrenderätten till bostället upprättade kontrakt, samt laga befogenhet för konungens befallningshafvande att vid auktionen stadga omförmälta, från kammarkollegii förslag till arrendekontrakt afvikande vilkor icke kan härledas vare sig från vice häradshöfdingen Ljungbecks åliggande såsom tillförordnad domänintendent eller från hans jemte hans biträden vid förrättningen den 11 oktober 1878 i deröfver förda protokollet uttalade förmenande att kostnaden för nybyggnad af boställets bostadshus komme att drabba arrendatorn, eller från kongl. kollegii i ofvan omnämnda skrifvelse den 7 augusti 1879 gifna föreskrifter; ty och som herr landshöfdingen Wennerberg och vice häradshöfdingen Ljungbeck begge äro för konungens befallningshafvandes berörda åtgärd vid auktionen ansvarige; alltså pröfvar jag lagligt att jemlikt 25 kap. 17 § strafflagen döma dem att för felaktigt förfarande i embetet hvar för sig böta sjuttiofem kronor till kronan.

Beträffande Nilssons framställda, i vissa delar af advokatfiskalsembetet understödda anspråk på skadestånd må det väl i följd af sakens

egen beskaffenhet och i målet förekomna omständigheter kunna anses vara antagligt, att någon förlust tillskyndats Nilsson genom konungens befallningshafvandes öfvanberörda åtgärd i afseende på auktionsvilkorens tillkännagifvande, men då tillförlitlig utredning och bestyrkelse saknas angående det belopp, hvarmed den vid auktionen högst bjudna årliga arrendesumman understiger den summa, som i årligt arrende för bostället kunnat vid auktionen bjudas, för den händelse dervid icke stadgats andra villkor än dem, som kammarkollegium fastställt, finner jag herr landshöfdingen Wennerberg och vice häradshöfdingen Ljungbeck icke kunna, emot deras bestridande, åläggas att till Nilsson något skadestånd utgifva; skollande emellertid herr landshöfdingen Wennerberg och vice häradshöfdingen Ljungbeck godtgöra Nilsson hans utgifter i målet med sextioåtta kronor.»

Under målets handläggning anhöll Nilsson om vitnesförhör med förre arrendatorn C. M. Andersson till bestyrkande af ett den 19 april 1886 utgifvet intyg, hvilken anhållan af advokatfiskalsembetet af uppgifna orsaker understöddes, men af herr landshöfdingen Wennerberg och t. f. domänintendenten Ljungbeck bestriddes; och blef samma anhållan, enär de omständigheter, rörande hvilka vitnesförhöret påfordrats, ansågos icke vara af beskaffenhet att inverka på målets utgång, med tre röster mot två af kongl. hofrätten afslagen.

Med kongl. hofrättens ofvauberörda utslag, i hvad detsamma afsåg åtalet mot t. f. domänintendenten Ljungbeck, fann justitieombudsmannen sig icke kunna åtnöjas, lika litet som med kongl. hofrättens omnämnda beslut i fråga om det begärda vitnesförhöret med C. M. Andersson, utan anbefalde i skrifvelse till advokatfiskalsembetet bemälda embete att hos Kongl. Maj:t anföra underdåniga besvär öfver utslaget. I denna skrifvelse anfördes, bland annat, hurusom det syntes vara uppenbart, att, på sätt äfven minoriteten i kongl. hofrätten ansett, t. f. domänintendenten Ljungbeck saknat befogenhet att vid auktionstillfället göra ett särskildt tillkännagifvande angående skyldighet för en blifvande arrendator att utöfver bestämmelserna i det vid samma tillfälle upplästa, af kammarkollegium upprättade förslag till arrendekontrakt ansvara för nybyggnad å egendomen, äfvensom att detta tillkännagifvande måste af de vid auktionen närvarande spekulanterne å arrendet uppfattas såsom ett särskildt arrendevillkor, som skulle vara gällande mot den blifvande arrendatorn. Orimligt vore att, såsom kongl. hofrättens pluralitet syntes vilja, af de vid auktionen närvarande arrendespekulanterne fordra den insigt i gällande författningar, att de kunnat inse, att det af t. f. domänintendenten gjorda tillkännagifvandet saknade all betydelse, då t. f. domänintendenten sjelf naturligtvis ansåg, att den af honom omnämnda nybyggnadsskyldigheten skulle åligga den blifvande

arrendatorn. Om således de vid auktionen närvarande spekulanterne haft anledning uppfatta och verkligen uppfattat t. f. domänintendentens tillkännagifvande såsom ett särskildt arrendevilkor, vore det påtagligt att, derest vid auktionstillfället t. f. domänintendenten icke utöfver de af kammarkollegium fastställda arrendevilkor omnämnt såsom ett ytterligare vilkor omförmälta nybyggnadsskyldighet för blifvande arrendatorn, ett högre arrendebelopp skulle bjudits, än nu skett. Det måste visserligen alltid blifva vanskligt att bestämma beloppet, hvarmed den nu högst bjudna arrendesumman understigit den summa, som under nyssnämnda förutsättning kunnat i årligt arrende för bostället vid auktionen bjudas. Kongl. hofrättens pluralitet hade ansett, att genom hvad i målet förekommit det icke kunde anses utredt, att någon förlust genom åtalade förfarandet tillskyndats klaganden, hvaremot minoriteten, som ansett antagligt att förlust verkligen tillskyndats honom, endast funnit tillförlitlig utredning och bestyrkelse angående beloppet af denna förlust saknas. Då det tydligen vore faktiskt omöjligt att i fråga om detta belopp komma till en oomtvistlig siffra och det därför icke återstode annat, än att söka den möjligast tillförlitliga grund för bedömandet af förlustens antagliga storlek, samt i detta afseende C. M. Anderssons hörande på ed angående det af honom den 19 april 1886 afgifna intygets innehåll måste vara af betydelse, hade kongl. hofrätten icke bort vägra det med C. M. Andersson begärda vitnesförhöret. Genom detta vitnesförhör kunde möjligen den utredning och bestyrkelse, minoriteten inom kongl. hofrätten saknat, i afsevärd mån åstadkommas, och sålunda bestämmandet af det skadestånd, klaganden i förefallande fall borde tillerkännas, möjliggöras.

På grund af hvad sålunda anförts anmodades advokattiskalsembetet att i de underdåniga besvären yrka upphäfvande af kongl. hofrättens utslag och fullfölja de vid kongl. hofrätten mot domänintendenten Ljungbeck framställda påståenden, samt i sammanhang dermed framställa förnyad anhållan om vitnesförhör med förenämnde C. M. Andersson.

Dessa besvär hafva ännu ej blifvit af Kongl. Maj:t afgjorda.

I den af justitieombudsmannen till nästlidna års riksdag afgifna embetsberättelse redogjordes (sidd. 20—22) för ett åtal, som, på angivelse af kommissionären J. B. Osbeck, anstälts mot stadsnotarien i Stockholms rådstufvurätt H. T. Benckert, för det denne å det för Osbeck utskrifna exemplar af rådstufvurättens den 15 september 1884 meddelade dom i mål

mellan Osbeck, å ena, och boktryckaren J. O. O. Löfving, å andra sidan, angående fordringsanspråk, antecknat att vad mot utslaget icke erlagts, oaktadt, enligt hvad Osbeck sedermera påstått och sökt styrka, vad mot utslaget af honom blifvit inom föreskrifven tid anmaldt och till stadsnotarien Benckert erlagdt.

Svea hofrätt ansåg enligt utslag den 1 juli 1885, att genom hvad ett i målet hördt vitne J. E. Barck intygat, jemfördt med innehållet i stadsnotarien Benckerts i anledning af åtalet afgifna förklaring, samt hvad i öfrigt i målet förekommit, måste anses lagligen utredt, att Osbeck den 16 september 1884 och således i laga tid till stadsnotarien Benckert såsom vadeskillning för fullföljande af talan mot rådstufvurättens ifrågavarande dom erlagt två kronor 50 öre, men stadsnotarien Benckert sådant oaktadt sedermera å det till Osbeck utskrifna exemplar af berörda dom tecknat bevis, utmärkande att vad mot domen icke blifvit erlagdt eller anmaldt, genom hvilket förfarande Osbeck gått förlustig rättigheten att saken i högre rätt fullfölja; och då stadsnotarien Benckert, hvilken vid ifrågavarande tillfälle såsom domare och expeditionshafvande varit skyldig att å rådstufvurättens vägnar i omförmälta sak vadeskillningen mottaga och bevis om vadet meddela, följaktligen i berörda hänseende visat vårdslöshet i sitt embete, fann hofrätten skäligen, jemlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen, döma stadsnotarien Benckert att härför böta femtio kronor, äfvensom förpligta honom att ej mindre till Osbeck återbära af denne i vadeskillning lemnade två kronor 50 öre, samt för nyss omförmälta af stadsnotarien Benckert utfärdade bevis erlagd lösen en krona, än äfven godtgöra Osbeck hans besvär och utgifter i anledning af åtalet med sextio kronor; hvaremot Osbecks i öfrigt framställda ersättningsanspråk såsom obestyrkt ej kunde af kongl. hofrätten bifallas.

Öfver detta utslag anförde såväl stadsnotarien Benckert som Osbeck besvär hos Kongl. Maj:t, som i utslag *den 18 mars 1886* utlät sig, att då hvarken genom J. E. Barcks vitnesmål eller hvad för öfrigt i målet förelupit fullständig laga bevisning förebragts derom, att Osbeck vid ifrågavarande tillfälle hos Benckert framställt begäran att få erlagga vad i den af rådstufvurätten den 15 september 1884 afdömda saken emellan Osbeck och Löfving och dervid erlagt den för sådant ändamål erforderliga vadeskillningen, Kongl. Maj:t, med ändring af kongl. hofrättens utslag, funne Benckert ej kunna till ansvar eller ersättningsskyldighet i målet dömas.

Åbon Håkan Mårtensson i Löfvestad klagade i en hit insänd skrift deröfver att, enligt hvad klagoskriften i afskrift bifogadt utdrag af Färs häradsrätts dombok för den 16 januari 1883 utvisade, bemälte häradsrätt i strid mot 17 kap. 3 § rättegångsbalken vägrat klaganden att i ett vid häradsrätten anhängigt, till nämnde dag uppskjutet, mål mellan klaganden, å ena, samt arrendatorn P. Nilson i Magleberg, å andra sidan, angående ersättning, få såsom vittnen afhörde åtskilliga af klaganden till domstolen medförde personer, samt förelagt klaganden att till den 13 påföljande februari, dertill målets fortsatta handläggning ytterligare uppskjutits, genom stämning inkalla de personer, med hvilka klaganden önskade få vittnesförhör i målet anställt; genom hvilket olagliga förfarande klaganden tillskyndats onödiga, af honom närmare uppgifna, kostnader till sammanlagdt belopp af 68 kronor, förutom de utgifter han i anledning af den hos justitieombudsmannen gjorda anmälan och de åtgärder, som deraf kunde föranledas, komme att vidkännas och hvilka af honom beräknats till 32 kronor; och yrkade klaganden, att härads höfdingen i Färs härads domsaga Victor Anderberg, som vid ifrågakomna rättegångstillfälle fört ordet i häradsrätten, måtte för det embetsfel, han i angifna hänseendet låtit komma sig till last, ställas under tilltal samt förpligtas ersätta klaganden berörda kostnader och utgifter med uppgifna belopp, tillhoppa 150 kronor.

Det klagoskriften i styrkt afskrift bilagda domboksutdraget var af följande lydelse:

»Utdrag af domboken hållen vid Färs härads vörting i Sjöbo den 16 januari 1883.

N:o 18. Vid upprop af det under n:o 301 i domboken för sistlidna hösteting anmärkta och hit uppskjutna mål mellan åboen Håkan Mårtensson i Löfvestad, å ena, samt arrendatorn P. Nilson i Magleberg, å andra sidan, om ersättning, instälde sig parterna personligen, käranden åtföljd af sin son Jöns Håkansson. Svaranden medhade ej någon bevisning utan vidhöll hvad han vid föregående rättegångstillfället andragit.

Käranden anhöll om vittnesförhör med vissa uppgifna personer, hvilka han hade med sig, men när dessa ej voro stämde och mängden af mål, som skulle under dagen handläggas, icke tilläte något dylikt förhör till men för parter i efterkommande målen, så kunde något vittnesförhör med bemälda personer för tillfället ej tillåtas. Med anledning deraf anhöll käranden om uppskof för att få tio vittnen i saken hörda; och då svaranden icke hade något att deremot invända, så blef målet uppskjutet till andra rättegångsdagen af tingets nästa allmänna sammanträde härstädes eller tisdagen den 13 instundande februari, då parterna skola

komma tillstådes vid lagliga påföljder, kåranden försedd med bevis om sina vittnens instämning i behörig tid och ordning. Som ofvan.

På häradsrättens vägnar:

V. Anderberg.»

Sedan häradshöfdingen Anderberg erhållit tillfälle att yttra sig öfver denna klagoskrift, vitsordade han i afgifvet utlåtande, jemte meddelande af åtskilliga upplysningar rörande ifrågavarande mål, riktigheten af det af klaganden åberopade domboksutdraget, »dock med tillägg att Håkan Mårtensson, sedan öfriga mål och ärenden för dagen vunnit handläggning, kunde få sina vittnen afhörda, derest han så önskade»; på grund hvaraf och då häradshöfdingen genom angifna förfarings sättet, derför skälen funnes i protokollet anförda, trodde sig icke hafva öfverskridit gällande lag, utan upprätthållit den ordning, som andre sakegare hade rätt att fordra, häradshöfdingen anhållit, att klagandens angivelse måtte lemnas utan afseende.

De skäl, hvilka i rättens protokoll angäfvos till stöd för dess vägran att vid rättegångstillfället den 16 januari 1883 anställa det af klaganden begärda vittnesförhöret, voro två, nemligen dels att de personer, hilkas hörande såsom vittnen klaganden åskat, icke voro stämde, och dels att mängden af mål, som skulle under dagen handläggas, icke tillät något dylikt förhör till men för parter i efterkommande mål.

Hvad beträffade det första af dessa skäl, syntes dess anförande be- rott på ett fullkomligt förbiseende af lagens föreskrifter i förevarande ämne. Enligt gällande lag fordras alldeles icke, att till vittnen åberopade personer skola vara till rätten instämde, för att vittnesförhör med dem derstädes skall få ega rum. Tvärtom föreskrifver lagen uttryckligen två olika sätt, på hvilka det står en part öppet att få vittnesförhör inför rätta medgifvet. I det af klaganden åberopade lagrum, 17 kap. 3 § rättegångsbalken, heter det: »Vill någon sin talan med vittne fästa, tage det sjelf med sig eller låte det lagligen till rätten stämma». Då klaganden i förevarande fall sjelf tagit de personer med sig, hvilka han önskade få afhörde såsom vittnen, var det följaktligen hans lagliga rätt att, derest eljest icke hinder för deras hörande mötte, få vittnesförhör med dem vid samma tillfälle anstaldt, utan afseende derpå, huruvida de för sådant ändamål blifvit till rätten instämde eller icke.

Lika litet hållbart var det andra af häradsrätten åberopade skälet, att mängden af mål, som skulle under dagen handläggas, icke tillåte det begärda förhöret till men för parter i efterkommande mål. Någon rätt för domaren eller domstolen att endast på grund deraf, att ett större antal mål än vanligt blifvit utsatt till en rättegångsdag, i något eller

några af dem vägra anställande af vittnesförhör, hvaremot i öfrigt laga hinder icke möter, finnes icke någonstades i lag medgifven; och detta helt naturligt därför att ett dylikt medgifvande skulle göra utredningen och fortgången af förekommande mål och ärenden beroende på domarens bekvämlighet och godtycke i vida större utsträckning, än med god rättegångsordning vore förenligt. Äfven detta skäl saknade fullkomligt stöd af lag.

Häradshöfdingen hade i sitt ofvanberörda yttrande uppgifvit, att klaganden vid ifrågavarande tillfälle kunnat, sedan öfriga mål och ärenden för dagen vunnit handläggning, få sina vittnen hörda, derest han sådant önskat. Äfven om det finge antagas, att domstolens mening varit sådan, fans dock icke i rättens protokoll med ett enda ord antydtt, att klaganden härom fått besked, hvilket icke heller af häradshöfdingen påståtts. Vid sådant förhållande kunde klaganden rimligtvis icke uppfatta rättens vägran att »för tillfället» anställa det begärda vittnesförhöret annorlunda, än som skedde, eller att, på de af rätten angifna skäl, vittnena icke kunde få höras förrän vid ett kommande rättegångstillfälle. I sjelfva verket var väl, i strid mot hvad häradshöfdingen numera uppgifvit, detta vid tillfället äfven rättens mening, hvilket tydligt framginge af protokollet, som af häradshöfdingen blifvit till riktigheten vitsordadt, och särskildt af det vid samma tillfälle klaganden gifna föreläggande att vid följande rättegångstillfälle vara försedd med bevis om sina vittnens instämning i behörig tid och ordning. Detta föreläggande, sammanställt med det af rätten till stöd för dess vägran att anställa vittnesförhöret anförda skäl, att vittnena icke vore stämnda, förutsatte, att rätten dervid utgått från ofvanberörda origtiga uppfattning, att vittnesförhör lagligen icke kunde eller borde ega rum, derest ej de personer, som åberopades såsom vittnen, blifvit till rätten stämde.

Då justitieombudsmannen sålunda ansåg det uppenbart, att häradsrätten i förevarande fall förfarit olagligt genom att utan laga skäl afslå det af klaganden begärda vittnesförhöret, fann justitieombudsmannen sig icke kunna undgå att beifra det oförstånd i domarembetets utöfning, hvartill häradsrätten derigenom gjort sig skyldig, och uppdrog förden skull åt advokatfiskalsembetet i kongl. hofrätten öfver Skåne och Blekinge att inför kongl. hofrätten lagligen tilltala häradshöfdingen Anderberg, hvilken för rättens anmärkta förfarande var ensam ansvarig, och å honom därför yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet, samt att dervid tillika understödja klagandens ersättningsanspråk efter befogenhet.

På det åtal, som i anledning häraf vid kongl. hofrätten anhängiggjordes, meddelades *den 30 november 1886* utslag af innehåll, att som de af häradsrätten i beslutet den 16 januari 1883 åberopade omständigheter

lagligen icke bort föranleda häradsrätten att vägra anställande af det af Håkan Mårtensson vid samma tillfälle åskade vittnesförhöret; alltså och då häradshöfdingen Anderberg för detta häradsrättens felaktiga förfarande vore ensam ansvarig, pröfvade kongl. hofrätten, som funne hvad häradshöfdingen Anderberg till sitt fredande från åtalet anfört icke förtjena afseende, rättvist att, jemlikt 25 kap. 17 § strafflagen, döma häradshöfdingen Anderberg att för omförmälta om oförstånd och oskicklighet vittnande fel vid utöfningen af domareembetet böta etthundrafemtio kronor; hvarförutom häradshöfdingen Anderberg förpligtades att ersätta Håkan Mårtensson de honom genom berörda beslut förorsakade kostnader med femtiofem kronor, äfvensom till honom utgifva lösen för ett exemplar af utslaget med tolf kronor.

Af f. hemmansbrukaren Per Erik Persson i Trosa ingafs till justitieombudsmansexpeditionen en klagoskrift, i hvilken omförmältes hurusom, oakadt, på sätt kongl. Svea hofrätts skriften bifogade utslag den 30 november 1883 i mål mellan klaganden, å ena, samt borgmästaren i Trosa O. P. Borgström med flere, å andra sidan, utvisade, klaganden i Nyköpings läns ränteri nedsatt honom i nämnda mål för falsk angivelse ådömda böter, femtio kronor, klaganden likväl, efter det hofrättens berörda utslag blifvit af Kongl. Maj:t fastställt, blifvit på order och förpassning af borgmästaren Borgström med fångskjuts forslad till länsfängelset i Nyköping och derstädes fått med fängelse vid vatten och bröd under åtta dagar aftjena de af honom redan erlagda böterna; hvilket olagliga förfarande anmäldes till beifran, under yrkande att vederbörande måtte därför fällas till ansvar, samt förpligtas att till klaganden utgifva ersättning med 25 kronor för hvarje dag klaganden obehörigen hållits häktad, samt med enahanda belopp för hans kostnader för återresan från Nyköping till Trosa efter lösgifvandet ur häktet, äfvensom för hans utgifter för det åtal, hvarom han hos justitieombudsmannen gjort framställning, med 25 kronor.

I anledning af denna klagoskrift infordrade landshöfdingeembetet i Södermanlands län efter justitieombudsmannens anmodan yttranden af såväl borgmästaren Borgström, som kronofogden C. W. Ekholm och härads-skrifvaren B. A. Helleday, samt afgaf, med öfverlemnande af dessa yttranden, eget utlåtande i ärendet.

Af kronofogden Ekholms yttrande inhemtades, att, sedan saköreslängden för 1883 års lagtima sommarting med Hölebo härad, i hvilken längd förberörda böter funnos upptagna, den 27 juni samma år kommit kronofogden tillhanda, ortens länsman beordrats att i laga ordning hos vederbörande uttaga bötesbeloppet. Den 6 derpå följande september af-

gaf länsmanen redovisning för ofvanomnämnde saköreslängd, hvarvid han med bifogadt diariebevis af den 14 juli 1883 styrkte, att klaganden den 13 förutgångne juni i kongl. Svea hofrätt anfört besvär mot Hölebo häradsrätts utslag, samt derjemte upplyste, att de klaganden ådömda 50 kronor böter blifvit i länets ränteri deponerade, till följd hvaraf vidare verkställighetsåtgärd inställdes. Med konungens befallningshafvandes skrifvelse den 3 derpå följande december blef transsumt af kongl. hofrättens den 30 förutgångna november gifna utslag i detta besvärsmål, jemte bevis om förberörda böters nedsättning i länets ränteri, till kronofogden öfverlemnadt för den åtgärd i afseende å utslagets verkställighet, som på kronofogden ankom. Den 5 samma månad anhöll kronofogden därför, med biläggande af transsumt utaf kongl. hofrättens ofvanomnämnda utslag jemte depositionsattesten, hos konungens befallningshafvande om utbekommande af sagda böter, hvilka ock till kronofogden den 7 december 1883 utanordnades samt af kronofogden den 29 i samma månad i länets ränteri lyftes, hvarefter anteckning gjordes i saköreslängden derom, att böterna blifvit inbetalta. Efter uppgörandet och afslutandet af 1883 års kronoräkenskaper blefvo derpå ifrågavarande böter af kronofogden den 29 april 1884 i länets ränteri levererade.

Häradskrifvaren Helleday anförde i sitt yttrande att, sedan han den 8 juni 1884 på förordnande mottagit kronofogdetjensten i Jönåkers, Rönö och Hölebo härads fögderi, han den 18 påföljande juli erhållit konungens befallningshafvandes skrifvelse af den 16 i samma månad, innefattande order att till laga verkställighet befordra Kongl. Maj:ts den 27 juni 1884 gifna utslag i ofvanomförmälta mål, men att han till konungens befallningshafvande återsändt samma utslag, enär klaganden, enligt erhållna upplysningar, dämera var bosatt i Trosa stad, samt hvarken ifrågavarande bötesmedel eller något depositionsbevis till Helleday öfverlemnats, till följd hvaraf Helleday antagit, att klaganden vid fullföljd af talan mot häradsrättens utslag företett fattigdomsbevis.

Det af borgmästaren Borgström afgifna yttrande innehöll hufvudsakligen att, sedan konungens befallningshafvande i länet beordrat borgmästaren att till verkställighet befordra Kongl. Maj:ts förberörda utslag den 27 juni 1884, borgmästaren genom stadsfiskalen i Trosa lät inställa utmätningsförsök till uttagande af berörda böter, dervid klaganden, som saknade utmätningsbar tillgång, visserligen uppgaf sig hafva i länets ränteri nedsatt de honom ådömda böterna, men icke kunde på ringaste vis styrka denna uppgift. Till yttermera visso lät borgmästaren dock i ränteriet efterhöra, huruvida klagandens uppgift vore med sanningen öfverensstämmande, hvarpå borgmästaren erhöll det svar, att

några medel i ränteriet icke funnes af klaganden deponerade. Då borgmästaren sålunda med fullt skäl kunde antaga, att klagandens uppgift vore falsk, samt borgmästaren icke, då klaganden, vid den tid under rätternas utslag föllo, tillhörde Hölebo härad, kunde hafva sig bekant, huruvida klaganden deponerat medel eller företett fattigdomsbevis, så anhöll borgmästaren hos konungens befallningshafvande, att böterna måtte förvandlas till motsvarande fängelsestraff, hvarefter, sedan förvandlingsresolutionen kommit borgmästaren tillhanda, borgmästaren lät införpassa klaganden till länsfängelset för förvandlingsstraffets undergående.

Landshöfdingeembetet slutligen androg i sitt utlåtande följande:

Sedan kongl. hofrätten med en den 3 december 1883 till konungens befallningshafvande inkommen skrifvelse för verkställighet öfverlemnadt transsumt af kongl. hofrättens den 30 nästförutgångne november meddelade utslag, äfvensom vederbörligt intyg, att de af Hölebo häradsrätt klaganden ådömda böter i sagda mål blifvit i länets ränteri nedsatta, hade nämnda utslag och depositionsbevis berörde den 3 december 1883 blifvit af konungens befallningshafvande öfversända till kronofogden för den åtgärd i afseende å utslaget verkställande, som på honom ankomme.

Efter det Kongl. Maj:ts den 27 juni 1884 gifna utslag uppå klagandens underdåniga besvärstalan den 16 nästpåföljande juli till länsstyrelsen anländt och samma dag derifrån afskickats till dåvarande tjänstförrättande kronofogden med skriftlig anmodan till denne att i laga ordning befordra samma utslag till verkställighet; men t. f. kronofogden Helleday den 22 augusti 1884 till länsstyrelsen återsändt utslaget, med tillkännagifvande att, som klaganden dåmera vore boende i staden Trosa, Helleday ansåge sig icke behörig att verkställa utslaget, hade länsstyrelsen med skrifvelse den 25 nämnde augusti öfverlemnadt utslaget till magistraten i Trosa för ändamål af verkställighet; hvarefter och sedan bemälte magistrat i skrifvelse till länsstyrelsen den 8 februari 1885 begärt förvandling af ifrågavarande, klaganden ådömda böter, samt förvandlingsbeslut den 10 i sistnämnda månad meddelats och expedierats till magistraten, klaganden den 20 i samma månad af borgmästaren Borgström införpassades till länsfängelset och der undergick det stadgade förvandlingsstraffet af åtta dagars fängelse vid vatten och bröd, utan att vare sig dessförinnan eller derunder anledning gifvits länsstyrelsen att efterforska, huruvida det omförmälta bötesbeloppet blifvit af klaganden guld.

Det sålunda inträffade förhållandet, att klaganden, oaktadt han erlagt det ifrågavarande bötesbeloppet, ändock undergått deremot svarande

förvandlingsstraff, hade enligt landshöfdingeembetets åsigt otvifvelaktigt föranledts deraf,

dels att t. f. kronofogden Helleday, som af Kongl. Maj:ts ofvan åberopade, honom tillhandakomna utslag bort finna, att böterna, såsom ådömda af Hölebo häradsrätt, vore för redovisning upptagna i första fögderiets kronoräkenskaper, uraktlåtit att ur dessa inhemta kändedom derom, att samma böter redan influtit;

dels att borgmästaren Borgström, som i sin egenskap af klagandens motpart i det mål, deri den sistnämnde blifvit fäld till meranämnda böter, svårligen kunnat sakna vetskap derom, att, på sätt kongl. hofrättens utslag i målet tydligt angäfvde, böterna blifvit af klaganden deponerade, icke, oaktadt klagandens, Borgström delgifna uppgift i detta hänseende, vidtagit någon embetsåtgärd för att genom länsstyrelsen eller från vederbörande kronouppbördsman bereda sig erforderlig upplysning derutinnan, utan endast låtit på enskild väg, utan angifvande af anledningen dertill, hos landtränstmästaren efterfråga, huruvida några klaganden ådömda böter då vore i landtränteriet deponerade;

dels slutligen att klaganden, hvarken vid eller efter ankomsten till länsfängelset omnämnt, att han betalt böterna, utan fasthellre, enligt hvad af fängelsedirektören V. S. Sjöbeck meddelats, afsigtligt dolt detta.

I afgifna påminnelser bestred klaganden att han skulle hafva fördolt, att ifrågavarande böter blifvit af honom nedsatta, samt förklarade, att han härom upplyst såväl borgmästaren Borgström, som alla öfrige vederbörande, hvilka med klaganden i ärendet haft att skaffa; och anhöll klaganden, enär enligt hans åsigt alla de tjenstemän, hvilka med saken tagit befattning, dervid gjort sig skyldige till tjenstefel, att de samtliga måtte härför tilltalas och förpligtas att, hvilkendera bäst gälda gitte, till klaganden utgifva de ersättningsbelopp, på hvilkas utbekommande anspråk blifvit af honom framställt.

Ostridigt var att, sedan klaganden nedsatt ifrågavarande böter, utmättningsförsök för uttagande af desamma det oaktadt blifvit hos honom verkställt, samt att, då tillgång till bötesbeloppets gäldande saknats, han, trots sin till utmättningsmannen gjorda uppgift derom, att böterna redan blifvit erlagda, med fångskjuts förpassats till fängelset i Nyköping, hvarest han derefter fått aftjena böterna med motsvarande fängelse vid vatten och bröd under åtta dagar.

Äfven om, såsom uppgifvits, men af klaganden bestridts, denne hvarken vid eller efter ankomsten till länsfängelset omnämnt, att han

betalt böterna, hvilken omständighet i allt fall icke kunde i denna sak hafva någon betydelse, hade således, utan någon hans förskyllan, en orätt blifvit honom tillskyndad, för hvilken han vore berättigad att utfå ersättning af den eller dem, som varit dertill vållande.

Vid öfvervägande af hvad i saken förekommit, fann justitiecambudsmannen, i likhet med landshöfdingeembetet, att klagandens olagliga häktande och hållande till fängelse, enligt hvad ofvan blifvit omförmäldt, till en del föranledts af de försummelse, borgmästaren Borgström och t. f. kronofogden Helleday vid ärendets behandling i hvad på dem ankommit låtit komma sig till last.

Hvad först anginge borgmästaren Borgström, måste det — äfven fränsedd den omständighet, att han, som varit klagandens motpart i det mål, i hvilket ifrågavarande böter blifvit denne sistnämnde ådömda, och i denna egenskap afgifvit förklaring öfver klagandens besvär öfver Hölebo häradsrätts utslag i målet, således bort ega kännedom derom, att böterna blifvit af klaganden nedsatta, hvarom bevis funnits besvaren bifogadt och i kongl. hofrättens utslag särskildt nämnts — i allt fall ligga honom såsom embetsförsummelse till last att, då Kongl. Maj:ts utslag kommit magistraten i Trosa för verkställighet tillhanda, Borgström såsom ordförande i magistraten icke vidtagit någon embetsåtgärd för att genom länsstyrelsen eller från vederbörande kronouppbördsman förskaffa sig erforderlig upplysning, huruvida klagandens uppgift i berörda afseende vid det hos honom anställda utmätningförsöket varit med verkliga förhållandet öfverensstämmande eller icke. Såsom sådan embetsåtgärd kunde nenligen, på sätt af landshöfdingeembetet jemväl framhållits, icke anses borgmästarens på enskild väg hos vederbörande landtränmästare gjorda förfrågning, huruvida, vid det tillfälle förfrågningen gjordes, några klaganden ådömda böter vore i landtränteriet deponerade. Hade i stället en officiel förfrågan från magistraten aflåtits till konungens befallningshafvande, skulle säkerligen det verkliga förhållandet med böterna blifvit utredt och klaganden undgått den rättskränkning, som nu blifvit honom tillfogad.

Beträffande åter t. f. kronofogden Helleday, kunde det icke heller anses annorlunda än såsom tjenstefel att, då han mottog landshöfdingeembetets order att till verkställighet befordra Kongl. Maj:ts ofvanomförmälda utslag, han, oakadt utslaget utvisade att böterna blifvit klaganden ådömda af Hölebo häradsrätt, uraktlätit att i fögderiets kronoräkenskaper efterse, huruvida icke möjligen samma böter redan influtit.

Men ehuru justitieombudsmannen funnit borgmästaren Borgström och t. f. kronofogden Helleday hvar i sin mån hafva genom tjensteförsum-

lighet föranledt den klaganden öfvergångna rättskränkning, kunde justitieombudsmannen likväl icke finna, att klagandens olaga häktande och aftjenande af böterna förorsakats uteslutande af desse embetsmäns försummelser eller att endast de gjort sig skyldige till felaktigt förfarande i denna sak. Likaväl som det varit t. f. kronofogden Helledays skyldighet att, då Kongl. Maj:ts utslag till honom för verkställighet öfversändes, i vederbörande kronoräkenskaper efterse, om ej böterna till äfventyrs blifvit erlagda, likaväl var det en förseelse af landshöfdingeembetet, att, då utslaget till konungens befallningshafvande ankom, öfversända detsamma först till t. f. kronofogden Helleday och derefter till magistraten i Trosa, för att befordras till verkställighet, ehuru konungens befallningshafvande sjelf omkring ett halft år förut gått i författning derom, att kongl. hofrättens utslag i samma mål befordrades till verkställighet, i anledning hvaraf de ifrågavarande böterna, hvilka varit nedsatta i landtränteriet, till kronofogden Ekholm derifrån utlemnades och af denne åter dit inlevererades vid redovisningen för 1883 års kronoräkenskaper för fögderiet. Då landshöfdingeembetet det oaktadt afsändt äfven Kongl. Maj:ts utslag till vederbörande för verkställighet, och slutligen, utan att i de hos länsstyrelsen befintliga handlingar efterforska, huruvida böterna blifvit guldna, förordnat om verkställighet af motsvarande förvandlingsstraff, hade landshöfdingeembetet låtit komma sig till last embetsförseelser, hvilka, i lika hög grad som de af landshöfdingeembetet anmärkta försummelser af borgmästaren Borgström och t. f. kronofogden Helleday, föranledt dertill, att klaganden obehörigen fått aftjena de af honom redan erlagda böterna.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, och då såväl landshöfdingeembetet som Borgström och Helleday haft desto större anledning att innan de hvar för sig vidtagit åtgärder, som ledt till klagandens insättande i fängelse vid vatten och bröd, förskaffa sig upplysning, huruvida böterna varit erlagda eller icke, som för upptagande till pröfning af klagandens talan hos Kongl. Maj:t erfordrats antingen bevis om böternas nedsättning hos konungens befallningshafvande eller kronofogden i orten, eller ock fattigdomsbevis, och de ej varit berättigade att utan föregången undersökning antaga, att fattigdomsbevis varit af klaganden företedt, uppdrog justitieombudsmannen — som, med hänsyn till det sammanhang, särskildt med afseende å det af klaganden fordrade skadestånd, hvari frågan om Helledays förfarande i ärendet stode till de tjänsteförsummelser, som mot landshöfdingeembetet och Borgström anmärkts, ansåg åtal mot Helleday böra anhängiggöras vid samma domstol, som egde upptaga åtalet mot landshöfdingeembetet och Borgström — för den

skull åt advokatfiskalsembetet i kongl. Svea hofrätt att inför kongl. hofrätten tilltala ej mindre borgmästaren Borgström och häradskrifvaren Helleday, än äfven dem, som å landshöfdingecmbetets vägnar i ofvan anmärkta hänseenden med ifrågavarande ärende tagit befattning, nemligen landssekreteraren i Södermanlands län G. Nordeman och landskamreraren derstädes P. G. E. Ploman, kronofogden A. H. Curman och länsbokhållaren G. A. Dahl, af hvilka Nordeman och Curman till Helleday öfversändt Kongl. Maj:ts ofvan berörda utslag den 27 juni 1884, för att befordras till verkställighet, Ploman och Curman, efter utslagets återsändande af Helleday, remitterat detsamma för enahanda ändamål till magistraten i Trosa, samt Nordeman och Dahl den 18 februari 1885 förordnat om förvandlingsstraffets verkställande, samt att för hvad häröfvan förts en hvar af dem till last å dem yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet; och anmodades advokatfiskalsembetet i sammanhang dermed att ej mindre framställa yrkande om de tilltalades förpligtande att godtgöra Kongl. Maj:t och kronan den kostnad, som genom klagandens inforslande till länshäktet, samt vistelse och uppehälle derstädes under den tid, han för böternas aftjenande hållits häktad, tillskyndats Kongl. Maj:t och kronan, än äfven att efter befogenhet understödja klagandens ersättningsanspråk.

Efter slutad skriftvexling utlät sig kongl. hofrätten i utslag *den 15 juli 1886*, att kongl. hofrätten funne den mot häradskrifvaren Helleday förda ansvarstalan för tjänstförsummelse, som han skulle hafva i egenkap af tjänstförrättande kronofogde låtit komma sig till last, ej vara af beskaffenhet att tillhöra kongl. hofrättens omedelbara pröfning.

Beträffande åter åtalet mot landssekreteraren Nordeman, landskamreraren Ploman, kronofogden Curman och länsbokhållaren Dahl så, emedan de icke genom hvad dem blifvit lagdt till last kunde anses hafva gjort sig skyldige till fel i embetet, funne kongl. hofrätten den emot dem förda talan ej kunna bifallas; men som borgmästaren Borgström, hvilken det ålegat att bringa till verkställighet det klaganden genom Kongl. Maj:ts utslag ådömda straff, i sådant ändamål låtit till länsfängelset i Nyköping införpassa klaganden utan att vidtaga laga embetsåtgärd för vinnande af upplysning, huruvida klaganden, hvilken, enligt hvad borgmästaren Borgström uppgifvit, vid det hos klaganden gjorda utmättningsförsök förmålt sig hafva i länets ränteri nedsatt de honom ådömda böter, erlagt desamma, samt borgmästaren Borgström genom denna underlåtenhet vållat, att klaganden obehörigen undergått åtta dagars fängelsestraff; alltså pröfvade kongl. hofrätten rättvist, jemlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen, döma borgmästaren Borgström att böta tjugo kronor, äfvensom förpligta honom att godtgöra dels kronan för klagandens forslande till länsfängelset och

underhåll derstädes med trettioen kronor sextiofem öre, dels ock klaganden för hans förlust och lidande genom häkteningen och åbragta kostnader med etthundra kronor.

Detta utslag har icke blifvit å någöndera sidan öfverklagadt.

Byggmästaren K. J. Flodin hade i en hit ingifven skrift, med förmälan att Stockholms rådstufvurätt å dess femte afdelning i ett derstädes anhängiggjort mål mellan Flodin, kärke, och tegelhandlanden Johan Land, svarande, angående ersättningsanspråk, den 13 januari 1885, efter det parterna å ömse sidor afgifvit slutpåståenden och öfverlemnadt målet till rättens pröfning, afkunnadt det beslut, att rätten ville den 17 påföljande februari, derest hinder ej mötte, meddela dom i målet, ehvad parterna då komme tillstädes eller ej, vidare anført följande. I målets så beskaffade skick saknade klaganden anledning att vidare tillstädeskomma, men utan afseende å klagandens frånvaro tillät rådstufvurätten vid rättegångstillfället den 17 februari Land att afhöra af honom då medförda vittnen, samt uppsköt målets fortsatta handläggning till den 3 påföljande mars, hvarom klagandens ombud i målet underrättades, påtagligen på det klaganden skulle sättas i tillfälle bemöta hvad af Land den 17 februari anförts. Vid rättegångstillfället den 3 mars skulle, enligt den å rättens anslagstaffla uppsatta uppsproslista för dagen, ifrågasvarande mål förekomma det nittonde i ordningen, men det oakadt företogs detsamma redan vid rättegångstimmens början och således vida tidigare än anslagslistan utvisade, hvarigenom klaganden förhindrades åstadkomma den motbevisning klaganden tillämnadt genom ingifvande af en skrift med bilagor.

Klart vore att anslagslistan, i stället att tjena till lättnad för allmänheten vid målens bevakande, endast komme att vilseleda, derest rätten i parternas eller endera partens frånvaro kunde företaga mål tidigare, än uppsproslistan angåfve; och som det äfven i andra fall vid Stockholms rådstufvurätt inträffadt, att mål utan annan anledning, än att t. ex. vittnesförhör blifvit begärdt, uppskjutits till senare på dagen, utan afseende derå, att i följande mål parter aflägsnat sig på någon stund just med anledning af det väntade vittnesförhöret, hade klaganden ansett nu anmärkta förhållande — måls företagande till behandling i parts frånvaro, innan föregående mål enligt uppsproslistan slutbehandlats — påkalla justitieombudsmannens uppmärksamhet, hvarför klaganden till den åtgärd justitieombudsmannen kunde finna lämplig velat anmäla detsamma.

Vid denna skrift funnos fogade, jemte afskrift af rådstufvurättens protokoll i förenämnda mål, två intyg af följande lydelse:

1) »Undertecknad får härmed under edlig förpligtelse intyga, att, sedan jag på anmodan af v. häradshöfding Oskar Almquist inför Stockholms rådstufvurätts femte afdelning uppträdtt såsom ombud för byggmästaren K. J. Flodin, käre, i ett derstädes anhängigt mål emot tegelhandlaren Johan Land, svarande, angående ersättningsanspråk, hvilket mål vid behandling den 13 sistlidne januari af såväl mig som vederpartens ombud öfverlemnats till afgörande, i anledning hvaraf rådstufvurätten förklarar sig vilja den 17 sistlidne februari meddela dom — så har jag någon tid efter sistnämnde dag, då jag ej i målet instälde mig, erhållit kallelse att, enär målet, med anledning af hvad svarandens ombud andragit vid sistnämnde tillfälle, blifvit uppskjutet till den 3 mars detta år kl. 10 f. m., då infinna mig.

Till åtlydnad af denna kallelse och för att bemöta hvad å vederdelosidan den 17 februari andragits, instälde jag mig nämnde den 3 mars kl. 10 f. m., då jag fann målet å uppropslistan hafva numret 19, samt icke vara utmärkt med ordet »dom», såsom brukar ske med de mål, hvori dom afkunnas. Som jag således antog att det skulle dröja en längre stund, innan målet i den angifna ordningen skulle påropas, aflägsnade jag mig och återkom vid pass klockan XI, då jag fann domstolen sysselsatt med åttonde målet, men tillika till min öfverraskning märkte att ofvanomförmålta mål n:o 19 öfverstrukits och således redan handlagts, hvilket jag ej kunde förklara förr än jag tillfälligtvis mötte vice häradshöfding Almquist, hvilken upplyste, att han också hade erhållit kännedom om hvad som förefallit i målet, och inställt sig, försedd med handlingar, för att bemöta hvad vid rättegångstillfället den 17 februari under Flodins frånvaro anförts å vederdelosidan, men att han, som äfven väntat att målet skulle påropas det 19:de i ordningen, nyss af ordföranden underrättats att dom deri vid sessionens början redan afkunnats.

Stockholm den 30 april 1885.

Vict. Frodell,
vice häradshöfding.»

2) »Underrättad om det enligt föregående intyg i min hufvudmans frånvaro hållna förhör, instälde jag mig den 3 sistlidne mars något före klockan 10 f. m. i rätten för bemötande af hvad vid vittnesförhöret förekommit, men aflägsnade mig åter, då jag fann målet Flodin—Land å uppropslistan vara anslaget som det nittonde i ordningen af dem, som skulle handläggas. Återkommen klockan 11 f. m., fann jag något af de

första målen under handläggning, men upplystes af stadstjenarne att ifrågavarande mål, med frångående af anslagslistan, redan vore påropadt och dom afkunnad, hvarom jag afven af rättens ordförande erhöll upplysning.

Att sålunda förekommit, betygas under edsförpligtelse.
Stockholm den 31 maj 1885.

Oscar Almqvist,
vice häradshöfding.»

Sedan i anledning af denna anmälan Stockholms rådstufvurätt anmodats att deröfver infordra och hit insända vederbörandes förklaring, inkom ordföranden i rådstufvurättens femte afdelning rådmannen G. Dahl i sådant afseende med en skrift, i hvilken han, med förklarande att han antoge, det han, hvilken vid ofvanstående rättegångstillfälle den 3 mars 1885 fört ordet i nämnda afdelning, vore ensam ansvarig för den afvikelse från anslagslistan, som då kunde hafva förekommit, och därför ansåge det tillkomma endast honom att i nämnda afseende afgifva förklaring, anförde hufvudsakligen följande:

Att han efter mera än sex månaders förlopp skulle kunna erinra sig, om eller i hvad mån afvikelse från anslagslistan egt rum, torde icke rimligen kunna fordras, men han kunde i detta afseende skänka vitsord åt de klagoskriften åtföljande attester af klagandens sakförare, hvilka naturligtvis kunde presumeras vara intresserade af att fritaga sig sjelfva från försumlighet.

Inom rådstufvurätten hade den praxis, som för v. häradshöfdingen Frodell icke borde varit obekant, gjort sig gällande, att alla domar afkunnades först vid sessionens början, och v. häradshöfdingen Frodell hade, såsom af protokollet för den 3 mars inhemtades, genom särskild kallelse underrättats, att dom i det omnämnda målet skulle meddelas nämnda dag kl. 10 f. m. Enligt kongl. förordningen den 6 oktober 1882 egde domaren rätt att göra afvikelse från anslagslistan, då han funne parternas beqvämlighet det fordra; och i följd af denna bestämmelse, som öfverensstämde med förutvarande stadgande, att vidlyftiga saker skulle sist företagas, hade rådmannen såsom ordförande ansett sig både kunna och böra göra den afvikelse från anslagslistan, att enkla mål företagits före mål af vidlyftig beskaffenhet, helst det mycket ofta förekomme vid rådstufvurätten, att samma dag skulle handläggas flera mål, af hvilka hvart och ett upptog en tid af en till två timmar. Ehuru, såsom rådmannen nämnt, han ej kunde påminna sig, huru vid ifrågavarande tillfälle tillgått, hade rådmannen dock, efter genomseende af protokollen i öfriga den 3 mars handlagda mål, funnit skäl till an-

tagande, att rådmannen vid detta, liksom vid andra tillfällen, der aldrig någon anmärkning förekommit, iakttagit hvad honom i afseende å ordningen för målens behandling ålegat.

Utom den ifrågavarande domen skulle fem andra domar afkunnas den 3 mars kl. 10 f. m. I ordning efter dessa fem domar, men framför det omnämnda målet, funnos å anslagslistan upptagna tolf mål, hvaraf tre voro mycket enkla, men de öfriga af vidlyftig beskaffenhet, och bland dessa flera synnerligen vidlyftiga.

I enlighet med den omnämnda bestämmelsen och i följd af rättens särskilda meddelande till v. häradshöfdingen Frodell skulle rådmannen sålunda varit befogad att först afkunna de fem första domarna, derefter handlägga de tre enkla målen och omedelbart derpå afkunna dom i det ifrågavarande målet; och då för handläggningen af hvart och ett af dessa nio mål icke kunnat åtgå mera än högst fem minuter, eller för allas handläggning tillsammans tretiosex minuter, hade i allt fall den ifrågakomna domens afkunnande icke kunnat försiggå senare än fyratiofem minuter efter kl. 10, hvaremot v. häradshöfdingen Frodell infann sig, enligt egen uppgift, först kl. 11 f. m.

Slutligen ville rådmannen erinra, att rådmannen alltid haft för sed, att, då parter vore upptagna å annan afdelning och derom gjorde anmälan, afbida deras inställelse, samt att klagandens advokat, om han till rättens betjening i sådant afseende gjort någon anmälan, skulle kunnat åtnjuta samma förmån.

I afgifna påminnelser fullföljde klaganden den af honom gjorda anmärkning, under uppgift bland annat, dels att klagandens ombud i förenämnda mål vid rättegångstillfället den 3 mars 1885, i anledning deraf att målet på listan fans öfverstruket, omkring kl. 11 f. m. företrädde inför rätten med begäran, att få ingifva klagandens yttrande öfver det den 17 förutgångna februari i målet hållna vitnesförhöret, men att, sedan öfverläggning hållits för slutna dörrar, ordföranden förklarar, att dom i målet redan vore afkunnad, dels ock att det adertonde målet å uppropslistan, d. v. s. det mål, som enligt listan skolat företagas närmast före nu ifrågavarande mål, handlades först efter kl. 2 e. m.; hvarjemte klaganden till bestyrkande af sanningsenligheten af det af honom uppgifna förhållande åberopade såsom vitnen de jemte rådmannen Dahl vid ifrågavarande tillfälle tjänstgörande ledamöterna af rätten.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit fann justitieombudsmannen vara af klaganden ådagalagdt, hvad icke heller af rådmannen Dahl uttryckligen bestridts, att vid rättegångstillfället den 3 mars 1885 å

Stockholms rådstufvurätts femte afdelning afvikelse från den för dagen upprättade och anslagna uppsproslista egt rum i så måtto, att ofvanomförmälta mål, hvilket enligt listan skolat företagas det nittonde i ordningen, blifvit handlagdt före åtskilliga å listan före detsamma upptagna mål; hvaremot rådmannen icke förmått uppgifva någon giltig grund, hvarför denna ändring i den kungjorda föredragningsordningen, för hvilken ändring han, såsom vid tillfället ordförande å afdelningen, måste anses vara ensam ansvarig, blifvit af honom vidtagen.

Kongl. kungörelsen angående uppsproslistor vid de allmänna domstolarne den 6 oktober 1882 innehåller, att å landet vid början af hvarje lagtima eller allmänt sammanträde, rättens ordförande skall upprätta och låta å rättens dörr anslå en lista, hvari de till tinget eller sammanträdet instämnda eller uppskjutna mål äro för hvarje rättegångsdag uppförda i den ordning, i hvilken han har för afsigt att uppropa dem till handläggning, samt att vid rådstufvurätt sådan lista skall upprättas och anslås för hvarje rättegångsdag, innan målen företagas; hvarjemte särskildt föreskrifves, att hvad sålunda blifvit stadgadt, dock ej må utgöra hinder för domaren att i särskilda fall, då han finner parternas bekvämlighet det fordra, göra ändring i den kungjorda föredragningslistan.

Påtagligt vore, att med de i denna kungörelse gifna bestämmelser afsetts, att bereda den lättnad för den rättssökande allmänheten, att parterna i de mål, som vid underrätt vore anhängiga, skulle kunna ungefärligen beräkna, vid hvilken tid på dagen deras mål skola förekomma, och sålunda icke behöfva onödigtvis vid domstolen förnöta kanske hela dagen i afbidan på målets uppropande. Men lika påtagligt vore ock, såsom klaganden anmärkt, att, derest afvikelser från den i den kungjorda föredragningslistan uppgifna ordningen utan skäl egde rum, listan icke medförde den åsyftade lättnaden för allmänheten, utan tvärtom, såsom i förevarande fall syntes hafva skett, vilseledde parterna. Derför hade också i kungörelsen uttryckligen föreskrifvits, när ändring i den kungjorda föredragningsordningen finge af domaren vidtagas, nemligen i särskilda fall, då han funne parternas bekvämlighet det fordra. Der icke sådana särskilda fall förekomme, åläge det otvifvelaktigt domaren att iakttaga den af honom förut bestämda ordning för målens företagande till behandling, som uppsproslistan angäfve.

Rådmannen Dahl hade icke påstått, att den af honom i förevarande fall vidtagna ändring i föredragningsordningen föranledts deraf, att han funnit någon parts bekvämlighet det fordra. Sådant kunde hafva varit fallet, derest begäran om ifrågakomna måls företagande tidigare, än uppsproslistan utvisade, blifvit af parterna i målet eller endera af dem, i den

andres närvaro, till rätten framställd. Men ingalunda var detta händelsen vid ifrågavarande tillfälle, då, utan någon som helst af parterna gifven anledning och i deras frånvaro, målet, som var uppskjutet icke allenast för doms afkunnande, utan äfven för att lemna klaganden tillfälle att yttra sig öfver hvad vid ett föregående rättegångstillfälle i hans frånvaro i målet förekommit, uppropades långt före dess i anslagslistan uppgifna ordning. Målets företagande före åtskilliga andra mål, hvilka i uppropslistan stodo upptagna före detsamma, kunde naturligtvis icke heller hafva föranledts af hänsyn till de parthers bekvämlighet, hvilka skulle uppträda i dessa mål, hvilkas handläggning derigenom åtminstone i någon mån fördröjdes. Den af rådmannen vid ifrågavarande tillfälle vidtagna ändring i den kungjorda föredragningsordningen skedde således utan att den i lagen medgifna anledning till en sådan ändring förefans och var följaktligen lagstridig.

Rådmannen upplyste i den af honom afgifna förklaring, att vid Stockholms rådstufvurätt gjort sig gällande den praxis, att alla sådana å en rättegångsdag förekommande mål, i hvilka dom å samma dag skulle meddelas, företoges vid sammanträdet början, hvarjemte rådmannen förklarade, att han städse ansett sig både kunna och böra göra den afvikelse från uppropslistan, att enklare mål företoges före de vidlyftigare; på grund hvaraf och med hänsyn dertill att klagandens ombud i ifrågavarande mål särskildt underrättats derom, att dom i målet skulle nämnde den 3 mars meddelas, rådmannen, efter granskning af protokollen i de å sagde dag förekommande mål, ansett, att den afvikelse från uppropslistan då bort med fog kunna ega rum, att ifrågavarande mål företagits åtminstone så tidigt som det åttonde i stället för det nittonde i ordningen, i hvilket fall klagandens ombud sannolikt icke heller varit vid rätten tillstädes.

Härvid vore till en början att märka, att mot den af rådmannen omförmälta, antagligen af hänsyn till vederbörande parthers bekvämlighet uppkomna praxis vid Stockholms rådstufvurätt, att de mål, i hvilka dom skulle afkunnas, företoges först vid hvarje sessions början, icke vore något att erinra, derest vid uppropslistans upprättande iakttoges, att sådana mål upptoges först å densamma; men att, då, såsom här varit händelsen, sådant icke skedde, denna praxis stode i strid med kongl. kungörelsen den 6 oktober 1882 och, långt ifrån att tillgodose parternas bekvämlighet, kunde för dem medföra onödigt besvär och misräkningar, såsom i förevarande fall inträffat.

Hvad beträffade rådmannens åsigt, att afvikelse från uppropslistan alltid skulle vara befogad, när dermed vunnes, att enklare mål komme

att företagas före vidlyftigare, läte denna åsigt sig icke förena med bestämmelsen i merberörda kongl. kungörelse om ändring i föredragningslistan. Detta ändamål uppnåddes derigenom att domaren, redan vid upprättandet af listan, sökte, såvidt möjligt vore, uppföra målen i den ordning, att de enkla målen upptoges före de vidlyftiga. För öfrigt kunde rådmannen, hvad särskildt detta fall anginge, icke veta, huruvida det ifrågavarande målet, som ju uppskjutits från den 17 februari till den 3 mars för att lemna klaganden tillfälle att yttra sig i anledning af hvad vid det förra tillfället i klagandens frånvaro i målet förekommit, skulle blifva vidlyftigt eller icke, då det ju stod klaganden öppet att vid rättegångstillfället den 3 mars å sin sida förebringa motbevisning och i öfrigt andraga hvad han ytterligare kunde akta i målet nödigt. Antagligen var det väl äfven af denna anledning, som målet icke å uppsproslistan uppfördes omedelbart efter de fem första målen, i hvilka dom skulle samma dag afkunnas och icke heller å listan anmärktes, att rådstufvurätten ämnade jemväl i detta mål meddela dom.

På grund af hvad sålunda anförts, ansåg justitieombudsmannen att rådmannen Dahl förfarit felaktigt derigenom, att, på sätt ofvan blifvit förmäldt, rådmannen den 3 mars 1885, då rådstufvurättens femte afdelning, å hvilken rådmannen då var ordförande, haft sessionsdag, utan laga skäl vidtagit ändring i den för dagen kungjorda föredragningsordningen, genom hvilket rådmannens förfarande en rättsökande gått förlustig en honom lagligen tillkommande rättegångsförmån; hvarför advokatfiskalsembetet i kongl. Svea hofrätt erhöll förordnande att inför kongl. Hofrätten lagligen tilltala rådmannen för det embetsfel, hvartill rådmannen sålunda gjort sig skyldig, och, sedan vitnesförhör angående det angifna förhållandet, derest sådant förhör skulle erfordras, egt rum, å rådmannen yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet.

Efter slutad skriftväxling meddelade kongl. hofrätten *den 16 juli 1886* utslag, af innehåll att, enär rådmannen Dahl medgifvit, att, churu ifrågavarande mål varit å den för rådstufvurättens sammanträde den 3 mars 1885 upprättade uppsproslista utsatt att förekomma det nittonde i ordningen, samma mål blifvit vida förr i ordningen af rådmannen till handläggning och afgörande företaget, samt rådmannen icke visat att några särskilda omständigheter förekommit, som gifvit anledning till den afvikelse från uppsproslistan, hvilken sålunda egt rum, dömdes jemlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen rådmannen Dahl att härför böta 10 kronor.

Af rådmannen Dahl öfver detta utslag i und. anförda besvär äro ännu på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

Vid den inspektion, justitieombudsmannen under 1885 års embetsresa anställde i rådstufvurättens i Piteå arkiv, anmärktes, bland annat, att för tiden från 1882 års början till den 1 oktober 1883, under hvilken tid vice häradshöfdingen T. J. A. von Rehausen förvaltadt borgmästareembetet i nämnda stad, saknades dombok och magistratsprotokoll; och upplyste en vid inspektionen närvarande ledamot af rådstufvurätten, att von Rehausen underlåtit att, då hans förordnande å borgmästareembetet sistnämnde dag upphörde, aflemna dessa handlingar och, oakadt från rådstufvurätten erhållna påminnelser, sedermera uraktlåtit att fullgöra sin skyldighet i detta hänseende.

Till följd häraf uppdrog justitieombudsmannen åt advokatfiskalsembetet i kongl. Svea hofrätt, hvilket på gifven anledning redan anhängiggjort talan mot von Rehausen för hans försummelse i afseende på domboken för år 1883, att hos kongl. hofrätten åtala von Rehausen, hvilken såsom t. f. borgmästare haft skyldighet att uppsätta rådstufvurättens dombok och magistratens protokoll, jemväl för det han underlåtit att till rådstufvurätten och magistraten aflemna dombok för hela året 1882 och magistratsprotokoll för tiden från 1882 års början till den 1 oktober 1883, samt att i sammanhang dermed utverka föreläggande vid lämpligt äfventyr för von Rehausen att utan dröjsmål till rådstufvurätten och magistraten öfverlemna ifrågavarande dombok och protokoll.

På det åtal advokatfiskalsembetet i anledning häraf anställde meddelade kongl. hofrätten den 23 mars 1886 utslag af i innehåll att, emedan von Rehausen för det dröjsmål med aflemnande af ifrågavarande dombok och protokoll, som efter hvad advokatfiskalsembetet anmärkt egt rum, icke anfört laga ursäkt; ty och som von Rehausen genom kongl. hofrättens utslag den 15 april 1885 och således efter det berörda dombok och protokoll bort vara till vederbörande myndigheter aflemnade blifvit för försummelse att aflemna rådstufvurättens dombok för tiden från den 1 januari 1883 till den 1 påföljande oktober dömd att böta sjuttiofem kronor, samt von Rehausen följaktligen nu borde, enligt 4 kapitlet 9 § strafflagen anses såsom vore han på en gång för samtliga omförmälda försummelser tilltalad; alltså pröfvade kongl. hofrätten rättvist att för desamma döma von Rehausen att jemlikt 25 kapitlet 17 och 22 §§ strafflagen böta tvåhundra femtio kronor, från hvilka böter dock skulle afräknas ofvannämnda bötesbelopp sjuttiofem kronor, så vida det blifvit erlagdt; men som, beträffande advokatfiskalsembetets i öfrigt framställda yrkande, von Rehausen dämera enligt ingifvet bevis af den 23 november 1885 till rådstufvurätten aflemnat oftaberörda dombok och protokoll, funne kongl. hofrätten samma yrkande icke påkalla något yttrande.

Detta utslag har vice häradshöfdingen von Rehausen låtit mot sig vinna laga kraft.

Under 1885 års embetsresa inom norra delen af riket besökte justitieombudsmannen den 6 juli ordinarie domhufvanden i Ångermanlands norra domsaga, f. d. assessoren J. Åkerblom i hans bostad vid Örn-sköldsvik. Vid granskning af de derstädes befintliga, domsagan tillhörande handlingar annärktes:

att i domboken för Arnäs tingslags hösteting år 1884, hvilket ting häradshöfdingen börjat den 6 oktober 1884 och enligt uppgift afslutat den 4 maj 1885, funnos uppsatta i löpande följd 178 §§, de sista under den 11 oktober 1884, hvarefter domboken lemnats ofullbordad;

att parterna i 66 särskilda af de uppsatta målen, i domboken antecknade under n:ris 4—10, 15—17, 19—22, 24, 25, 27, 28, 31, 41, 42, 44, 48, 49, 59, 61, 65, 68, 71, 78—80, 86, 88, 89, 91, 93, 95—97, 102—107, 110, 111, 119, 124, 125, 128—130, 146—149, 151, 152, 154, 156, 157, 166, 167 och 169, efter det rättsförhandlingen i hvarje mål vid domstolen afslutats, erhållit underrättelse att utslag i dessa mål skulle meddelas vid tingets slut;

att likväl i samtliga ifrågavarande mål utslag saknades och, enligt hvad häradshöfdingen Åkerblom upplyste, ännu icke blifvit afkunnade eller meddelade;

att af domboken för Själevads hösteting år 1884, hvilket ting äfven af häradshöfdingen Åkerblom förrättats och som börjats den 1 september samma år samt enligt uppgift afslutats den 6 mars 1885, blifvit uppsatta §§ 1—48 hvarjemte förefunnos fem ternor, i hvilka paragraferna betecknats med blyertz, innehållande spridda protokoll i åtskilliga till 1885 års vinterting uppskjutna mål, handlagda den 3, 4, 6 och 22 september 1884, med större luckor å rena blad;

att utslag vid tingets slut utlofvats i 22 särskilda af de uppsatta målen, i domboken antecknade under n:ris 2, 3, 4, 6, 11, 14, 16, 17, 18, 23, 24, 31, 36—43, 45 och 48;

att emellertid utslag i dessa mål befunnos icke vara uppsatta och, enligt hvad domhufvanden uppgaf, ej heller blifvit afkunnade, hvilket jemväl vore förhållandet med de till rättens pröfning öfverlemnade mål, i hvilka protokoll ännu icke blifvit uppsatta;

att protokoll öfver de vid Arnäs tingslags hösteting år 1884 förekomna lagfarts- och inteckningsärenden väl blifvit uppsatta och af-

slutade, men att vederbörliga anteckningar om dessa ärenden icke skett i fastighetsböckerna, utom i några få ärenden, i hvilka expeditionerna blifvit utlösta; och medgaf domhufvanden att, med undantag af de ärenden, som blifvit införda i fastighetsböckerna, öfriga till dessa protokoll hörande mål ännu voro oexpedierade;

att förmynderskapsförteckningarna för såväl Själevads som Arnäs tingslag ej innehölle anteckning för senare tid, än vårtinget 1884, eller föreläggande för förmyndare att inkomma med vederbörliga räkningar för senare tid, än år 1883; samt

att de öfver konkurser förda förteckningar icke innehölle anteckningar för tiden efter augusti 1884, ehuru, enligt hvad domhufvanden meddelade, flera nya konkurser sedan tillkommit.

På fråga upplyste domhufvanden, att Arnäs tingslags hösteting 1884 ej kunnat aflysas förrän den 4 maj 1885, eller fjorton dagar innan vårtinget i tingslaget den 18 i samma månad börjades af tillförordnad domare. Tingets afslutning hade varit bestämd till den 6 mars, men till följd af domhufvandens sjuklighet måst två gånger uppskjutas.

Vid tingsafslutningen den 4 maj hade emellertid af nyssnämnda anledning utslag i ofvan omförmälta vid tinget handlagda mål icke blifvit uppsatta, utan hade häradsrätten i samtliga dessa mål meddelat beslut, att utslag i dem skulle afkunnas å dag, som framdeles komme att kungöras. Detta hade sedermera ej skett, och domboken vore dessutom i så måtto ofullständig, att åtskilliga konkursmål, som å tinget handlagts, ej ännu blifvit uppsatta. Beträffande Själevads tingslags hösteting 1884, som börjats den 1 september samma år och ej afslutats förrän den 6 mars 1885, hvarefter ordinarie domhufvanden den 16 i sistnämnda månad börjat vårtinget, så hade utslag i ofvan uppräknade och öfriga till rättens pröfning öfverlemnade mål icke då meddelats, utan hade häradsrätten beslutit, att med utslagens afkunnande skulle anstå till den 11 påföljande maj, då nya beslut afkunnades om utslags meddelande å dag, som framdeles komme att bestämmas och kungöras, utan att sedermera målen blifvit med slut afhulpna. Detta, äfvensom dombokens ofullständighet i öfrigt, hade sin orsak i häradshöfdingen Åkerbloms sjukdom, hvaraf jemväl skulle föranledts de anmärkta ofullständigheterna i fastighetsböckerna, samt i förteckningarna öfver konkurser och förmynderskap.

Den af häradshöfding Åkerblom sålunda föreburna omständighet, eller hans sjuklighet, kunde justitieombudsmannen icke finna utgöra giltig ursäkt för de anmärkta embetsförsummelserna. Derest denna häradshöfdingens sjuklighet varit af sådan beskaffenhet, att han deraf funnit

sig urståndsatt att behörigen fullgöra de med hans embete förenade åligganden, hade det ovilkorligen varit häradshöfdingens skyldighet att, på sätt lagen för dylika fall bjöde, med anmälan om det inträffade förfallet, hos kongl. hofrätten anhålla, att annan person blefve förordnad såväl att afsluta de af häradshöfdingen började tingen, som att fullgöra hvad häradshöfdingen i öfriga anmärkta hänseenden eftersatt. Häradshöfdingen hade emellertid icke vidtagit denna af lagen honom anvisade åtgärd, utan i stället påfunnit den utväg, i fråga om de af honom började höstetingen, att å ofvan uppgifne dagar förklara desamma afslutade, oaktadt hvarken domböckerna varit fullständigt uppsatta och afslutade eller vederbörliga anteckningar om förekomna lagfarts- och inteckningsärenden i fastighetsböckerna blifvit införda, hvarjemte häradshöfdingen låtit förteckningarna öfver förmynderskap och konkurser förblifva i det ofullständiga skick, hvori de vid justitieombudsmannens besök i häradshöfdingens bostad befunnos. Häradshöfdingens sjuklighet, hvilken på ofvanberörda menliga sätt inverkat på häradshöfdingens krafter och arbetsförmåga i nyss nämnda afseenden, hade emellertid ej föranlett häradshöfdingen att begära ledighet från 1885 års vårting med Själevads tingslag, utan hade häradshöfdingen ansett sig ega tillräcklig tid och krafter att sjelf förrätta detta ting. Vid sådant förhållande kunde häradshöfdingen icke heller på grund af sin åberopade sjuklighet undgå att stå till ansvar för de anmärkta försummelse i embetets utöfning, hvilka han låtit komma sig till last, så mycket mindre, som det beklagligen icke vore första gången som dylika anmärkningar mot häradshöfdingen förekommit.

I skrifvelse till advokatfiskalsembetet i kongl. Svea hofrätt anmodade justitieombudsmannen därför advokatfiskalsembetet att för hvad justitieombudsmannen fört häradshöfdingen Åkerblom till last mot honom anhängiggöra talan; och erinrade justitieombudsmannen i denna skrifvelse, hurusom de olägenheter, som för den rättssökande allmänheten uppkommit till följd af häradshöfdingens nu ifrågavarande försummelse, icke behöfde närmare påpekas, då desamma låge i öppen dag. Hvad först anginge de lagfarts- och inteckningsärenden, som förevarit vid det af häradshöfdingen började och vid justitieombudsmannens besök hos häradshöfdingen den 6 juli 1885 visserligen aflysta, men i sjelfva verket då ännu icke afslutade 1884 års hösteting med Arnäs tingslag, vore det uppenbart, att mycken onödig kostnad och tidsutdrägt tillskyndats de personer, hvilka under en oskäligt lång tid fått förgäfvos afvakta expeditioners utfärdande och handlingars återbekommande i dessa ärenden. I fråga åter om de mål, i hvilka utslag utlovats vid höstetingens

slut, men i hvilka, oakadt tingen förklarats vara afslutade, utslag ännu icke vid justitieombudsmannens besök hos häradshöfdingen uppsatts eller meddelats, funne justitieombudsmannen häradshöfdingens förfarande dock vara mest eftertänkligt och anmärkningsvärdt. Genom den af häradshöfdingen påfunna utväg, att förklara utslag i dessa mål skola afkunnas å dag, som framdeles komme att bestämmas, hade det högst oegentliga och mot lag stridande förhållande inträffat, att dessa mål hvarken blifvit med slut afhulpna eller till ett kommande ting uppskjutna, utan, i afseende å tiden för deras slutliga afgörande, lemnats alldeles beroende på häradshöfdingens godtycke och beqvämlighet. Huru uppenbart olagligt och mot lagskipningens ordentliga och lagbestämda fortgång stridande ett sådant sakernas tillstånd vore, tarfvade ej närmare utveckling. Vidkommande slutligen det ofullständiga skick, hvari domböckerna för 1884 års hösteting med Arnäs och Själevads tingslag, äfvensom fastighetsböckerna för Arnäs tingslag, samt förteckningarna öfver förmynderskap och konkurser, af häradshöfdingen lemnats, utgjorde häradshöfdingens försumlighet härutinnan endast ytterligare bevis på det anmärkningsvärda sätt, hvarpå häradshöfdingen ansåge sig kunna förvalta det honom anförtrodda embetet.

Som advokatfiskalsembetet redan i memorial den 26 juni 1885 anhängiggjort åtal mot häradshöfdingen Åkerblom för hans uraktlåtenhet att inom föreskrifven tid afsluta förenämnda hösteting med Arnäs och Själevads tingslag samt börja 1885 års vårting med sistnämnda tingslag, anmodade justitieombudsmannen advokatfiskalsembetet att nu endast för de öfriga anmärkta försummelseerna tilltala häradshöfdingen Åkerblom, samt att i sammanhang dermed söka af kongl. hofrätten utverka föreläggande för häradshöfdingen eller annan vederbörande att inom viss tid hafva fullgjort hvad ännu kunde befinnas i ofullbordadt eller ofullständigt skick af hvad häradshöfdingen i ofvanuppgifna hänseenden eftersatt vid den tid, då kongl. hofrättens utslag i målet komme att meddelas.

I anledning häraf yrkade advokatfiskalsembetet, under erinran huru som häradshöfdingen Åkerblom förut under förvaltandet af det honom anförtrodda domareembetet blifvit vid sjuttio särskilda tillfällen dömd till ansvar för embetsfel, att häradshöfdingen för ifrågavarande försummelser och vårdslöshet i embetet måtte, jemlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen, dömas till ansvar ej understigande förlust af embetet under viss, längre tid, samt föreläggas att inom tid, som kongl. hofrätten behagade bestämma, och vid äfventyr af jemväl suspension eller, derest sådant skulle anses lämpligare, att annan person af kongl. hofrätten förordnades att

på häradshöfdingens bekostnad fullgöra hvad i nedannämnda hänseenden blifvit eftersatt, hos kongl. hofrätten med bevis från konungens befallningshafvande eller kronofogden i orten styrka, att domböckerna för ifrågavarande ting med Arnäs och Själevads tingslag blifvit behörigen uppsatta, afslutade och underskrifna, att hufvudsakliga beslut i vid samma ting handlagda och till rättens pröfning öfverlemnade mål och ärenden blifvit, derest sådant, då kongl. hofrättens utslag meddelades, ej redan skett, afkunnade och vederbörande parter behörigen kungjorda, att protokollen öfver de vid Arnäs hösteting förehafda in-tecknings- och lagfartsärenden blifvit till vederbörande expedierade, att fastighetsböckerna, i hvad de afsåge sistnämnda ting, försatts i fullständigt skick, att nödiga förelägganden för förmyndare att inkomma med räkningar afseende båda tingslagen och tiden från och med 1884 i behörig ordning meddelats, samt att de brister i förteckningarna öfver förmynderskap och konkurser, som, på sätt ofvan förmälts, blifvit anmärkta, till alla delar afhjelpats.

På det af advokatfiskalsembetet mot häradshöfdingen Åkerblom sålunda anställda åtal meddelade kongl. hofrätten, sedan häradshöfdingen i infordrad förklaring medgifvit allt hvad honom lagts till last, samt särskildt att i samtliga de af advokatfiskalsembetet anmärkta afseenden åtskilligt återstode, som då ännu icke blifvit afhulpet, *den 26 januari 1886* utslag, deri kongl. hofrätten yttrade, att som, i anledning deraf att häradshöfdingen Åkerblom icke fullgjort honom af kongl. hofrätten gifvet föreläggande att inom tre veckor efter erhållen del af advokatfiskalsembetets ofvan omförmälta, *den 26 juni 1885* afgifna memorial deröfver till kongl. hofrätten inkomma med förklaring, kongl. hofrätten medelst resolution *den 28 augusti 1885* förelagt häradshöfdingen Åkerblom att inom tre veckor efter erhållen del af beslutet fullgöra föreskrifven förklaringskyldighet vid äfventyr att ej vidare varda i målet hörd, om den tid försuttes, samt att inom samma tid återställa memorialet vid vite af etthundra kronor, funne kongl. hofrätten den omständighet att häradshöfdingen Åkerblom, hvilken enligt ingifvet bevis *den 6 oktober 1885* fått del af kongl. hofrättens beslut, dock ej inkommit med förklaring, icke utgöra hinder för målets företagande till afgörande, hvarjemte och då häradshöfdingen Åkerblom icke återställt memorialet, han, i enlighet med hvad advokatfiskalsembetet yrkat, fäldes att utgifva sålunda försutna vitet, etthundra kronor; och emedan häradshöfdingen Åkerblom, hvilken medgifvit rättigheten af hvad honom blifvit lagdt till last, vore förvunnen att hafva i samtliga anmärkta hänseenden visat vårdslöshet och försummelse i utöfningen af det honom anförtrodda embete, pröfvade kongl. hofrätten jemlikt

25 kapitlet 17 § strafflagen rättvist döma häradshöfdingen Åkerblom till mistning af häradshöfdingeembetet under ett år med förlust af de rättigheter eller förmåner, som med embetet följde; hvarjemte häradshöfdingen Åkerblom förelades att inom två månader efter det kongl. hofrättens utslag meddelades hos kongl. hofrätten med bevis från konungens befallningshafvande eller kronofogden i orten styrka, att domböckerna för 1884 års hösteting med Arnäs och Själevads tingslag blifvit uppsatta och till den, som blefve förordnad att förestå häradshöfdingens embete, aflemnade i sådant skick, att denne kunde, efter öfverläggning med tingslagens nämnd, meddela och vederbörande parter kungöra beslut eller utslag i de vid samma ting handlagda och till rättens pröfning öfverlemnade mål och ärenden, derest ej sådant redan skett; att expeditioner i de vid 1884 års hösteting i Arnäs tingslag förehafda in-tecknings- och lagfartsärenden kommit vederbörande till handa, eller funnes för dem att tillgå i behörig ordning; att fastighetsböckerna, i hvad de afsåge sistnämnda ting, försatts i fullständigt skick, samt att ofvan anmärkta brister i förteckningarna öfver förmynderskap och konkurser inom såväl Själevads som Arnäs tingslag blifvit till alla delar afhjulpna, allt vid äfventyr, om det försummades, att annan person blefve af kongl. hofrätten förordnad att på häradshöfdingen Åkerbloms bekostnad utföra ifrågavarande arbeten.

Häröfver anförde häradshöfdingen Åkerblom underdåniga besvär hos Kongl. Maj:t, som dock genom utslag *den 5 juli 1886* förklarade sig ej finna skäl att i hofrättens utslag göra ändring.

Till justitieombudsmannens beifran anmälte i särskilda hit ingifna skrifter E. Räf i Spexeryd, förutom annat, som dels icke ansågs förtjena afseende, dels icke föranledde någon justitieombudsmannens embetsåtgärd, att, oakadt i den för presterskapet i Malmbäcks, Ödestugu och Almesåkra församlingars pastorat gällande, af Kongl. Maj:t den 5 oktober 1866 fastställda lönereglering bestämts, att särskild betalning för presterliga förrättningar icke finge ifrågakomma, åtskilliga Ödestugu församlingsbor, hvilka vore arbetare hos angifvaren, fått till kyrkoherden i nämnda pastorat J. F. Wigstrand erlägga särskild betalning för dylika förrättningar, enligt hvad nedan intagna vid angifvelseskrifterna fogade intyg utvisade; tilläggande angifvaren, att han, som ej inlätit sig i samtal i ämnet med eller förskaffat sig intyg af andra medlemmar af Ödestugu församling, än sådane, som tillhörde den hos angifvaren anställda arbetarepersonal, hvars intressen han ansåge sig böra bevaka, utan tvifvel

skulle kunnat anskaffa flera intyg af samma beskaffenhet, som de nu till justitieombudsmannen insända, derest angifvaren velat i sådant ändamål vända sig till andra församlingsbor än dem, som hos honom hade anställning; och anhöll angifvaren att kyrkoherden måtte, såvida församlingen ej kunde befrias från att nödgas anlita kyrkoherden vid presterliga för rättningar, för hvad honom af angifvaren förts till last, behandlas efter gällande lagrum och åläggas utgifva de ersättningsbelopp, som borde honom till utgifvande ådömas.

De angifvelseskrifterna bilagda intygen voro af följande lydelse:

1) »Att kyrkoherden J. F. Wigstrand vid min faders begrafning begärde och af mig erhöll betalning för ett prestbevis utgifvande och min faders utstrykning i kyrkoboken; samt att jag samma dag betalade honom, på egen begäran, (50) femtio öre för utgifvande af betyg till annan person, betygar jag och skall taga på min ed, i fall så påfordras.

Ödestugu den 8 sept. 1885.

J. Westberg.

Egenhändiga namnteckningen bevittnas af

E. Räf.

E. Joh. Svensson.»

2) »Att kyrkoherde herr J. F. Wigstrand vid konfirmationens slut förlidet år mottog betalning af de flesta läsborna, deribland af mig (1) krona, intygas af Rosenlund och Malmbäck den 14 sept. 1885.

Frans Wilhem Linqvist.

Egenhändiga namnteckningen bevittnas af

E. Joh. Svensson.

E. Räf.»

3) »Att kyrkoherde herr J. F. Wigstrand vid min lysesedels uttagande i april 1881 emottog två (2) kronor i ersättning för sitt besvär, intygas. Hahult i Ödestugu den 14 sept. 1885.

L. W. Johansson.

Egenhändiga namnteckningen bevittnas af

C. J. Svensson.

E. Räf.»

4) »Att kyrkoherden herr J. F. Wigstrand vid min lysesedels uttagande i september 1884 emottog femtio (50) öre i ersättning för sitt besvär, intygas. Gullåkra pr Ödestugu d. 14 sept. 1885.

A. G. Lindblom.

Egenhändiga namnteckningen bevittna:

E. Joh. Svensson.

E. Räf.»

5) »Att kyrkoherden herr J. F. Wigstrand vid min lysesedels uttagande förlidet år begärde och erhöll femtio (50) öre i betalning för sitt besvär, intygas. Gullåkra pr Ödestugu den 14 sept. 1885.

P. A. Lindblom.

Egenhändiga namnteckningen bevittna

E. Joh. Svensson.

E. Räf.»

6) »Att kyrkoherden J. F. Wigstrand vid min lysesedels uttagande i oktober månad förlidet år mottog ersättning för sitt besvär i närvaro af K. G. Räf, intygas af Åmaryd pr Ödestugu den 18 sept. 1885.

H. Persson.

Egenhändiga namnteckningen bevittnas af

E. Joh. Svensson.

E. Räf.»

(Bokhållare vid Spexeryds grufvor.)

7) »Att kyrkoherden J. F. Wigstrand vid min lysesedels uttagande förlidet år emottog En (1) krona för sitt besvär, intygas af Elgabäckeryd pr Ödestugu den 18 sept. 1885

Erik August Jonasson.

Egenhändiga namnteckningen bevittnas af

E. Joh. Svensson.

E. Räf.»

Vid den först ingifna skriften fans jemväl fogad afskrift af den af Kongl. Maj:t den 5 oktober 1866 utfärdade resolution angående löne-reglering för presterskapet i Malmbäcks, Ödestugu och Almesåkra församlingars pastorat; i hvilken resolution föreskrifves att, mot åtnjutande af de i resolutionen stadgade löneinkomster, presterskapet i pastoratet skall verkställa alla presterliga förrättningar utan särskild betalning.

Öfver denna angivelse ingaf kyrkoherden Wigstrand infordradt yttrande, hvare han yrkade, att de personer, som utfärdat ofvanintagna intyg, måtte åläggas att bevisa sina påståenden derom, att kyrkoherden skulle hafva *fordrat* betalning för några, hans embete tillhörande presterliga förrättningar, samt förnekade att han någonsin begärt ersättning för dylika förrättningar, således ej heller för några lysesedlar, konfirmationer, namnutstrykningar eller dylikt.

I afgifna påminnelser anmärkte angifvaren, bland annat, att han hvarken lockat eller pockat de personer, hvilka afgifvit ofvanintagna intyg, att utfärda desamma; samt att kyrkoherden syntes endast fästa sig vid intygen af de personer, af hvilka kyrkoherden *fordrat* betalning för verkställda presterliga förrättningar, men att det vore kyrkoherdens pligt att vägra emottaga sådan betalning, enär han icke egde rättighet att för dylika förrättningar mottaga ersättning, helst en arbetare ej kunde veta, huruvida han borde särskildt betala kyrkoherden för verk-

ställande af sådana förrättningar, derest han ej af kyrkoherden derom erhöle upplysning; på grund hvaraf yrkades, att kyrkoherden måtte för de förseelser, till hvilka han i angifna hänseendet gjort sig skyldig, behandlas efter de i vissa uppgifna paragrafer af 25 kapitlet strafflagen gifna bestämmelser.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit, fann justitieombudsmannen vara ådagalagdt, hvad icke heller af kyrkoherden Wigstrand bestridts, att denne för af honom verkställda embetsåtgärder tagit belöning eller sportel, dertill han ej varit berättigad; och då kyrkoherden derigenom, utan afseende derå, huruvida sådan belöning eller sportel af honom fordrats, gjort sig skyldig till embetsfel, som i lagen vore belagdt med straff, fann justitieombudsmannen sig böra för hvad kyrkoherden sålunda låtit komma sig till last tilltala honom inför domkapitlet i Vexjö och dervid å honom yrka ansvar efter 25 kapitlet 5 § strafflagen, i sammanhang hvarmed justitieombudsmannen framhöll, att genom domkapitlets försorg vittnesförhör, derest sådant funnes erforderligt, borde inför vederbörlig domstol ega rum, samt de ersättningsanspråk angifvaren, å egna eller, om han dertill visade sig hafva erhållit bemyndigande, å ofvannämnda betygsutfärdares vägnar, kunde komma att framställa, efter befogenhet vinna afseende.

I anledning häraf infortrade domkapitlet kyrkoherden Wigstrands förklaring, af hvilken i hufvudsak inhemtades:

att kyrkoherden alldeles förnekade att han fordrat eller begärt betalning eller ersättning för några hans embete tillhörande presterliga förrättningar eller för någon sin embetsåtgärd tagit eller betingat sig någon betalning eller sportel;

att rörande betygsutfärdaren Westberg, denne vid ett kyrkoherdens besök i Ödestugu församling under december månad 1880 begärt tillståndsbevis för sin faders begrafning följande söndag i nämnda församlings kyrkogård och för att slippa gå den långa vägen till Malmbäck, hvilket eljest skulle erfordrats, lemnat 12 öre till postporto för bevisets öfversändande, hvadan nämnda belopp icke, såsom Westberg uppgifvit, erlagts såsom betalning för faderns utstrykning ur kyrkoboken;

att det betyg till annan icke uppgifven person, hvilket Westberg sagt sig samma dag hafva mottagit och betalt med 50 öre, säkerligen varit ett s. k. arbetsbetyg;

att, enär längre eller kortare tid förflutit sedan kyrkoherden skulle mottagit de af betygsutfärdarne uppgifna beloppen, som skulle uppgått till sammanlagdt omkring 6 kronor, och kyrkoherden ej fört någon for-

teckning öfver dylika gåfvor, hvilka vanligen kommit hans barn till godo, han ej bestämdt kunde erinra sig, huru stora de ifrågavarande beloppen varit, men att han, för att om möjligt undvika rättegång med vittnesförhör, vore villig antaga att de voro rigtiga, och att återlemna dem till gifvarne så fort som möjligt;

att kyrkoherden, enligt förklaringen vidfogadt bevis, genom fjerdingmannen Arvid Isaksson och förre kyrkovärden Jonas Isaksson velat, men ej fått till Räf öfverlemna 6 kronor 12 öre, för att tillställas de 7 personer, för hvilka Räf hos justitieombudsmannen fört talan; samt

att kyrkoherden bestrede justitieombudsmannens yrkande å kyrkoherden om ansvar efter 25 kapitlet 5 § strafflagen, likasom ock yrkandet om vittnesförhör och ersättning åt angifvaren eller genom honom åt betygsutfärdarne, alldenstund angifvaren ej erhållit bemyndigande att å betygsutfärdarnes vägnar föra talan eller framställa anspråk om ersättning.

Sedan härefter från kyrkoherden Wigstrand till domkapitlet insändts ett bevis, enligt hvilket kyrkoherden genom Kasper Arvidson och Arvid Isaksson dels erbjudit, dels öfverlemnadt ifrågavarande medel till meränämnde betygsutfärdare, men några ersättningsanspråk af angifvaren icke framstälts, meddelade domkapitlet *den 22 januari 1886* utslag af innehåll, att då kyrkoherden Wigstrand icke förnekat sig hafva mottagit de i angifvelseskriften till justitieombudsmannen omförmälta medel, utan förklarat sig antaga, att han vid uppgifna tillfällen erhållit dem, och alltså dels härigenom, dels genom sitt åtgörande att återbära samma medel erkänt sig hafva i sammanhang med embetsförrättning mottagit belöning eller sportel, funne domkapitlet, att vittnesförhör i målet inför verldslig domstol icke vore erforderligt, likasom ock att domkapitlet icke hade att döma i frågan om ersättningsanspråk, då sådana icke blifvit hos domkapitlet framställda; men att domkapitlet för hvad kyrkoherden låtit i anmärkta hänseende komma sig till last, på grund af 25 kapitlet 5 § strafflagen, ådömde honom böter till belopp af tjugufem kronor.

Öfver detta utslag anförde kyrkoherden Wigstrand besvär hos kongl. Göta hofrätt; och förklarade hofrätten i utslag *den 9 november 1886* att, enär jemlikt kongl. cirkulärbrefvet den 7 december 1787 det tillhörde konsistorium att upptaga och afgöra mål, som röra de under konsistorii lydadt stående personers förhållande i deras embete, endast i det fall att embetsbrottet ej är i lag belagdt med annat straff än föreställning, afhållande från tjensten på viss tid eller embetets förlust;

alltså och då sådan förseelse, som den, för hvilken Wigstrand blifvit angifven, borde straffas efter 25 kapitlet 5 § strafflagen, enligt hvilket lagrum straffet kunde bestämmas till böter, pröfvade kongl. hofrätten lagligt undanrödja domkapitlets utslag.

Vid granskning af de från kronohäktet i Haparanda hit inkomna fångförteckningar för 1884, anmärktes och styrktes genom det ifrågakomna, hit infordrade utslaget, att Pajala tingslags häradsrätt, hvarest inhysesmannen Kristian Johansson Holmaa stälts under tilltal för olofliga tillgrepp, i utslag den 17 Januari 1884 sig utlåtitt, att, som Holmaa vore lagligen förvunnen att hafva en söckendag i december månad 1883 olofligen tillgripit en packe vadmal, i värde uppskattad till 31 kronor 25 öre, dömdes jemlikt 20 kap. 1 § strafflagen Holmaa att för samma tjufnadsbrott hållas till straffarbete tre månader, samt att under viss tid vara medborgerligt förtroende förlustig; och enär Holmaa jemväl vore förvunnen till olofligt tillgrepp af en renhud, värd 2 kronor 50 öre, blefve Holmaa jemlikt åberopade lagrum, 2 mom. deraf, dömd att för snatteri böta 50 kronor, hvarjemte förordnades, att dessa böter, jemlikt 2 och 4 kapitlen strafflagen, skulle, derest Holmaa till deras gäldande saknade tillgång, förvandlas till 12 dagars straffarbete, att med det öfriga straffet sammanläggas.

I 12 § af ofvan åberopade kapitel finnes emellertid föreskrifvet, i första momentet, att, om någon under en lagföring blifver förvunnen att hafva å särskilda ställen och tider föröfvat snatteri, skall han, der det tillgripnas värde öfverstiger 15 riksdaler, för stöld straffas, samt i andra momentet, att då någon å särskilda ställen eller tider begått stöld eller inbrott, derfor han på en gång lagföres, skall han straffas enligt bestämmelsen i 4 kap. 3 § af samma lag.

I förevarande fall hade således häradsrätten bort, med åberopande jemväl af nu anförda paragraf, som icke tillstödjer, att någon på en gång dömes till ansvar särskildt för stöld och särskildt för snatteri, derfor han på en gång lagföres, döma Holmaa till ansvar allenast för första resan å särskilda ställen och tider föröfvad stöld.

Då häradsrättens utslag i nu anmärkta hänseende uppenbarligen vore lagstridigt, uppdrogs åt advokatfiskalsembetet i kongl. Svea hofrätt att inför kongl. hofrätten lagligen tilltala auditören P. Hj. Stjernberg, hvilken, då berörda utslag af häradsrätten meddelades, der förde ordet och således var för detsamma ansvarig, för den vårdslöshet i domarembetets utöfning, som han sålunda låtit komma sig till last.

På detta åtal meddelade kongl. hofrätten *den 20 april 1886* utslag, hvari kongl. hofrätten, enär Pajala tingslags häradsrätts ifrågavarande utslag, hvarigenom Holmaa för ofvan omförmälta, af honom föröfvade tillgrepp, derför han på en gång varit lagförd, blifvit till ansvar dömd särskildt för snatteri och särskildt för stöld, vore stridande emot 20 kap. 12 § strafflagen, samt auditören Stjernberg såsom ordförande i häradsrätten, då beslutet meddelades, vore för detsamma ansvarig, i förmågo af 25 kap. 17 och 22 §§ strafflagen, dömde auditören Stjernberg att för hvad honom sålunda låge till last böta tjuugo kronor.

Detta utslag har vunnit laga kraft.

Af rådstufvurättens i Thorshälla den 16 juni 1884 meddelade utslag angående för fylleri med mera tilltalade smidesarbetaren Johan Lindqvist, hvilket utslag justitieombudsmannen till följd af anmärkning vid granskning af de från kronohäktet i Eskilstuna inkomna fångförteckningar för år 1885 funnit anledning infordra från tillsyningsmannen vid nämnda häkte, inhemtades, att rådstufvurätten dömt Lindqvist för det han å allmän plats varit öfverlastad af starka drycker, äfvensom för det han inför rätten vid dess sammanträde den 9 juni 1884 väckt förargelse, att, jemlikt 11 kap. 15 §, 18 kap. 15 § och 11 kap. 6 § strafflagen, böta för fylleri å allmän plats med förargelseväckande uppförande femton kronor, samt för oskickligt beteende inför rätta tio kronor, med tillhoppa tjugufem kronor till kronan.

Detta utslag föreföll anmärkningsvärdt i två afseenden. Rådstufvurätten hade nemligen, med åberopande af 11 kap. 6 § strafflagen, dömt Lindqvist att för oskickligt beteende inför rätta böta tio kronor, ehuru i detta lagrum, jemfördt med 2 § af samma kapitel, uttryckligen föreskrifves, att de förseelser, som i samma lagrum beläggas med straff, i intet fall kunna försonas med mindre än tjugufem kronor böter. Vidare hade rådstufvurätten dömt Lindqvist, för det han »å allmän plats varit öfverlastad af starka drycker», att jemlikt 11 kap. 15 § och 18 kap. 15 § strafflagen, »för fylleri å allmän plats med förargelseväckande uppförande» böta femton kronor. Enligt sistnämnda paragraf skall den straffas för fylleri, som träffas å väg, gata eller annat allmänt ställe så öfverlastad af starka drycker, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen kan märkas, att han är drucken. I 11 kap. 15 § strafflagen åter stadgas särskildt straff för den, som gör oljud eller oväsande eller far öfverdådigt fram, så att annan deraf kan skadas, eller kommer eljest förargelse åstad, å allmän väg, gata eller torgplats eller der allmän mark-

nad eller auktion hålles. Dessa båda lagstadganden afhandla således brottsliga handlingar, hvilka ej stå till hvarandra i det sammanhang, att de innefatta fortsättning af en och samma förbrytelse utan äro hvar för sig att hänföra till särskilda brott, i hvilket fall, jemlikt 4 kap. 2 § strafflagen, den brottslige skall för hvarje brott, ändå att brotten äro af samma slag, dömas till särskildt ansvar, och, enligt 8 § i samma kapitel, domstolen alltid bör utsätta de särskilda straff, som å hvarje brott bort följa. I förevarande fall hade följaktligen domstolen förfarit lagstridigt, antingen derigenom att Lindqvist dömts till ansvar icke blott efter 18 kap. 15 § utan äfven enligt 11 kap. 15 § strafflagen, ehuru han gjort sig förfallen till ansvar allenast efter 18 kap. 15 §; eller också derigenom att domstolen, oaktadt Lindqvist bort fällas till ansvar särskildt för fylleri och särskildt för åstadkommande af förargelse å allmän plats, förbiset de i 4 kap. 2 och 8 §§ strafflagen gifna bestämmelser, som i sådant fall bort af domstolen iakttagas.

Då rådstufvurätten genom ifrågavarande utslags meddelande låtit komma sig till last en vårdslöshet i domareembetets utöfning i olika afseenden, hvilken vårdslöshet ansågs så mycket mindre böra aflöpa utan ansvarsföljd, som de förseelser, för hvilka den sakfælde blifvit dömd till ansvar, vore synnerligen ofta förekommande och deras beläggande med straff i enlighet med lagens bestämmelser icke borde kräfva stor möda eller omsigt från domstolens sida, uppdrog justitieombudsmannen åt advokatfiskalsembetet i kongl. Svea hofrätt att inför kongl. hofrätten lagligen tilltala ordföranden och de ledamöter af rådstufvurätten, som i omförmälta beslut tagit del, för det embetsfel, till hvilket de i ofvanberörda hänscenden gjort sig skyldiga.

På grund häraf framstälde advokatfiskalsembetet hos kongl. hofrätten påstående derom, att borgmästaren K. Svensson, samt rådmännen J. M. Widegren och F. O. Nyström, hvilka deltagit i beslutet och sålunda vore därför ansvarige, måtte för felaktigt förfarande i domareembetets utöfning hvar för sig dömas till ansvar enligt 25 kap. 17 § strafflagen; och yttrade kongl. hofrätten i utslag *den 16 november 1886* att, som upplyst vore att borgmästaren Svensson numera affidit, funne hofrätten åtalet i hvad honom anginge hafva förfallit; men att, beträffande åtalet i öfrigt, enär rådstufvurätten genom omförmälta utslag förfarit origtigt i de af advokatfiskalsembetet anmärkta hänseenden, dömdes jemlikt 25 kap. 17 § strafflagen rådmännen Widegren och Nyström att för hvad de sålunda låtit komma sig till last hvar för sig böta tio kronor.

Detta utslag har icke blifvit öfverklagadt.

Till följd af anmärkning vid granskning af den från kronohäktet i Eskilstuna hit inkomna fångförteckning för oktober månad år 1884 infordrade justitie-ombudsmannen från tillsyningsmannen vid nämnda häkte afskrift af rådstufvurättens i Strengnäs den 26 oktober 1885 angående arbetaren Nils Petter Wessberg meddelade utslag, hvarigenom rådstufvurätten, jemlikt 18 kap. 15 §, 14 kap. 13 § och 10 kap. 16 § strafflagen dömt Wessberg, förutom till böter för fylleri och våld, jemväl, för det han »i så måtto våldsamligen befriat den af polisbetjeningen för slagsmål häktade arbetaren Frans Almgren från Stockholm, att han med dennes qvarhållande, då poliskonstaplarne skolat afföra Almgren till häktet, beredt denne tillfälle att undkomma», att undergå en månads straffarbete.

Då i 10 kap. 16 § strafflagen stadgas, att den, som tager häktad person eller fånge med våld lös af den, som honom gripit eller i vård hafver, skall dömas till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år, hade i förevarande fall Wessberg bort dömas till straffarbete under minst sex månader för häktad persons lösttagande. Rådstufvurätten hade således förfarit lagstridigt derigenom att Wessberg för nämnda brott ådömts straffarbete på viss tid, understigande sex månader, och, genom att bestämma tiden för straffarbetet till endast en månad, derjemte ådagalagt okunnighet om föreskriften i 2 kap. 5 § strafflagen; och då detta af rådstufvurätten begångna embetsfel vittnade om en synnerligen grof vårdslöshet vid rättens utöfning af domareembetet, uppdrog justitie-ombudsmannen åt advokatfiskalsembetet i kongl. Svea hofrätt att ställa ordföranden och de ledamöter af rätten, som deltagit i omförmälta beslut, under åtal inför kongl. hofrätten för det embetsfel, hvartill de genom samma beslut gjort sig skyldige.

I enlighet härmed yrkade bemälta embete hos kongl. hofrätten ansvar å borgmästaren L. J. A. Wernstedt, samt rådmännen J. Lindgren, A. W. Halling och E. Ericsson, hvilka, enligt hvad upplyst blifvit, i beslutet deltagit och således vore därför ansvarige, jemlikt 25 kap. 17 § strafflagen för oförstånd i domareembetets utöfning.

I häröfver afgifven förklaring anförde borgmästaren och rådmännen, med bifogande af ett utskrifvet exemplar af rådstufvurättens omförmälta utslag, bland annat, att rådstufvurätten genom utslaget ådömt Wessberg ansvar, såsom utslaget uttryckligen upptoge, enligt 2 mom. af 10 kap. 16 § strafflagen, i hvilket mom. straffminimum icke vore satt till sex månaders straffarbete, äfvensom att utslaget rätteligen bort innehålla att Wessberg gjort sig skyldig till försök till lösttagande af häktad person, hvilket rådstufvurätten afsett.

Efter det borgmästaren Wernstedt till advokatfiskalsembetet insändt intyg derom, att i rådstufvurättens konceptdombok för 1885 till stöd för domslutet angående Wessberg åberopats jemväl 2 mom. af 10 kap. 16 § strafflagen, och advokatfiskalsembetet af anförda orsaker frånträdt ansvarstalan för det rådstufvurätten satt det Wessberg ådömda straff till mindre än sex månaders straffarbete, men vidhållit åtalet i öfrigt, utlät sig kongl. hofrätten i utslag *den 9 november 1886*, att kongl. hofrätten låte bero vid advokatfiskalsembetets frånträdande af ansvarstalan i uppgifna delen; och som rådstufvurätten förfarit i strid mot 2 kap. 5 § strafflagen, då rådstufvurätten, på sätt ofvan blifvit nämndt, genom ifrågavarande utslag ådömt Wessberg straffarbete på viss tid under två månader; alltså pröfvade kongl. hofrätten rättvist jemlikt 25 kap. 17 § strafflagen döma borgmästaren Wernstedt, samt rådmännen Lindgren, Halling och Ericsson, att för hvad de sålunda låtit komma sig till last böta, borgmästaren tjugufem kronor, samt hvar och en af rådmännen tio kronor.

Mot detta utslag hafva besvär icke blifvit anförda.

Af ett utdrag af rådstufvurättens i Vadstena dombok för den 23 november 1885, hvilket justitieombudsmannen funnit anledning infordra, inhemtades:

att nämnde dag godsegaren Claes von Mecklenburg hos rådstufvurätten anhållit, att gårdsegaren Carl Erik Jansson, arbetskarlen Per Gustaf Lindqvist, arbetskarlen Carl Erik Hansson och slagtdaren Johan Erik Bernström, alla från Upsala, samt snickaren Erik Elof Eriksson från Stockholm, måtte för dödsfalls skull varda edligen afhörde såsom vittnen till bestyrkande af de förhållanden, som funnes omförmälda i fem till rätten ingifna, med deras namn undertecknade skriftliga attester;

att godsegaren von Mecklenburg derjemte företett Kongl. Maj:ts den 27 förutgångne oktober gifna utslag, utvisande att, sedan rådstufvurätten i Upsala genom utslag den 26 maj 1885 dömt studeranden Carl Ludvig von Mecklenburg att, jemlikt 18 kapitlet 10 § strafflagen, för osedlighetsbrott, föröfvadt den 1 maj 1882, hållas till straffarbete åtta månader, samt kongl. Svea hofrätt genom utslag den 13 juli 1885 fastställt rådstufvurättens utslag, så hade Kongl. Maj:t — jemte det en af von Mecklenburg framsteldt anhållan om vittnesförhör med vissa personer afslagits af skäl att vittnenas hörande i uppgifna afseenden icke, vid betraktande af den bevisning, som i målet förekommit, kunde in-

verka på målets utgång — ej funnit skäl att i hofrättens utslag göra annan ändring, än att tiden för straffarbetet nedsattes till sex månader;

att ofvannämnda attester, hvilka vid rätten upplästes, innehållit, att den unge man, som den 1 maj 1882 blifvit i Upsala på bar gerning antastad för då begångna sedlighetsbrott, icke varit studeranden von Mecklenburg, utan en annan ung man, hvilken attestutfärdarne sedermera i Stockholm sett och igenkänt;

samt att rådstufvurätten derefter genom särskildt afsagdt beslut förklarar, att, då den mot studeranden von Mecklenburg anhängiggjorda rättegång rörande ansvar för sedlighetsbrott blifvit slutligen afgjord, vid hvilket förhållande det vid rådstufvurätten begärda vittnesförhör icke kunde hafva något samband med eller utöfva något inflytande på samma rättegång och då vidare godsegaren von Mecklenburg på fråga uppgifvit, att hvarken han eller någon annan anhängiggjort någon talan med anledning af de förhållanden, som genom vittnesmålen i fråga kunde ådagaläggas, rådstufvurätten ansåge sig icke kunna förvägra det begärda vittnesförhöret, likväl med tillkännagifvande att, derest sedermera rörande nyss anmärkta förhållanden tvist skulle uppkomma, vederbörande då egde att mot vittnena och deras utsagor förete de jäf och de påminnelser, hvartill omständigheterna kunde föranleda;

hvarefter de åberopade vittnena, mot hvilka jäf ej kunnat utrönas, efter aflagd ed blifvit hörda, dervid de hvar för sig tagit på ed innehållet af de utaf en hvar af dem utfärdade attester, med förklarande beträffande tillkomsten af attesterna att vittnena sjelfva skriftligen af fattat hvad de i saken hade sig bekant, men att de sedermera låtit genom annan person renskrifva och till formen bättra sina skriftliga uppsatser.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit fann justitieombudsmannen, att, enär rådstufvurätten, som, vid jemförelse af det till rätten ingifna Kongl. Maj:ts utslag den 27 oktober 1885 med de äfvenledes till rätten inlemnade och der, innan beslut om vittnesförhöret fattades, upplästa vittnesattester, måste insett, att afsigten med det begärda vittnesförhöret varit att söka göra sannolikt, att det i Upsala den 1 maj 1882 föröfvade sedlighetsbrott, för hvilket studeranden von Mecklenburg blifvit af Kongl. Maj:t dömd till ansvar, skulle blifvit begånget af en annan person än bemälte von Mecklenburg, det oaktadt tillåtit vittnesförhöret, men vittnesförhör i dylikt syfte och dertill angående en genom slutligt utslag afgjord sak uppenbarligen icke finge enligt gällande rättegångsordning företagas, rådstufvurätten på ett betänkligt sätt brutit mot rättegångsordningen, i följd hvaraf justitieombudsmannen uppdrog åt

advokatfiskalsembetet vid Göta hofrätt att hos kongl. hofrätten lagligen tilltala rådstufvurättens i Vadstena ordförande och ledamöter, som i beslutet om ifrågavarande vittnesförhör den 23 november 1885 deltagit, för det de genom att tillåta vittnesförhöret visat groft oförstånd och oskicklighet i domareembetet, samt därför å dem yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet.

Efter föregången skriftvexling meddelade kongl. hofrätten på det härefter mot borgmästaren G. D. T. Lagercrantz, rådmannen C. J. Sundqvist och extra rådmannen P. U. Hollman anställda åtal den 1 november 1886 utslag af innehåll, att emedan sådant vittnesförhör, som omförmäles i 17 kapitlet 23 § rättegångsbalken, enligt detta lagrums ordalydelse vore medgifvet endast rörande sak, hvarom rättegång ännu icke blifvit anhängiggjord, samt med åtalet afsedda vittnesförhör, hvilket angått ett genom Kongl. Maj:ts utslag den 27 oktober 1885 redan afgjort mål, således på grund häraf icke bort tillåtas; ty och som rådstufvurättens tillstånd till förhöret varit desto mera obehörigt, som attesternas innehåll, jemfördt med Kongl. Maj:ts utslag, oförtydbart utmärkte, att vittnesförhöret hade till ändamål att söka bevisa, att de sedlighetsbrott, för hvilka von Mecklenburg blifvit tilltalad, föröfvats af annan person och att von Mecklenburg följaktligen varit oskyldig till det brott, för hvilket han genom Kongl. Maj:ts utslag blifvit dömd; alltså, och då borgmästaren Lagercrantz, rådmannen Sundqvist och extra rådmannen Hollman, hvilka vid tillfället tjenstgjort i rådstufvurätten, genom vittnesförhörets tillåtande visat groft oförstånd vid domareembetets utöfning, pröfvade kongl. hofrätten rättvist att jemlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen härför döma dem, Lagercrantz att under två månader mista embetet, samt Sundqvist och Hollman att hvar för sig böta etthundra kronor.

Öfver detta utslag hafva borgmästaren Lagercrantz, rådmannen Sundqvist och extra rådmannen Hollman anført underdåniga besvär, hvilka ännu icke blifvit af Kongl. Maj:t afgjorda.

Då justiticombudsmannens embetsberättelse till den under nästlidna år församlade riksdag afgafs, hade Kongl. Maj:t ännu icke meddelat utslag på de besvär, advokatfiskalsembetet i kongl. Svea hofrätt i underdånighet anført öfver bemälte hofrätts den 3 juni 1885 meddelade utslag i anledning af det af advokatfiskalsembetet hos hofrätten, efter förordnande af justitieombudsmannen, anställda åtal mot landssekreteraren

P. H. Löfqvist och tjänstförrättande landskamreraren J. A. E. Malmberg för meddelande af förment felaktigt utslag på besvär i fråga om ett landstingsmannaval. Hänvisande till den redogörelse, som i berörda embetsberättelse (sidd. 6—16) lemnats för ifrågavarande åtal och kongl. hofrättens i anledning deraf meddelade utslag, har jag, efter att hafva mottagit Kongl. Maj:ts *den 8 november 1886* gifna utslag i målet, endast att tillkännagifva, att Kongl. Maj:t funnit skäl icke vara anfördt, som kunde föranleda ändring i kongl. hofrättens utslag.

Vid granskning af den från länsfängelset i Vesterås hit inkomna fängförteckning för september månad 1884 anmärktes och bestyrktes genom det infordrade utslaget, att Snefringe häradsrätt den 12 september 1885, enär f. drängen Anders Fredrik Carlsson vore genom eget erkännande lagligen förvunnen att hafva söndagen den 15 mars 1885 från Lars Carlsson i Ingelstorp, hos hvilken han då varit i tjänst anstald, olofligen, dock utan inbrott, tillgripit en så kallad skarpskytte-rock till ostridigt värde af femton kronor, jemlikt 20 kapitlet 1, 4 och 18 §§ samt 7 kapitlet 4 § strafflagen, dömt Anders Fredrik Carlsson, som, häradsrätten veterligen, icke tillföre varit för tjufnadsbrott straffad, att för första resan, å sabbatstid och från husbonde föröfvad stöld, hållas till straffarbete tre månader och att ett år utöfver den ådömda strafftiden vara medborgerligt förtroende förlustig.

Den af häradsrätten till stöd för utslaget åberopade 1 § af 20 kapitlet strafflagen lyder sålunda: »Hvar, som stjal gods eller penningar öfver femton riksdaler, dömes, för stöld, till straffarbete i högst sex månader, der ej annorledes här nedan stadgadt är. Går värdet ej öfver femton riksdaler, och är gerningen ej utmärkt med sådan omständighet, att den ändock, efter ty i 7, 10 eller 12 § sägs, för stöld anses skall; då kallas den snatteri; och vare straffet derå böter, högst etthundra Riksdaler, eller fängelse i högst sex månader». I 4 §, jemförd med 3 § i samma kapitel, föreskrifves, bland annat, att, om stöld eller snatteri föröfvas af tjenare från husbonde, detta, vid straffets bestämmande skall såsom försvärande omständighet anses. Slutligen stadgas i 18 § bland annat, att den, som gjort sig förfallen till straff för stöld efter 3 eller 4 §, skall dömas till förlust af medborgerligt förtroende på viss tid.

Vid tillämpningen af dessa lagbestämmelser i förevarande fall hade häradsrätten uppenbarligen gjort sig skyldig till en vårdslöshet af synnerlig betänklig art, som för den sakfælde medfört och möjligen i fram-

tiden kunde medföra högst menliga följder. Då, enligt hvad i utslaget omförmältes, den rock, för hvars olofliga tillgripande Anders Fredrik Carlsson fälades till ansvar, hade ett ostridigt värde af allenast femton kronor, var tydligen, på grund af det uttryckliga stadgandet i 20 kapitlet 1 § strafflagen, det olofliga tillgreppet af rocken att anse ej såsom stöld utan såsom snatteri, hvarför häradsrätten lagenligt bort döma Anders Fredrik Carlsson ej för stöld, utan för snatteri, därför straffet är böter eller fängelse i högst sex månader. Häradsrätten hade i stället ansett den af Anders Fredrik Carlsson begångna gerningen vara stöld och, med afseende å de försvarande omständigheterna vid tillgreppet, att detsamma skedde från husbonde och å sabbat, dömt Anders Fredrik Carlsson för första resan stöld till tre månaders straffarbete jemte förlust af medborgerligt förtroende ett år utöfver strafftiden. Då häradsrätten, under den origtiga förutsättning, att brottet vore att anse såsom stöld, satt straffet därför till endast tre månaders straffarbete, oaktadt, enligt bestämmelserna i 20 kapitlet 3 och 4 §§ strafflagen, straffet för stöld, begången från husbonde, kan bestämmas ända till ett års straffarbete, var det uppenbart att, derest häradsrätten, såsom ske bort, ansett den brottsliga handlingen vara snatteri, Anders Fredrik Carlsson skulle fått umgälla densamma med ett straff, som möjligen stannat vid böter och säkerligen, derest straffarten bestämts till fängelsestraff, faststälts till betydligt kortare tid än den högsta möjliga enligt 20 kapitlet 1 § strafflagen, eller sex månader; hvarjemte naturligtvis i sådant fall påföljden af medborgerligt förtroendes förlust viss tid utöfver strafftiden icke kunnat den sakfælde ådömas. Härtill kom den omständighet att, derest Anders Fredrik Carlsson skulle framdeles ånyo göra sig skyldig till ansvar för olofligt tillgrepp, detta ansvar måste bestämmas med hänsyn till de i 20 kapitlet 10 eller 11 § gifna bestämmelser, till följd hvaraf den orättvisa, som redan drabbat Anders Fredrik Carlsson genom häradsrättens lagstridiga utslag, tilläfventyrs kunde komma att blifva ännu större i framtiden.

Då de straff, lagen stadgar för stöld och för snatteri, vore så väsendtliga olika, måste det anses såsom en särdeles grof vårdslöshet hos en domare att förblanda dessa olika, af lagstiftaren bestämdt särskilda brott. Justitieombudsmannen ansåg sig därför icke kunna underlåta att beifra det fel i domarembetets utöfning, häradsrätten genom ifrågavarande utslags meddelande låtit komma sig till last, utan anbefalde i skrifvelse den 12 juni 1886 advokatfiskalsembetet i kongl. Svea hofrätt att inför kongl. hofrätten lagligen tilltala vice häradshöfdingen C. Th. Blix, hvilken var ordförande i häradsrätten, då utslaget meddelades, och sålunda för detsamma ensam ansvarig, för det embetsfel, hvartill han gjort sig

skyldig, samt därför å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet.

Hofrätten meddelade på det åtal, som i anledning häraf anställes mot vice häradshöfdingen Blix, *den 9 december 1886* utslag af innehåll att, som häradsrättens omförmälta domslut vore i anmärkta hänseendet uppenbart origtigt, dömdes, jemlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen, vice häradshöfdingen Blix, såsom för beslutet ansvarig, att för hvad härutinnan låge honom till last böta sjutiofem kronor.

Samma fel, som föranledde det åtal, hvarför närmast här ofvan redogjorts, befans, vid granskning af den från kronohäktet i Hudiksvall inkomna fångförteckning för februari månad 1885, Forssa tingslags häradsrätt hafva låtit komma sig till last i utslag den 14 februari 1885 angående sjömannen August Johansson. Af detta utslag, som infordrades från vederbörande tillsyningsman, inhemtades nemligen att häradsrätten, enär August Johansson erkänt, att han söndagen den 21 september 1884 olofligen tillgripit ett fickur till medgifvet värde af femton kronor, under åberopande af 7 kapitlet 4 § samt 20 kapitlet 1 och 18 §§ strafflagen, dömt August Johansson, hvilken veterligen icke tillförene för tjufnadsbrott undergått bestraffning, att för första resan stöld å sabbat hållas till straffarbete tre månader, samt att ett år derutöfver vara medborgerligt förtroende förlustig.

Då sålunda äfven i detta fall den sakfælde dömts till ansvar för stöld, oaktadt han gjort sig förfallen till straff endast för snatteri, uppdrog justitieombudsmannen, med anförande af samma skäl, som åberopades till stöd för åtalet mot vice häradshöfdingen Blix, åt advokatfiskalsembetet i kongl. Svea hofrätt att inför kongl. hofrätten lagligen anhängiggöra och utföra åtal mot häradshöfdingen i Norra Helsinglands domsaga C. O. Schlyter, hvilken fört ordet i Forssa tingslags häradsrätt, då ifrågavarande utslag af rätten meddelades, och således vore för det samma ensam ansvarig, för det fel i domareembetets utöfning, hvartill han med rätten i ofvanberörda afseende gjort sig skyldig; och meddelade kongl. hofrätten, i anledning af det åtal, som af advokatfiskalsembetet mot häradshöfdingen Schlyter anställes, *den 13 december 1886* utslag, hvarigenom häradshöfdingen Schlyter, enär häradsrättens ifrågakomna domslut vore i anmärkta hänseendet uppenbart origtigt, dömdes, jemlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen, att för hvad härutinnan låge honom till last böta sjutiofem kronor.

I embetsberättelsen till nästlidna års riksdag redogjordes (sidd. 25—30) för ett åtal, som, på justitieombudsmannens förordnande, anställdes mot poliskommissarien i Upsala G. Vidman för obehörigt nedläggande af ett vid rådstufvurätten i nämnda stad anhängiggjort åtal. Sedan bemälte rådstufvurätt i utslag den 30 mars 1885, med återopande af 25 kapitlet 17 och 22 §§ strafflagen, dömt Vidman att för hvad honom i anmärkta hänseendet låge till last böta etthundrafemtio kronor, samt kongl. Svea hofrätt, på häröfver af Vidman anförda besvär, enligt utslag den 27 maj samma år, funnit skäl icke vara anfördt, som kunde föranleda ändring i rådstufvurättens öfverklagade utslag, har Kongl. Maj:t, hvarest Vidman i underdånighet fullföljt talan, i utslag *den 26 februari 1886* förklarar skäl ej vara anfördt, som kunde verka ändring i kongl. hofrättens utslag.

Likaledes lemnades i den till förra årets riksdag afgifna embetsberättelse redogörelse (sidd. 35—49) för ett af advokatfiskalsembetet i kongl. Svea hofrätt, efter justitieombudsmannens förordnande, vid bemälte kongl. hofrätt anställt åtal mot polismästaren i Upsala, friherre N. E. A. Raab för obehörigt utkräfvande af protokollslösen i åtskilliga uppgifna anmälningssärenden. Öfver kongl. hofrättens i anledning af berörda åtal meddelade utslag, hvarigenom friherre Raab dömdes att för omförmälda olagliga förfarande böta tjugu kronor, samt förpligtades att till vederbörande återbära obehörigen uttagen lösen, sju kronor, anförde friherre Raab underdåniga besvär hos Kongl. Maj:t, som dock enligt utslag *den 12 augusti 1886* fann skäl ej vara anfördt, som kunde föranleda ändring i kongl. hofrättens utslag.

I fråga om lagskipningens tillstånd, hvarom, enligt den för justitieombudsmannen gällande instruktion, yttrande bör afgifvas i den årliga redogörelsen för justitieombudsmansens förvaltning, kan jag, till följd af den korta tid, under hvilken embetet af mig innehafts, icke uttala något på egen erfarenhet grundadt omdöme och har därför icke något att tillägga till hvad ofvan intagna redogörelse för anställda åtal i sådant afseende upplyser. Af samma anledning har jag icke under utöfningen af justitieombudsmansens embetet ännu haft tillfälle att, såsom instruktionen föreskrifver, »anmärka bristerna uti lagar, författningar och allmänna hushållningen samt uppgifva förslag till deras förbättring».

Enligt hvad det af min företrädare under den af honom sistlidna år företagna embetsresa förda diarium utvisar, sträckte sig denna resa till Stockholms, Södermanlands, Örebro och Vesternorrlands, äfvensom Gotlands län. Derunder besöktes, utom domhafvandena å landsbygden och rådstufvurätterna i städerna, jemväl länsstyrelserna och domkapitlen, äfvensom läns-, krono-, stads- och häradshäktena. Det sätt, hvarpå bemälda myndigheter förvaltat de dem anförtrödda embeten, har icke gifvit anledning till någon anmärkning af allvarligare beskaffenhet, och synes ordning och snygghet hafva varit rådande i de besökta fängelserna och häktena.

De iakttagelser, som under resan gjordes, finnas omständligare angifna i resediariet, hvilket, jemte de härstädes förda diarier och registratur, kommer att på sedvanligt sätt varda till riksdagens lagutskott för granskning öfverlemnadt.

Rörande de klagomål, som under år 1886 varit föremål för justitieombudsmannens handläggning, meddelas följande öfversigt:

Vid 1886 års början voro af förut inkomna klagomål fortfarande under handläggning	4.
Under året inkommo klagomål till ett antal af	88.
	<u>Summa 92.</u>

Af dessa hafva	
ej föranledt åtgärd	49,
återkallats	2,
efter vederbörandes hörande fått förfalla	23,
hänvisats till annan myndighet	1,
hänvisats till åtal	4,
vid årets slut varit utställda till afgifvande af förklaringar eller påminnelser	13,
	<u>Summa 92.</u>

Under år 1886 har justitieombudsmannen förordnat om anställande af åtal för tjänstefel,	
upptäckta vid granskning af inkomna fångförteckningar	5,
af annan förekommen anledning	1,
hvertill komma de under året förordnade åtal, som föranledts af härstädes förd klagan	4,
	<u>Summa åtal 10.</u>

Utdrag ur den minnesbok, som, jemlikt kongl. stadgan den 21 april 1876, blifvit hos högsta domstolen förd under år 1886:

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro län har genom kungörelse den 24 januari 1885 stadgat, att å de å länets landsbygd medgifna torgdagar och kreatursmöten icke finge, med undantag af den varuförsäljning, som af handlande eller fabriks- och handtverksidkare, boende på platsen, bedrifves i vanlig salubod, idkas försäljning af eller ens till salu utställas andra varor än kreatur, samt alster af ortens jordbruk, ladugårdsskötsel och hemslöjd, äfvensom att enhvar, som vid nämnda tillfällen å den anvisade saluplatsen eller i granskapet deraf utstälde till försäljning varor af annat slag, än som, på sätt nyss förmäls, finge der afyttras, och icke, efter derom erhållen tillsägelse af kronobetjent eller vederbörande kommunalnämnds ordförande eller vice ordförande, genast aflägsnade de utställda varorna, vore förfallen till vite af tjugufem kronor. Sedan länsmannen Carl Emil Flodqvist vid Kumla häradsrätt påstått ansvar å handlanden Johan Alfred Carlsson i Örebro, för det han i strid med omförmälda kungörelse å torgdag vid Halsbergs jernvägsstation den 5 juni 1885 idkat handel med s. k. korta varor efter det honom tillsagts att dermed upphöra, har häradsrätten, enär ostridigt vore, att Carlsson utverkat sig rättighet, jemlikt 9 § 3 mom. i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864, samt förordningen den 20 juni 1879, att under år 1885 utom den ort, der han vore bosatt, kringföra varor till salu annorledes än å marknad, samt Kongl. Maj:ts befallningshafvande icke egde behörighet att inskränka sådan i laga ordning förvärfvad rättighet, ogillat åtalet; hvarefter Svea hofrätt ej gjort ändring i häradsrättens utslag. Men som Carlsson vore lagligen förvunnen att hafva å omförmälda torgdag till försäljning utstält andra varor än sådana, som enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes kungörelse finge derstädes af personer från främmande ort till salu hållas, och, efter erhållen tillsägelse att dermed upphöra, det oaktadt fortsatt försäljningen, har högsta domstolen, med ändring af domstolarnes beslut, fält Carlsson att utgifva det i samma kungörelse för sådan förseelse stadgade vite, tjugufem kronor, till lika fördelning mellan kronan och åklagaren.

(Utslag den 28 juli 1886 i mål mellan länsmannen C. E. Flodqvist, å ena, och handlanden J. A. Carlsson i Örebro, å andra sidan, angående ansvar för öfverträdelse af ordningsföreskrift för handel).

I fyra andra, likartade mål har högsta domstolen meddelat enahanda beslut.

Sedan borgmästare och råd i Stockholms stads byggnads- och embetskollegium genom resolution den 19 april 1798 åt en person upplåtit att intaga och hägna ett å ofri eller stadens grund beläget område med det vilkor och förbehåll att, i händelse samma område framdeles för stadens behof tarfvades nödigt, det då skulle utläggas, samt derå gjord byggnad och uppodling återställas, och att det vore innehafvaren vid vite förbjudet att området till annan öfverlåta, med mindre trettionde penningen till staden erlades,

samt Stockholms stad genom dess ombudsman år 1883 instämt dåvarande innehafvaren af ifrågavarande område med påstående om skyldighet att detsamma till staden genast afträda, enär staden behöfde området för genomförande af den utaf Kongl. Maj:t för stadsdelen Södermalm fastställda plan;

så har högsta domstolen, emedan utredt vore, att för alla efter utfärdande af åberopade upplåtelsesresolutionen den 19 april 1798 skedda köp, hvarigenom ifrågavarande fastighet blifvit försäld och å hvilka köp lagfart jemväl meddelats, den för ofri tomt stadgade trettiondepenningen af köpeskillings belopp blifvit erlagd, utan att dervid anmärkning i afseende å de skedda försäljningarna gjorts; förty, och då vid sådant förhållande staden ej kunde anses berättigad att annorledes än mot lösen, som vid återtagande af ofri grund i allmänhet eger rum, komma i besittning af ifrågavarande område, förklarar stadens talan icke kunna bifallas.

(Dom den 30 november 1886 i sak mellan agenten A. F. Zethræus, å ena, och Stockholms stad, å andra sidan, angående afträddande af en ofri tomtedel).

Sedan ett tändsticksfabriksbolag inköpt vissa områden af tre särskilda hemman och i det angående köpet upprättade kontrakt stadgats det vilkor, att det för all framtid skulle vara vederbörande jordegare förbjudet att å de delar af de tre hemmanen, som icke blifvit genom kontraktet tili bolaget försälda, uppföra eller tillåta uppförande af tändsticksfabrik, idka tändsticks eller tändsticksasktillverkning eller till annan upplåta plats för dylik industri,

samt bolaget sökt inteckning i hemmanen till säkerhet för beståndet af nämnda vilkor,

har högsta domstolen, enär samma vilkor icke vore att hänföra till aftal, hvarigenom å fast egendom lades besvär eller last till förmån för annan sådan egendom utan uppenbarligen endast afsåge att, då bolagets ändamål vore att å det af bolaget inköpta jordområde idka tillverkning

af tändstickor och tändsticksaskar, från grannskapet utestänga medtäflare i denna näring, funnit den sökta in-teckningen icke kunna beviljas.

(Utslag den 17 december 1886 i mål mellan styrelsen för tändsticksfabriks-aktiebolaget Vulcan, å ena, och kammarherren, friherre Fr. von Essen m. fl., å andra sidan, angående in-teckning).

Från herr statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet har, på framställd förfrågan, erhållits det svar, att någon förklaring öfver lagen, i den ordning § 19 regeringsformen föreskrifver, icke blifvit meddelad under den tid, som förflutit från början af nästlidna års riksdag.

För fullgörande af den i § 14 af instruktionen för justitieombudsmannen lemnade föreskrift om afgifvande af redogörelse för behandlingen af riksdagens hos Kongl. Maj:t anmälda beslut och i underdånighet gjorda framställningar, har jag från kongl. statsdepartementen förskaffat mig uppgifter

dels om de af riksdagen år 1886 aflättna underdåniga skrivelser och de åtgärder, hvilka i anledning af dem blifvit vidtagna; varande, i enlighet med dessa uppgifter förteckning upprättad öfver de genom nämnda skrivelser anhängiggjorda ärenden, som icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande;

dels ock rörande sådana genom de senaste riksdagarnes till Kongl. Maj:t aflättna underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i justitieombudsmannens till nästlidna års riksdag afgifna embetsberättelse upptogos såsom i sin helhet eller till någon del oafgjorda; och hafva i dessa ärenden meddelats uppgifter om de åtgärder, som blifvit med dem vidtagna under den tid, som förflutit efter afgifvandet af senaste embetsberättelse.

Omförmälta uppgifter, tillika med en tabell öfver de underdåniga skrivelser, som af nästlidna års riksdag aflätos till Kongl. Maj:t, finnas införda i bilagan till denna berättelse.

Stockholm i januari 1887.

E. THOMASSON.

C. von Schulzenheim.

BILAGA

till

RIKSDAGENS JUSTITIEOMBUDSMANS EMBETSBERÄTTELSE

till 1887 års Riksdag.

I.

Uppgifter från de särskilda kongl. statsdepartementen på de af riksdagen år 1886 aflåtna underdåniga skrivelser jemte anteckningar om de åtgärder, som i anledning deraf blifvit vidtagna*).

1:o. Kongl. justitiedepartementet.

- 1:o Riksdagens skrivelse af den 13 februari 1886, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift. (1.)
Lag i ämnet utfärdad den 12 mars 1886.
- 2:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ersättning af allmänna medel åt oskyldigt häktade eller dömda. (2.)
Lag i ämnet utfärdad den 12 mars 1886.
- 3:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förändrad lydelse af 19, 43 och 61 §§ i förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 juni 1885. (3.)
Lag i ämnet utfärdad den 12 mars 1886.
- 4:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ersättning af allmänna medel till vittnen i brottmål. (4.)
Lag i ämnet utfärdad den 4 juni 1886.
- 5:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förändrad lydelse af 22 kap. 21 § strafflagen. (5.)
Lag i ämnet utfärdad den 12 mars 1886.
- 6:o af den 23 februari, angående val af justitieombudsman och suppleant. (7.)
1886 den 4 mars i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.
- 7:o af den 16 mars, med förslag till förordning om upphäfvande af förordningen angående plikt och straff för dem, som försumma bivistande af katekesförhör, den 4 december 1765. (19.)

---

*) De vid slutet af hvarje rubrik utsatta siffertal visa skrivelserns nummer i tionde samlingen af bihanget till riksdagens protokoll.

Sedan samtliga domkapitlen i riket äfvensom Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium inkommit med infortrade underdåniga utlåtanden, har Kongl. Maj:t den 26 november 1886 af orsaker, som särskildt varda riksdagen meddelade, förklarar förevarande lagförslag nu icke till någon Kongl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

8:o af samma dag, om ändring i förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868. (20.)

Ärendet beror på Kongl. Maj:ts pröfning.

9:o af den 31 mars, med förslag till lag angående skyldighet för utländsk man att i rättegång vid svensk domstol mot inländsk man ställa borgen för kostnad och skada. (23.)

Sedan högsta domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 19 november 1886 utfärdat lag i ämnet.

10:o af samma dag, med förslag till lag angående ändrad lydelse af 4 § i förordningen om nya vexellagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 7 maj 1880. (24.)

Efter det högsta domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 24 september 1886 utfärdat lag i ämnet.

11:o af den 1 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål. (36.)

1886 den 21 maj i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

12:o af den 5 maj, angående reglering af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel. (39.)

1886 den 28 maj i statsrådet anmäld, och föreskrifter i ämnet vederbörande meddelade.

13:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige och till lag angående renmärken. (49.)

Sedan högsta domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 4 juni 1886 utfärdat lagar i ämnet.

14:o af den 14 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen (62.)

1886 den 21 maj i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

15:o af den 15 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga propositioner dels under n:o 27 med förslag till särskilda förordningar angående bankaktiebolag och angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar, dels under n:o 28 med förslag till lagar med vissa bestämmelser angående bankbolag med sedelutgifningsrätt, angående förändrad lydelse af 17 kap. 3 § handelsbalken, angående bankbolags och sparbanks konkurs samt angående tillägg till och ändring i lagen för rikets ständers bank den 1 mars 1830. (71.)

Sedan högsta domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 19 november 1886 utfärdat lagar angående bankaktiebolag, samt rörande förändrad lydelse af 14 § i förordningen

angående aktiebolag den 6 oktober 1848; och har Kongl. Maj:t beslutit, att skrifvelsen i öfrigt, såsom ej påkallande någon åtgärd, skulle läggas till handlingarna, utom hvad anginge det af riksdagen bifallna förslag till lag angående förändrad lydelse af 17 kap. 3 § handelsbalken, i afseende hvarå Kongl. Maj:t den 22 november 1886 af orsaker, som särskildt varda riksdagen meddelade, beslutit, att sådan lag ej skulle utfärdas.

Stockholm den 31 december 1886.

G. R. Lilienberg.

2:o. Kongl. utrikesdepartementet.

16:o Riksdagens skrifvelse af den 16 maj 1886, angående reglering af utgifterna under riksstatsens tredje hufvudtitel.

1886 den 28 maj i underdånighet föredragen, och statskontoret genom nådigt bref för skeende anordningar om riksdagens berörda skrifvelse underrättadt. (40.)

Stockholm den 31 december 1881.

C. Bildt.

Kabinettsssekreterare.

3:o. Kongl. landtförsvarsdepartementet.

17:o Riksdagens skrifvelse af den 20 februari 1886, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående förändrad lydelse af § 53 i värnpligtslagen den 5 juni 1885. (6.)

Anmäldes den 5 mars, och blef lag angående ändrad lydelse af § 53 i värnpligtslagen den 5 juni 1885 beslutad att från trycket i vanlig ordning utfärdas.

18:o af den 11 april 1886, angående ändring i sättet för utdelning af underhållsmedel till gratialister af krigsgemenskapen. (28.)

Remitterad den 19 april till arméförvaltningen, hvars utlåtande i ämnet ännu icke inkommit.

19:o af den 20 april 1886, i anledning af riksdagens år 1885 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning år 1883. (30.)

Anmäldes den 21 maj. Med anledning af de utaf revisorerne anmärkta förhållanden att, vid uppförandet af en ny boställsbyggnad vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori samt försäljning af ett gammalt boningshus föreskrifterna i auktionsreglementet den 20 december

1825 icke blifvit iakttagna samt riksdagens derpå grundade framställning erhöi arméförvaltningen förständigande att icke, utan att Kongl. Maj:t för särskildt fall dertill lemnat nådigt medgifvande, afvika från gällande bestämmelser rörande dylika ärendens behandling.

Vidare och i anledning af den utaf riksdagen i fråga om arméförvaltningens räkenskaper gjorda hemställan anbefaldes arméförvaltningen och statskontoret att med gemensamt utlåtande i detta ämne inkomma. Detta utlåtande har icke ännu blifvit till Kongl. Maj:t afgifvet.

20:o af den 20 april 1886, angående afsöndring af jord från militiebostället Refvinge i Malmöhus län till vapenöfningsplats för södra skånska infanteriregementet, m. m. (33.)

Anmälde den 6 maj samt meddelades arméförvaltningen och domänstyrelsen till behörig efter rättelse i hvad på hvarterda embetsverket ankomme.

21:o af den 11 maj 1886, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel. (41.)

Föredrogs den 28 maj och meddelades arméförvaltningen och statskontoret till kännedom och efter rättelse i hvad hvarterda embetsverket rödde, äfvensom andra vederbörande myndigheter i dem angående delar, hvarvid tillika föreskrefs om vidtagande af åtgärder, som af de uti skrifvelsen anmälda besluten föranleddes.

Vidare hafva nya stater, att från 1887 års början tillämpas, utfärdats dels för svea och andra lifgardet och dels för Gotlands nationalbeväring samt Hallands och Vester-norrlands bataljoner, hvad dessa tre sistnämnda stater beträffar, i den mån öfvergång från nuvarande stater kan ega rum; hvarjemte stat utfärdats för Blekinge bataljon, att från samma tid tillämpas i den mån Kongl. Maj:t beslutar att personal må vid bataljonen antagas.

Till följd af beslutet i 12 punkten hafva den 22 oktober meddelats bestämmelser angående afföning åt värnpligtsområdenas befäl.

Med anledning af beslutet under punkten 14 har kungörelse utfärdats angående upphörande från och med 1887 af den rotehållare åliggande skyldighet att bygga och underhålla kompanitrossbodrar samt fortskaffa trossen till och från mötesplatserna.

22:o af den 16 maj 1886, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (46.)

Anmälde genom finansdepartementet den 28 maj, och transsumt af skrifvelsen, i hvad den tillhörde landtförsvarsdepartementets handläggning, detta departement meddeladt.

Föredrogs genom landtförsvarsdepartementet den 11 juni och meddelades vederbörande underrättelse om riksdagens beslut i hithörande frågor, hvarjemte bref till vederbörande länsstyrelser utfärdades angående det anvisade anslaget till gratifikationerna åt kvarlevande landtvärnsmän från 1808 och 1809 årens krig.

23:o af den 13 maj 1886, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fort-

sättande under år 1887 af arbetena på nya kasernetablissemment för Svea lifgarde och andra lifgardet, m. m. (60.)

Anmäldes den 21 maj och meddelades vederbörande myndigheter till kännedom.

Stockholm den 31 december 1886.

E. von der Lancken.

4:o. Kongl. sjöförvarsdepartementet.

24:o Riksdagens skrivelse af den 11 maj 1886, angående reglering af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel. (42.)

Den 28 maj 1886 föredragen och innehållet af den underdåniga skrivelsen delgifvet vederbörande till kännedom och efterrättelse, äfvensom föreskrifter meddelade om verkställighet af i ämnet fattade beslut. (46.)

25:o af den 16 maj 1886, angående reglering af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (46.)

Den 28 maj 1886 genom finansdepartementet i underdånighet anmäld inför Kongl. Maj:t och transsumt af skrivelsen tillika med protokollsutdrag öfverlemnadt till sjöförvarsdepartementet, hvarifrån den 4 juni samma år föreskrifter vederbörande till efterrättelse meddelats.

Stockholm den 31 december 1886.

R. E. Eckerström.

5:o. Kongl. civildepartementet.

26:o Riksdagens skrivelse af den 8 mars, angående afskaffande af åtskilliga löfteseder. (11.)

Anmäldes den 4 juni och remitterades till justitiekanslersemetets utlåtande.

Sedan detta utlåtande inkommit, föredrogs ärendet ånyo den 1 oktober och remitterades till utlåtande af:

kommerskollegium, i afseende å redare-, borgare-, mäklare- och skeppsklarerare-eder; *öfverståthållareembetet*, i afseende å mätare- och vägare-ed; samt, efter Stockholms handels- och sjöfartsnämnds hörande, i afseende å notarii-publici-eden; samt

medicinalstyrelsen, i afseende å läkare-, rättskemists-, farmaceuts-, barnmorske-, fältskärs- och tandläkare-eder; men dessa utlåtanden äro ännu icke inkomna, hvaremot *krigshofrättens* utlåtande i afseende å krigsmanna-eden ingifvits och den 6 december öfverlemnats till landtförvarsdepartementet; och är frågan på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

27:o af den 20 mars, angående beviljade statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader; vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrags erhållande. (21.)

Anmälde den 2 april, dervid Kongl. Maj:t förordnade, att hvad riksdagen beslutit skulle till kännedom och iakttagande meddelas väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt statskontoret, med befallning till nämnda styrelse att, vid afgifvande af yttrande och förslag angående anvisande från berörda fonder af statsbidrag för arbeten af beskaffenhet att deras utförande kontrollerades af styrelsen, taga under öfvervägande, huruvida särskilda villkor och kontroller utöfver dem, som funnes intagna i riksdagens skrivelser den 27 april 1881 och den 11 juni 1883, denna senare jemförd med riksdagens skrivelse den 5 maj 1885: mom. 4, syntes böra för hvarje särskildt arbete föreskrivas, äfvensom att i anledning af riksdagens beslut i dessa delar vidtaga de på styrelsen ankommande åtgärder, hvarjemte i anledning särskildt af riksdagens beslut om anslag å 20,000 kronor för iståndsättande och förstärkande af Skanörs hamn, Kongl. Maj:t med fastställande af plan för detta arbetes utförande, dertill anvisat omförmålta anslag.

Denna skrivelse föranleder således ingen vidare Kongl. Maj:ts åtgärd.

28:o af den 26 mars, i anledning af riksdagens år 1885 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning år 1883. (30.)

Anmälde den 4 juni i hvad den rörer statens jernvägstrafik, dervid Kongl. Maj:t anbefalde styrelsen för statens jernvägstrafik *dels* att hädanefter underställa Kongl. Maj:ts pröfning uppkommande frågor om försäljning eller utbyte af den under styrelsens förvaltning ställda fasta egendom, *dels* ock att till Kongl. Maj:t inkomma med yttrande, rörande hvilka särskilda föreskrifter borde kunna meddelas om, huru vid afskrifningar af jernvägstrafikens osäkra fordringar skulle förfaras.

Den förra delen af riksdagens framställning är sålunda afgjord, men det infordrade yttrandet angående den senare är ännu icke till Kongl. Maj:t inkommet.

29:o af den 1 maj, angående åtgärders vidtagande för afhjelpande af olägenheter vid varors kringförande till försäljning annorlunda än å marknad. (35.)

Anmälde den 15 maj och remitterades till utlåtande af Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvande, hvarefter, och sedan dessa utlåtanden inkommit, handlingarna i ärendet den 10 november öfverlemnats till kommerskollegiets underdåniga utlåtande, hvilket ännu icke afgifvits.

30:o af den 5 maj, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar. (37.)

Anmälde den 15 maj och meddelades väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Föranleder icke vidare åtgärd.

31:o af den 7 maj, angående reglering af utgifterna under riksstatens sju hufvudtitel. (43.)

Anmälde den 28 maj, dervid Kongl. Maj:t, med godkännande af de beslut, hvilka af

riksdagen blifvit utöfver eller med afvikelse från hvad Kongl. Maj:t föreslagit fattade, samt med förklarande att, i fråga om tillgodonjutande af de utaf riksdagen beviljade tillfälliga löneförbättringar, skulle lända till efter rättelse hvad derom vore eller blefve föreskrifvet — förordnade, att riksdagens skrifvelse skulle till kännedom och efter rättelse meddelas statskontoret äfvensom, i de delar dem särskildt anginge, öfriga vederbörande förvaltande verk, styrelser och chefer med bemyndigande att hos statskontoret lyfta beviljade extra anslag; hvarjemte, i fråga om vissa punkter i riksdagens skrifvelse, särskilda nådiga beslut meddelades; och har Kongl. Maj:t sedermera:

den 22 oktober, med anledning af hvad 16 punkten innehåller angående ordnandet af kontroll å försäkringsanstalterna, utfärdat nådiga kungörelser

angående ordnande af tillsyn å inländska försäkringsanstalter;

angående vilkoren för utländsk försäkringsanstalts rätt att här i riket drifva försäkringsrörelse; samt

angående uppbörd af afgifter till vissa ömsesidigt grundade försäkringsanstalter;

den 12 november fastställt reglemente för de med understöd af statsmedel inrättade frökontrollanstalter och meddelat de närmare vilkoren för åtnjutande af delaktighet af det utaf riksdagen enligt punkten 25 anvisade anslag till dylika anstalter; samt

den 31 december, efter det Kongl. Maj:t den 8 september fastställt ritningar till ny byggnad för laboratoriet vid Ultuna landbruksinstitut, uppgjorda med hänsyn till de af riksdagen i punkten 22 stadgade vilkor för begärdt anslag till samma byggnad, bemyndigat styrelsen för Ultuna landbruksinstitut att lyfta det för ändamålet beviljade anslag, 25,000 kronor.

Riksdagens skrifvelse erfordrar efter de sålunda vidtagna åtgärder ingen vidare handling.

32:o af den 5 maj, dels om fullbordande af stambanan Bräcke—Sollefteå, dels om beviljadt anslag till en stambana genom öfre Norrland, dels angående beviljadt låneunderstöd för anläggning af jernväg från Göteborg till Varberg och dels om anvisande af statsbidrag för enskilda jernvägsanläggningars understödjande medelst lån. (48.)

Anmältes den 15 maj och delgafs ej blott väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i hvad skrifvelsen angick anvisande af anslag till arbetena å stambanan emellan Bräcke och Sollefteå för år 1887 och beviljande af 5,000,000 kronor till understödjande af nya, ännu ej påbörjade enskilda jernvägsanläggningar, än äfven bemälde styrelse och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesternorrlands och Vesterbottens län, i hvad samma skrifvelse rörde anläggning af stambana från Sollefteå eller lämplig punkt i dess närhet öfver Skerped till Vännäs, samt anvisande för år 1887 af anslag för påbörjandet af berörde stambana;

och har Kongl. Maj:t derefter

den 1 oktober meddelat beslut om utbetalning af det åt Göteborg—Hallands jernvägsaktiebolag beviljade lån å 2,068,000 kronor.

Denna riksdagens skrifvelse är slutligen handlad.

Bih. till just.-ombudsmannens embetsberättelse till 1887 års riksdag.

33:o af den 13 maj, i fråga om tillägg till kongl. kungörelsen den 26 april 1853 angående rätt för part att återfå till öfverrätt ingifna handlingar. (59.)

Anmälades den 11 juni och remitterades till utlåtande af kommerskollegiet, statskontoret, kammarrätten och kammarkollegiet.

Dessa utlåtanden hafva inkommit; och är ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

34:o af den 14 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till stadga angående eftersökande och bearbetande af stenkolstyfndigheter. (61.)

Anmälades den 28 maj, då lag utfärdades angående eftersökande och bearbetande af stenkolstyfndigheter.

Skrifvelsen föranleder ej vidare åtgärd.

35:o af den 16 maj, i anledning af beslutad nedsättning af annuiteterna å de till vissa enskilda jernvägsaktiebolag lemnade låneunderstöd af statsbidrag. (66.)

Sedan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och styrelsen för statens jernvägstrafik afgifvit infordradt gemensamt utlåtande i ämnet, anmälades ärendet den 1 oktober, dervid nådiga bref angående vilkoren för tillgodonjutande af den beslutade nedsättningen af annuiteterna aflätos: dels till fullmäktige i riksgäldskontoret, dels till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge, Kopparbergs, Upsala, Göteborgs och Bohus, Hallands, Kronobergs, Gotlands och Kalmar län med befallning att delgifva beslutet åt vederbörande bolagsstyrelser till efterrättelse och för den åtgärd, som på bolagen ankomme;

hvar efter, på gjord framställning, Kongl. Maj:t den 19 november medgifvit viss ändring i de under den 1 oktober stadgade vilkor.

Skrifvelsen erfordrar ingen vidare handläggning.

36:o af den 17 maj, angående förständigande för kronofogdarne i riket att till vederbörande kommunalnämnder med posten öfversända redovisning för indrifna kommunalutskylder. (72.)

Anmälades den 21 maj och remitterades till kammarkollegii och statskontorets utlåtande efter Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i samtliga länen hörande.

Detta utlåtande har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

37:o af den 17 maj, angående sättet för anskaffande af medel till vissa beslutade utgifter för statens jernvägsanläggningar och till lån för enskilda jernvägar. (74.)

Anmälades den 28 maj, dervid Kongl. Maj:t bemyndigade ej mindre väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att, i mån som medlen finnes disponibla, efter behof lyfta dels anslagen å 1,000,000 kronor till stambanan Sollefteå—Skorped—Vännäs, och å 750,000 kronor till stambanan Bräcke—Sollefteå, dels ock af anslaget å 2,350,300 kronor till jernvägen Hudiksvall—Ljusdal ett belopp af 1,999,489 kronor 82 öre, än äfven Hudiksvalls jern-

vägsaktiebolag att under stadgade vilkor lyfta återstoden af sistomförmälda anslag, 350,810 kronor 18 öre.

Skrifvelsen föranleder ingen vidare åtgärd af Kongl. Maj:t.

Stockholm den 31 december 1886.

V. L. Groll.

6:o. Kongl. finansdepartementet.

38:o Riksdagens skrifvelse af den 13 mars, angående val af fullmäktige i riksbanken. (12.)

39:o af samma dag, angående val af fullmäktige i riksgäldskontoret. (13.)

Den 26 mars äro dessa två skrivelser inför Kongl. Maj:t i underdånighet anmälda och, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagda till handlingarna.

40:o af den 5 april, angående stämpelafgiften. (25.)

Sedan landtmäteristyrelsen afgifvit inforordadt underdånigt utlåtande öfver de delar af ifrågasvarande skrifvelse, som afsåge förändring dels i § 1 af nådiga förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1884 äfvensom i de under § 3 af samma förordning förekommande rubriker Afskrift och Karta, dels i nådiga taxan på arfvode för landtmäteriförrättningar den 10 juni 1881, samt derefter statskontoret och kammarrätten öfver förevarande skrifvelse afgifvit gemensamt underdånigt yttrande, har Kongl. Maj:t den 24 september, i öfverensstämmelse med riksdagens i skrifvelsen anmälda beslut, lätit utfärda dels ny förordning angående stämpelafgiften dels ock, på civildepartementets föredragning, kungörelse angående ändrad lydelse af 16 § i nådiga taxan på arfvode för landtmäteriförrättningar.

41:o af samma dag, angående vilkoren för tillverkning af bränvin. (26.)

Sedan chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå uppgjort förslag till bränvinstillverkningslag äfvensom till ordningsstadga för bränvinsbrännerierna i riket, samt särskilda yttranden öfver dessa förslag afgifvits af öfverståthållarembetet samt åtskilliga Kongl. Maj:ts befallningshafvande; så har förslag till förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin blifvit inom finansdepartementet utarbetadt.

Vid underdånig föredragning den 10 innevarande månad af sistnämnda förslag till bränvinstillverkningslag har Kongl. Maj:t anbefalt högsta domstolen att afgifva underdånigt yttrande öfver de i förslaget förekommande nya eller förändrade bestämmelser af kriminalrättslig natur.

42:o af samma dag, angående föreslagen förändring af § 26 mom. 5 i förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 29 maj 1885. (27.)

Denna skrifvelse är den 28 maj inför Kongl. Maj:t i underdånighet anmäld och, såsom icke föranledande någon åtgärd, lagd till handlingarna.

43:o af den 26 mars, angående riksdagens revisorers berättelse för år 1883. (30.)
 Vid underdånig föredragning den 6 maj af ifrågavarande skrivelse har Kongl. Maj:t förordnat, att transsumt af densamma jemte protokollsutdrag skulle expedieras till landtförvarsdepartementet, i hvad skrivelsen anginge framställningarna rörande arméförvaltningen, till civildepartementet, så vidt den rörde framställningarna i afseende å statens jernvägs- trafik, samt till ecklesiastikdepartementet, i hvad den afsåge framställningen angående akademien för de fria konsterna.

44:o af den 20 april, angående försäljning af förra hospitalssysslomansgården i Linköping. (31.)

Den 6 maj har Kongl. Maj:ts och riksdagens beslut i detta ärende meddelats domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse.

45:o af samma dag, angående inlösen af den geschwornern Mathias Griesbachs rättsinnehafvare tillkommande årliga ersättning från statsverket för donerad kronotionde spanmål. (34.)

Den 6 maj har Kongl. Maj:ts och riksdagens beslut i detta ärende meddelats statskontoret och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kopparbergs län till kännedom med befallning till Kongl. Maj:ts befallningshafvande att med innehafvarne af det ifrågavarande ersättningsanslaget, å kronans vägnar uppgöra skriftligt aftal om inlösen för all framtid af nämnda anslag; och har Kongl. Maj:ts befallningshafvande i underdånig skrivelse den 30 juni anmält att sådant aftal blifvit uppgjort.

46:o af den 5 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel. (38.)

Vid föredragning den 28 maj af ifrågavarande skrivelse har Kongl. Maj:t förordnat, att innehållet af densamma skulle meddelas riksmarskalksembetet och statskontoret till kännedom och underdånig efterrättelse.

47:o af den 11 maj, angående reglering af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel. (44.)

Vid föredragning den 4 juni af förestående skrivelse har Kongl. Maj:t, med godkännande af riksdagens beslut rörande anslagen under sjunde hufvudtiteln, i hvad beslutnen skilde sig från Kongl. Maj:ts nådiga framställningar i ämnet, förordnat, att skrivelsen skulle delgifvas statskontoret till kännedom och efterrättelse, äfvensom att innehållet af samma skrivelse i de delar, som rörde andra embetsverk och myndigheter, skulle dessa meddelas.

48:o af den 16 maj, angående reglering af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (46.)

Vid föredragning den 28 maj af denna riksdagens skrivelse har Kongl. Maj:t förordnat, att densamma skulle i de delar, som tillhörde handläggning af annat departement än finansdepartementet, för sådant ändamål till vederbörande departement öfverlemnas, samt att innehållet af skrivelsen i öfrigt skulle till kännedom och underdånig efterrättelse meddelas statskontoret; hvarjemte Kongl. Maj:t förordnat, att riksdagens i förevarande skrivelse anmälda beslut i fråga om dels notarien hos kammarkollegium Axel Theodor Lund-

berg tillerkänd rätt till pension från allmänna indragningsstaten dels ock den å samma stat för hvardera af öfverjägmästarna Carl Johan Gyllencreutz och Sven Christoffer Lidell uppförda tilläggspension skulle vederbörande delgifvas.

49:o af den 5 maj, angående de i 63 § regeringsformen föreskrifna kreditivsummor. (47.)

Den 15 maj har innehället af riksdagens förevarande skrifvelse meddelats statskontoret till kännedom.

50:o af den 8 maj, i fråga om nedsättning i telegraphportot. (50.)

Sedan telegraphstyrelsen i anledning af ifrågavarande skrifvelse afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 29 oktober förklaradt sig icke finna anledning att för närvarande vidtaga någon åtgärd i den riktning, riksdagens skrifvelse afsåge.

51:o af den 12 maj, i fråga om förändring i tiden för arrendeafgifternas erläggande för vissa bland kronans utarrenderade egendomar. (53.)

Sedan statskontoret och domänstyrelsen i anledning af förevarande skrifvelse gemensamt afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 17 innevarande månad låtit utfärda nådig kungörelse angående förändrade bestämmelser rörande tiden för erläggande af arrendeafgifter för vissa bland kronans jordbruksdomäner.

52:o af samma dag, i fråga om att åt vissa å kronans utarrenderade egendomar bosatte lägenhetsinnehafvare bereda tryggad besittning af de lägenheter de innehafva. (54.)

Vid föredragning den 21 maj af förevarande skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att densamma skulle remitteras till domänstyrelsen, med befallning till detta embetsverk att deröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

53:o af samma dag, i fråga om egande- och dispositionsrätten till vissa under bruk och fabriker skatteköpta hemman. (55.)

Den 21 maj har denna skrifvelse remitterats till kammar- och kommerskollegierna med befallning till dessa embetsverk att i anledning af riksdagens framställning afgifva gemensamt underdånigt utlåtande; och har sådant utlåtande ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

54:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Stora Rørs hamnstyrelse af kronohemmanet Rørsberg på Öland. (56.)

Kongl. Maj:ts och riksdagens beslut i förevarande ärende har den 21 maj meddelats vederbörande till kännedom och underdånig efferrättelse.

55:o af samma dag, angående öfverlåtelse till Göteborgs stad af eganderätten till kronans andel i förra Ostindiska kompaniets hus i nämnda stad. (57.)

Hvad Kongl. Maj:t och riksdagen i förevarande ärende beslutit, har den 21 maj meddelats vederbörande till kännedom, hvarjemte Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län blifvit anbefald att, å kronans vägnar, om ifrågavarande egendoms öfverlåtande på Göteborgs stad, under de af Kongl. Maj:t och riksdagen bestämda vilkor, med stadsfullmäktige upprätta skriftligt aftal, som derefter skulle insändas till kammarkollegium att förvaras.

56:o af samma dag, angående eftergift af kronans rätt till vissa danaarf. (58.)
Kongl. Maj:ts och riksdagens beslut i förevarande ärenden har den 21 maj meddelats vederbörande till kännedom och efterrättelse.

57:o af den 16 maj, med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning. (64.)
I anledning af riksdagens anhållan i förevarande skrifvelse har Kongl. Maj:t den 10 juli låtit utfärda nådig kungörelse angående de af riksdagen beslutade ändringar i reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning.

58:o af den 15 maj, angående ändring uti instruktionen för riksdagens revisorer vid riksbankens afdelningskontor i orterna. (65.)
Den 21 maj har Kongl. Maj:t låtit utfärda nådig kungörelse om hvad riksdagen i förevarande ämne beslutit.

59:o af den 15 maj, angående beräkningen af statsverkets inkomster. (67.)
Denna skrifvelses innehåll har den 28 maj meddelats statskontoret till kännedom och efterrättelse.

60:o af samma dag, angående upprättadt nytt reglemente för riksgäldskontoret. (68.)
Förevarande skrifvelse har den 28 maj blifvit för Kongl. Maj:t anmäld och, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagd till handlingarna.

61:o af samma dag, angående tullbevillningen. (69.)
Sedan dels kommerskollegium och generaltullstyrelsen afgifvit gemensamt underdånigt yttrande öfver ifrågavarande skrifvelse i de delar, som innefattade beslut om ändring i gällande tulltaxa och icke utgjort föremål för Kongl. Maj:ts nådiga framställningar till riksdagen, dels ock chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå inkommit med förslag till de åtgärder, som vid införsel från Frankrike af bränvin och sprit af vindrufvor på fat lämpligen borde vidtagas för att åstadkomma den af riksdagen ifrågasatta, mera betryggande kontrollen öfver varans beskaffenhet, och generaltullstyrelsen öfver detta förslag afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 22 oktober låtit utfärda ny tulltaxa att lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1887; hvarjente Kongl. Maj:t förordnat, att den del af riksdagens skrifvelse, som afsåge kontrollåtgärder beträffande införseln från Frankrike af bränvin och sprit af vindrufvor på fat, skulle för vidare behandling öfverlemnas till utrikesdepartementet för den framställning hos franska republikens regering, som på departementet kunde ankomma; och har Kongl. Maj:t slutligen förklarad riksdagens ifrågavarande skrifvelse, i hvad anginge upphörande af tullfrihet å jernvägsskenor, maskinerier, redskap och verktyg samt ångmaskiner och ångpannor, då de från Frankrike införas, icke för närvarande till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda.

62:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner dels med förslag till särskilda förordningar angående bankaktiebolag och angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar, dels med förslag till lagar angående bankbolag med sedelutgifningsrätt, angående förändrad lydelse af 17 kap. 3 § handelsbalken, angående bankbolags och sparbanks konkurs samt angående tillägg till och ändring i lagen för rikets ständers bank den 1 mars 1830. (71.)

Sedan ifrågavarande skrifvelse på justitiedepartementets föredragning vunnit den handläggning, som på nämnda departement kunde ankomma, har skrifvelsen i öfrigt den 17 denna månad blifvit på finansdepartementets föredragning anmäld inför Kongl. Maj:t, som dervid anbefalt högsta domstolen att afgifva yttrande öfver två inom finansdepartementet utarbetade förslag till dels lag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt, dels ock lag angående tillägg till och ändring i lagen för rikets ständers bank den 1 mars 1830.

63:o af den 17 maj, angående ersättande af kostnader för rustningar af flottans fartyg, med flere neutralitetens upprätthållande åsyftande åtgärder, samt afsättning till fonden för nytt riksdagshus, till inlösen af skattefrälseräntor och till förstärkande af statsverkets kassaförslagsfond. (73.)

Den 28 maj har riksdagens i förevarande skrifvelse anmälda beslut meddelats vederbörande till kännedom och efterrättelse, med föreskrift för statskontoret att dels tillhandahålla marinförvaltningen på dess requisition det uti skrifvelsen först omnämnda anslag, 376,000 kronor, då detsamma blefve tillgängligt; dels ock före utgången af år 1887 till riksgäldskontoret öfverlemna det belopp riksdagen beslutit afsätta till fonden för nytt riksdagshus, hvarjemte statskontoret bemyndigats att af det för inlösen af skattefrälseräntor m. m. afsätta belopp, så långt detsamma dertill lemnade tillgång, bestrida de för inlösen af nämnda räntor med mera förekommande utbetalningar.

64:o af samma dag, med ny riksstat. (75.)

Vid föredragning den 28 maj af denna skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att, jemte meddelande af riksdagens förevarande beslut, den vid skrifvelsen fogade riksstat skulle tillställas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

65:o af den 16 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i afseende på afgifterna för tullnederlag samt med förslag till förordning angående allmänt frilager. (76.)

Den 21 maj har förevarande skrifvelse, såsom icke påkallande någon åtgärd, blifvit lagd till handlingarna.

66:o af samma dag, med anhållan om revision af kongl. förordningen den 29 maj 1874 angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden. (77.)

Sedan på grund af Kongl. Maj:ts den 25 sistlidne maj chefen för finansdepartementet lemnade bemyndigande, underhandlingar angående en så beskaffad revision af ifrågavarande förordning, som riksdagen åsyftat, egt rum mellan chefen för finansdepartementet och norska regeringens finans- och tolddepartement samt dervid vissa hufvudgrunder för en öfverenskommelse angående Sveriges och Norges inbördes tullförhållanden blifvit aftalade, har med tillämpning af berörda grunder förslag till ändringar i omförmälda förordning utarbetats af särskilda utaf cheferne för de svenska och norska finansdepartementen utsedde delegerade från båda rikena, hvarefter ytterligare förhandling egt rum mellan cheferne för nämnda departement, samt kommerskollegium och generaltullstyrelsen afgifvit gemensamt utlåtande i ärendet.

Förslag till ändring i vissa delar af ifrågavarande förordning har sedermera denna dag blifvit i underdånighet för Kongl. Maj:t anmaldt; och har Kongl. Maj:t förordnat, att den norska regeringens yttrande öfver förslaget skulle inhemtas.

67:o af samma dag, angående bevilning af fast egendom och af inkomst. (78.)

Sedan statskontoret och kammarrätten i anledning af förevarande skrifvelse gemensamt afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 24 september låtit utfärda nådig kungörelse angående den vid innevarande års riksdag åtagna bevilning af fast egendom samt af inkomst.

Stockholm den 31 december 1886.

L. Åkerhielm.

7:o. Kongl. ecklesiastikdepartementet.

68:o Riksdagens skrifvelse af den 16 mars 1886, angående åtgärders vidtagande för anteckning i födelse- och husförhörböcker af ej döpta barn af föräldrar, tillhörande svenska kyrkan. (18.)

Efter det samtliga domkapitlen, Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium inkommit med infordrade underdåniga yttranden, har statistiska centralbyrån anbefalts att i ärendet afgifva underdånigt utlåtande, hvilket jemväl till Kongl. Maj:t inkommit.

69:o af den 23 mars, med förslag till ändrad lydelse af § 23 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862. (22.)

Kongl. Maj:t har den 13 april 1886 låtit utfärda nådig förordning i ämnet.

70:o af den 17 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående bestämmelser om vård och förvaltning af Stockholms stads allmänna begravningsplatser. (29.)

Kongl. Maj:t har den 29 april 1886 låtit utfärda dels förordning angående tillägg till § 2 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863, dels ock förordning om kyrkogårdsnämnd i Stockholm.

71:o af den 20 april, angående afsöndring af jord från Kungsörs kungsladugård i Vestmanlands län. (32.)

Sedan domänstyrelsen och Konung Carls församling blifvit hörda, har Kongl. Maj:t den 12 november 1886 meddelat beslut i ämnet.

72:o af den 8 maj, angående höjande af högsta delaktighetsbeloppet i folkskolelärares pensionsinrättning. (51.)

Efter det direktionen för folkskolelärares pensionsinrättning afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 17 december 1886 beslutit att till riksdagen aflåta proposition i ämnet.

73:o af den 8 maj, om vidtagande af åtgärder för afskaffande af kollekt för statsändamål. (52.)

Samtliga domkapitlen, Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium hafva blifvit anbefalda att i ärendet afgifva underdåniga utlåtanden, hvilka äfven till Kongl. Maj:t inkommit.

74:o af den 17 maj 1886, angående reglering af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel. (45.)

Kongl. Maj:t har den 4 juni 1886 meddelat erforderliga föreskrifter i ämnet.

Stockholm den 31 december 1886.

Nils Claëson.

Förteckning öfver de i förestående uppgifter intagna, genom riksdagens år 1886 aflåtna underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka vid utgången af år 1886 i sin helhet eller till någon del icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande.

Kongl. justitiedepartementet.

8:o Riksdagens skrivelse af den 16 mars, om ändring i förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868. (20.)

Kongl. landtförvarsdepartementet.

- 18:o Riksdagens skrivelse af den 11 april, angående ändring i sättet för utdelning af underhållsmedel till gratialister af krigsgemenskapen. (28.)
- 19:o af den 20 april, i anledning af riksdagens år 1885 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning år 1883. (30.)

Kongl. civildepartementet.

- 26:o Riksdagens skrivelse af den 8 mars, angående afskaffande af åtskilliga löfteseder. (11.)
- 28:o af den 26 mars, i anledning af riksdagens år 1885 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning år 1883. (30.)
- 29:o af den 1 maj, angående åtgärders vidtagande för afhjelpande af olägenheter vid varors kringförande till försäljning annorlunda än å marknad. (35.)
- 33:o af den 13 maj, i fråga om tillägg till kongl. kungörelsen den 26 april 1853 angående rätt för part att återfå till öfverrätt ingifna handlingar. (59.)
- 36:o af den 17 maj, angående förständigande för kronofogdarne i riket att till vederbörande kommunalnämnder med posten öfversända redovisning för indrifna kommunalutskylder. (72.)

Kongl. finansdepartementet.

- 44:o Riksdagens skrivelse af den 20 april, angående försäljning af förra hospitalssysslomansgården i Linköping. (31.)
- 52:o af den 12 maj, i fråga om att åt vissa å kronans utarrenderade egendommar bosatte lägenhetsinnehafvare bereda tryggad besittning af de lägenheter de innehafva. (54.)
- 53:o af samma dag, i fråga om egande- och dispositionsrätten till vissa under bruk och fabriker skatteköpta hemman. (55.)
- 66:o af den 16 maj, med anhållan om revision af kongl. förordningen den 29 maj 1874 angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden. (77.)

Kongl. ecklesiastikdepartementet.

- 68:o Riksdagens skrivelse af den 16 mars, angående åtgärders vidtagande för anteckning i födelse- och husförhörböcker af ej döpta barn af föräldrar, tillhörande svenska kyrkan. (18.)
- 73:o af den 8 maj, om vidtagande af åtgärder för afskaffande af kollektur för statsändamål. (52.)
-

II.

Förteckning å de vid riksdagarne före år 1886 till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrifvelser, hvilka i justitieombudsmannens till 1886 års riksdag afgifna embetsberättelse finnas upptagna såsom i sin helhet eller till någon del hos Kongl. Maj:t oafgjorda, jemte uppgift å de åtgärder, som sedermera blifvit med dem vidtagna.

1:o. Kongl. justitiedepartementet.

- 1:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 24 maj 1873, angående dels unga förbrytarens insättande i förbättringsanstalter och dels införande af det så kallade progressiva fängelsesystemet. (92.)
1886 den 26 mars anmäldes denna skrifvelse i statsrådet; och förklarade Kongl. Maj:t densamma icke böra till någon vidare åtgärd föranleda.
- 2:o af den 17 maj 1879, angående förändrad lagstiftning om skilnad i trolofning och äktenskap. (54.)
Ärendet beror på Kongl. Maj:ts pröfning.
- 3:o af den 9 maj 1880, angående utsträckning af tiden för straffarbets fullgörande i enrum, samt om utbyte i vissa fall af nämnda straffart mot annan sådan. (40.)
Fångvårdsstyrelsens i ärendet infortrade yttrande har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.
- 4:o af den 26 april 1882, om lagbestämmelser angående de rättsförhållanden, som uppstå genom samegendom i stadsfastighet samt beträffande delning af sådan fastighet. (31.)
Komitén för lagstiftning angående stadsplaners genomförande, till hvilken denna skrifvelse blifvit öfverlemnad, har ännu icke i anledning af densamma afgifvit utlåtande.
- 5:o af den 13 april 1883, om ändringar i konkurslagen den 18 september 1862. (19.)
Frågan beror på Kongl. Maj:ts pröfning.
- 6:o af den 2 juni 1883, angående skärpta bestämmelser rörande kontrollen af handel med födoämnen och dryckesvaror samt deras beredning till afsalu. (48.)
Sedan riksdagen bifallit af Kongl. Maj:t aflåten proposition i ämnet, har den 12 mars 1886 utfärdats lag angående förändrad lydelse af 22 kap. 21 § strafflagen.

7:o af den 7 maj 1884, om framläggande af förslag till vissa ändringar och tillägg i gällande lagstiftning angående äkta makars inbördes egendomsförhållanden. (39.)
Sedan nya lagberedningen afgifvit förslag till förändrade lagbestämmelser i ämnet, har Kongl. Maj:t den 22 december 1886 öfver berörda förslag infortrat högsta domstolens utlåtande.

8:o af den 9 maj 1884, om framläggande af förslag till lagbestämmelser i syfte att större trygghet mot förlust, än nu gällande förordning angående förlagsinteckning lemnar, beredes förlagsgifvare, då förlagstagare till annan öfverlåter bruk, grufva, fabrik eller inrättning, för hvars drivvande förlagslån blifvit mot förlagsinteckning lemnadt. (41.)

Sedan nya lagberedningen i ärendet afgifvit infortrad underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 4 juni 1886 förklarar riksdagens förevarande skrifvelse icke till någon Kongl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

9:o af samma dag, angående lagbestämmelser för ordnande af de rättsförhållanden, som uppstå mellan kommuner och enskilde i följd af fastställande af planer för eller vid utförande af beslut om reglering af gator, torg eller allmänna platser i stad eller köping eller å annan ort, för hvars bebygganden stadganden lika med de för stad gällande, anses böra på grund af befolkningens täthet tillämpas. (42.)

Öfver det af komiterade utarbetade förslag till lag angående stadsplan och tomtreglering m. m. har Kongl. Maj:t den 13 oktober 1886 infortrat högsta domstolens utlåtande.

10:o af den 12 maj 1885, angående utredning af hvad som bör vara att till fast eller lös egendom hänföra. (50.)

1886 den 4 juni anmäldes denna skrifvelse i statsrådet; och sedan erinradt blifvit, att ett förslag till lagstiftning i förevarande ämne afgifvits af lagberedningen i dess förslag till jordabalk, kap. 1 §§ 1—5, infortrades öfver berörda §§ underdåniga utlåtanden från landtbruksakademiens förvaltningskomité och från kommerskollegium, af hvilka endast det förstnämnda till Kongl. Maj:t inkommit.

11:o af den 20 maj 1885, om framläggande af förslag till ny lag om aktiebolag. (71.)

Den af Kongl. Maj:t den 30 december 1885 tillsatta komité är fortfarande sysselsatt med utarbetande af lagförslag i detta med flera sammanhängande ämnen.

12:o af samma dag, om ändrade bestämmelser beträffande ersättning åt vittne, som i brottmål blifvit af allmän åklagare inkalladt och sig inställt. (72.)

Sedan riksdagen bifallit af Kongl. Maj:t aflåten proposition, har den 4 juni 1886 utfärdats lag i ämnet.

Stockholm den 31 december 1886.

G. R. Lilienberg.

2:o. Kongl. landtförvarsdepartementet.

13:o Rikets ständers underdåniga skrifvelse af den 5 oktober 1860, angående reglering af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel. (146.)

De förslag dels till förnyad förordning huru förhållas skall vid besigtningar, då varor eller färdiga arbeten för landt- eller sjöförsvarets behof efter kontrakt levereras, och dels till reglemente, hvarefter vederbörande vid kronoauktioner för landt- och sjöförsvaret hafva sig att rätta, hvilka till följd af Kongl. Maj:ts den 19 juni 1866 fattade beslut böra af numera armé- och marinförvaltningarna upprättas, hafva ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

14:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 20 maj 1885, i fråga om rotehållares befrielse från skyldighet att bygga och underhålla trossbodas samt fortskaffa trossen till och från mötesplatserna. (69.)

Sedan i ämnet infordrade yttranden inkommit, beslöts den 29 januari proposition till riksdagen, som besvarades uti punkt 14 af riksdagens underdåniga skrifvelse angående reglering af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel för år 1887, och blef med anledning häraf vid föredragning den 28 maj af berörda skrifvelse kungörelse angående upphörande från och med år 1887 af den rotehallare åliggande skyldighet att bygga och underhålla kompanitrossbodas samt fortskaffa trossen till och från mötesplatserna beslutad, att från trycket i vanlig ordning utfärdas.

Stockholm den 31 december 1886.

E. von der Lancken.

3:o. Kongl. civildepartementet.

15:o af den 21 maj 1882, i anledning af riksdagens år 1881 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1879. (75.)

Sedan vid denna skrifvelses föredragning i hvad den rörde Ultuna och Alnarps landtbruksinstitut, komitén för afgifvande af förslag till den lämpligaste organisationen af rikets landtbruksläroverk den 20 oktober 1882 erhållit nädig befallning att, i sammanhang med fullgörande af sitt uppdrag, jemväl yttra sig om riksdagens framställning i fråga om bokföringssättet vid instituten; och komiténs i ämnet afgifna förslag blifvit den 19 september 1884 anmaldt och remitteradt till samlige Kongl. Maj:ts befallningshafvande att, efter vederbörande hushållningssällskaps hörande, afgifva underdånigt utlåtande; samt dessa dåmera inkomna utlåtanden jemte komiténs förslag den 2 november 1885 remitterats till landtbruksakademiens förvaltningskomité, har förvaltningskomitén den 20 februari 1886

afgifvit underdånigt utlåtande i frågan, hvarefter ärendet i andra delar, som jemväl utgjort föremål för landbruksläroverkskomiténs behandling, den 26 sistlidne november remitterats till ytterligare utlåtande af styrelserna för Ultuna och Alnarps landbruksinstitut, hvilka utlåtanden ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

16:o af den 10 maj 1884, angående förbindelse medelst ångfärja emellan Helsingborg och Helsingör eller Malmö och Köpenhamn. (28.)

Anmälles den 23 maj 1884, dervid chefen för civildepartementet bemyndigades att utse komiterade för afgifvande af betänkande i frågan; hvarefter, och sedan desse komiterades betänkande inkommit, ärendet den 3 oktober 1884 remitterats till styrelsen för statens jernvägstrafik och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att deri afgifva gemensamt utlåtande. Detta utlåtande har ännu icke inkommit.

17:o af den 11 maj 1884, angående reglering af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel. (49.)

I anledning af hvad denna skrifvelse, hvilken den 30 maj 1884 anmälles, bland annat innehöll, tillsattes den 3 oktober 1884 en komité med uppdrag ej mindre att utreda, om och i hvad mån åtgärder kunde finnas lämpliga för ordnandet af förhållandet emellan arbetsgifvare och arbetare beträffande olycksfall i arbetet, äfvensom för beredande af ålderdomsförsäkring åt arbetare och med dem jemförlige personer, än äfven att derefter afgifva de förslag, hvartill utredningen gäfvade anledning. Förslag i detta ärende har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

18:o af den 17 mars 1885, om ändrade stadganden angående den så kallade allmänna strömmrensningen. (20.)

Anmälles den 27 mars 1885, och remitterades till kammarkollegiets utlåtande efter länsstyrelsernas hörande; men detta utlåtande är ännu icke ingifvet.

19:o af den 12 maj 1885, om utarbetande, till ledning vid landstingsmannavalen, af årliga folkmängdsuppgifter. (48.)

Anmälles den 29 maj 1885 och remitterades till statistiska centralbyrån, hvarefter, och sedan byrån med utlåtande till Kongl. Maj:t inkommit, nådig kungörelse angående ändrad lydelse af § 1 i nådiga instruktionen för statistiska centralbyrån den 7 november 1879 blifvit den 28 maj 1886 utfärdad.

Denna skrifvelse är härmed slutligen handlagd.

20:o af den 12 maj 1885, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark m. m. till Örebro stad för möjliggörande af reglering och kanalisering af Svartån. (36.)

Sedan denna skrifvelse den 5 juni 1885 anmäls och meddelats Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro län med befallning att delgifva vederbörande innehållet af skrifvelsen, blef den 21 april 1886, uppå ansökan af stadsfullmäktige i Örebro, plan för reglerings- och kanaliseringsarbetets utförande fastställd, hvarjemte nödiga föreskrifter om arbetets fullbordande inom viss tid, m. m. meddelades.

Skrifvelsen påkallar icke någon vidare Kongl. Maj:ts åtgärd.

21:o af den 18 maj 1885, angående reglering af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel, i hvad den angick anslag för anläggning i Bohuslänska skärgården af telegraf- och telefonledningar för sillfiskebedriftens befrämjande. (58.) Efter det under den 18 november 1885 till finansdepartementets handläggning öfverlemnats från Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län infordrad utredning om lämpligaste sträckningarna för de telegraf- eller telefonledningar i Bohuslänska skärgården, hvartill riksdagen enligt nämnda skrifvelse anvisat högst 24 000 kronor för år 1885, har Kongl. Maj:t den 20 november 1885 samt den 19 februari och den 10 december 1886, på finansdepartementets föredragning, fattat beslut angående anläggning af telegraf- eller telefonledningar i Bohuslänska skärgården jemte telefonstationer derstädes. Riksdagens skrifvelse föranleder icke någon vidare Kongl. Maj:ts åtgärd.

Stockholm den 31 december 1886.

V. L. Groll.

4:o. Kongl. finansdepartementet.

22:o Rikets ständers underdåniga skrifvelse af den 25 juli 1863, i anledning af väckt fråga om närmare bestämmelser i afseende på erhållande af skatterätt till krononybyggen. (109.)

Sedan ett åf landshöfdingen E. Poignant enligt nådigt uppdrag utarbetadt förslag till förordning om åboombyte å kronohemman och lägenheter blifvit, jemte deröfver af länsstyrelserna afgifna yttranden, remitteradt till kammarkollegium, och collegium inkommit med utlåtande i ämnet, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

23:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 2 maj 1868, angående upphörande af arrendet utaf Sala silfververk. (37.)

Den 17 innevarande månad har Kongl. Maj:t beslutit aflåta nådig proposition till riksdagen i förevarande ämne.

24:o af den 24 mars 1871, angående omarbetande af Kongl. förordningen om mantals och skattskrifningars förrättande. (6.)

Sedan kammarrätten den 19 april 1880 till Kongl. Maj:t inkommit med yttrande öfver det förslag i förevarande ämne, som afgifvits af den för reglering af landstateruas löner m. m. tillsatta komité, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

25:o af den 23 maj 1873, angående ett Höganäs stenkolsverk beviljadt och från statskontoret utbetaladt statsbidrag. (69.)

Sedan kammar- och kommerskollegierna den 23 november 1876 afgifvit utlåtande angående den dem anbefalda utredning, samt direktionen för nämnda stenkolsverk den 1 mars 1880 till Kongl. Maj:t inkommit med häröfver infordrad yttrande, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

26:o af den 23 april 1874, angående nedsättning i kontrollstämplingsafgifterna. (25.)
 Detta ärende, deri kontrolldirektören afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

27:o af den 16 maj 1876, om åtgärder för erhållande af årliga offentliga redogörelser rörande ränte- och kapitalförsäkringsanstalternas förvaltning. (75.)

Den 22 oktober har Kongl. Maj:t på civildepartementets föredragning låtit utfärda nådiga kungörelser angående anordnande af tillsyn å inländska försäkringsanstalter, samt angående villkoren för utländsk försäkringsanstalts rätt att här i riket drifva försäkringsrörelse; och har ifrågavarande skrifvelse härmed blifvit hos Kongl. Maj:t slutligen handlagd.

28:o af den 19 april 1881, angående revision af gällande lagstiftning rörande enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar. (50.)

Den 6 mars har Kongl. Maj:t till riksdagen aflåtit nådig proposition med förslag till förordning angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar.

29:o af den 10 juni 1883, angående utredning och förslag i fråga om anskaffande af lämpliga lokaler för riksdagen, riksbanken m. m. (50.)

Sedan den af Kongl. Maj:t den 29 juni 1883 tillsatta komité för afgifvande af utredning och förslag i ofvanberörda afseende till Kongl. Maj:t inkommit med betänkande och förslag angående byggnadsplatser för nytt riksdagshus och ny riksbank, afgifna den 29 november 1884, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

30:o af den 14 maj, angående stämmoböters utbytande mot en viss indrifningsafgift. (69.)

Kongl. Maj:t har den 30 maj 1884 anbefalt statskontoret och kammarrätten att i anledning af riksdagens förevarande skrifvelse afgifva gemensamt underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

Stockholm den 31 december 1886.

L. Åkerhielm.

5:o. Kongl. ecklesiastikdepartementet.

31:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 10 maj 1870, angående afskaffande af åtskilliga från kyrkorna i de provinser, som fordom tillhört danska monarkien, utgående afgifter. (53.)

Ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

32:o af den 19 maj 1871, angående upphörande af blifvande konsistorienotariers rätt till uppördsprovision å kollektmedel. (77.)

Ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

33:o af den 22 maj 1873, angående omsättning i penningar af den andel utaf kyrkotioden, som af församlingarna utgöres dels till kyrkorna och dels till akademier eller andra stiftelser. (71.)

Bih. till just.-ombudsmannens embetsberättelse till 1887 års riksdag.

Sedan Kongl. Maj:t den 30 maj 1873 anbefalt kammarkollegium och statskontoret att efter vederbörandes hörande, häröfver afgifva underdånigt utlåtande och detta utlåtande till ecklesiastikdepartementet inkommit, har detta ärende, jemlikt Kongl. Maj:ts den 16 december 1881 meddelade beslut, blifvit öfverlemnadt till skatteregleringskomitén, hvilken i ämnet sig yttrat, hvarefter kammarkollegium och statskontoret erhållit nådig befallning att efter vederbörandes hörande afgifva förnyadt underdånigt utlåtande; och har detsamma under år 1886 till Kongl. Maj:t inkommit.

34:o af den 10 maj 1876, om framläggande af förslag till ny ecklesiastik boställsordning. (58.)

Sedan ett i ärendet utarbetadt förslag blifvit öfverlemnadt till granskning af utsedde sakkunnige män och desse till Kongl. Maj:t inkommit med betänkande och förslag i ämnet, hafva Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvande äfvensom domkapitlen och Stockholms stads konsistorium häröfver afgifvit infordrade underdåniga yttranden, hvarefter kammarkollegium den 30 december 1884 blifvit anbefaldt att, efter domänstyrelsens hörande, afgifva underdånigt utlåtande i ämnet, hvilket utlåtande ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

35:o af den 14 maj 1876, angående ordnande af döfstummeundervisningen i riket. (71.)
Ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

36:o af den 16 maj 1876, angående beredande af ökad kontroll å arbetare, som utom deras hemort taga anställning i arbete. (74.)

Ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

37:o af den 25 april 1881, angående medgifvande i visst fall af försäljning utaf vissa kyrkolägenheter i Skåne, Halland och Blekinge. (66.)

Kongl. Maj:t har den 22 oktober 1886 i detta ämne utfärdat nådig kungörelse.

38:o af den 29 mars 1882, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående meddelande af bestämmelser om vården och förvaltningen af Stockholms stads allmänna begravningsplatser. (23.)

Kongl. Maj:t har den 19 mars 1886 till riksdagen å nyo aflåtit nådig proposition i ämnet.

39:o af den 26 april 1882, om upphörande af de s. k. resekallespenningarne. (33.)

Ärendet afgjort af Kongl. Maj:t den 13 oktober 1886; och har nådig skrifvelse om Kongl. Maj:ts beslut afgått till kammarkollegium, hvilken skrifvelse tillika blifvit införd i Svensk författningssamling.

40:o af den 4 april 1883, angående ändring i bestämmelserna om församlingars rätt att förfoga öfver kyrkokassorna. (15.)

Ärendet afgjort af Kongl. Maj:t den 29 oktober 1886; och har Kongl. Maj:t i ämnet aflåtit skrifvelse till kammarkollegium samt cirkulär till öfverståthållareembetet, Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvande, domkapitlen och Stockholms stads konsistorium; varande cirkuläret till sistnämnda myndigheter tillika infördt i Svensk författningssamling.

41:o af den 13 maj 1884, rörande vidtagande af åtgärder för att gifva undervisningen i folkskolorna en mera praktisk karakter. (68.)

Med anledning af denna riksdagens skrifvelse har Kongl. Maj:t den 12 september 1884 uppdragit åt en komité att granska för handen varande, till folkskolans tjänst utgifna läroböcker och afgifva utlåtande rörande de grundsatser, efter hvilka sådana läroböcker lämpligen böra uppställas, hvilket utlåtande ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

42:o af den 12 maj 1885, i anledning af riksdagens år 1874 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1882. (33.)

Kongl. Maj:t har den 29 maj 1885 låtit anbefalla vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien att inkomma med förslag till nya stadgar för akademien och dervid taga innehållet af riksdagens berörda skrifvelse i öfvervägande; och har berörda förslag under år 1886 till Kongl. Maj:t inkommit.

43:o af den 12 maj 1885, angående ändring i kongl. kungörelsen den 11 september 1877 om fortsättningsskolor. (46.)

Sedan domkapitlen, efter folkskoleinspektörernes hörande, sig yttrat, har Kongl. Maj:t den 29 april 1886 låtit utfärda nådig kungörelse i ämnet.

44:o af den 12 maj 1885, rörande de enskilda högre skolorna för qvinlig ungdom. (47.)

Kongl. Maj:t har den 6 november 1885 uppdragit åt en komité att undersöka, huru undervisningen i de enskilda högre skolorna för qvinlig ungdom för närvarande bedrifves och hvilka resultat af densamma hittills vunnits, samt afgifva det utlåtande, hvartill en undersökning må föranleda. Utlåtande i ämnet har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

Stockholm den 31 december 1886.

Nils Claëson.

Tabell, utvisande under hvilka nummer åtgärderna i anledning af de vid riksdagen år 1886 aflåtna, i tionde samlingen af bihanget till riksdagens protokoll för samma år införda skrivelser finnas upptagna i de från statsdepartementen afgifna förteckningar.

(Första siffertalet utvisar skrivelserns nummer i ofvanberörda samling och det sanare talet numret i förenämnda förteckningar.)

1	1	21	27	41	21	61	34
2	2	22	68	42	24	62	14
3	3	23	9	43	31	63	***)
4	4	24	10	44	47	64	57
5	5	25	40	45	73	65	58
6	17	26	41	46	22, 25	66	35
7	6	27	42	47	49	67	59
8	*)	28	18	48	32	68	60
9	*)	29	69	49	13	69	61
10	**)	30	19, 28, 43	50	50	70	62
11	26	31	44	51	71	71	15
12	38	32	70	52	72	72	36
13	39	33	20	53	51	73	63
14	*)	34	45	54	52	74	37
15	*)	35	29	55	53	75	64
16	*)	36	11	56	54	76	65
17	*)	37	30	57	55	77	66
18	67	38	46	58	56	78	67
19	7	39	12	59	33		
20	8	40	16	60	23		

*) Utfärdade förordnanden.

***) Skrifvelse till herrar fullmäktige i riksgäldskontoret.

****) Skrifvelse till herrar fullmäktige i riksbanken.

Till Riksdagen.

Berättelse

af

Komiterade för tryckfrihetens vård,
år 1887.

Efter det komiterades berättelse till den under nästlidna år församlade riksdag afgafs, har icke något ärende blifvit anmaldt till komiterades handläggning; hvilket komiterade härmed skolat för riksdagen tillkännagifva.

Stockholm i januari 1887.

E. THOMASSON.

JOH. AUG. SÖDERGREN.

CARL GUSTAF MALMSTRÖM.

N. A. FRÖMAN.

A. E. NORDENSKIÖLD.

J. JOHANSSON.

F. VULT v. STEIJERN.

C. v. Schulzenheim.